

₹ 30

అక్షోబ్ర - 2020

DECCAN LAND, HYDERABAD

దక్కన్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

ల్యూండ్

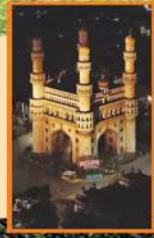

❖ విశ్వనగరంగా హైదరాబాద్

❖ 5జీ పెక్కాలజీ

❖ హైదరాబాద్ ముగ్గుపోసిన ఇరానీ

❖ ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది! ప్రకృతే శాసిస్తుంది!!

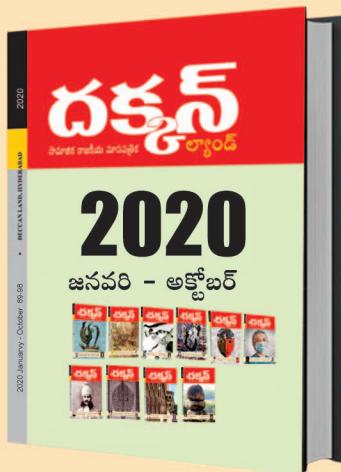
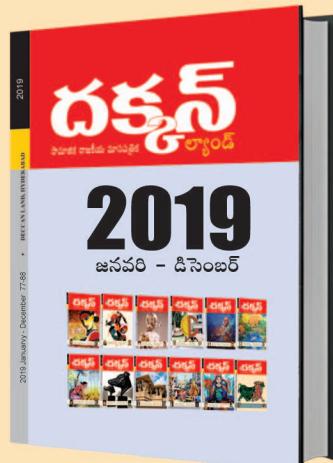
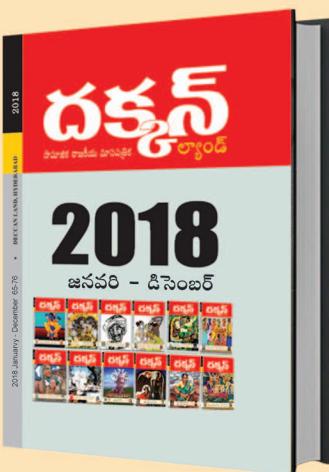
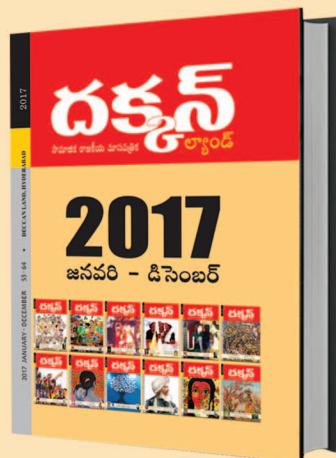

దక්ෂ ఎనిమిది సంవత్సరాల ప్రస్తావం...

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆవిర్భవించిన 'దక්ෂల్యాండ్' మాసపత్రిక 2020 అక్టోబర్ సంఖికలో 98 నెలలు పూర్తి చేసుకుంటి. ఈ ఎనిమిది సంవత్సరాల కాలంలో తెలంగాణ భావజాలాన్ని వ్యాప్తిచేసి, పునర్న్యుల్చణ అవసరాన్ని చాటి చేప్పుందుకు 'దక්ෂల్యాండ్' కృషి చేసింది. ఇప్పటి ప్రక్క వెలువడిన సంఖికలను 12 నెలలకు ఒక సంపుటిగా (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020) రూపొందించి పారటల కోరక మేరకు అంచిస్తున్నాము.

భవిష్యత్తులో వచ్చే సంఖికలను కూడా ఇచ్చేదిదంటా తీసుకుపోయని తెలియజేస్తున్నాము. ఆస్తీకలవారు ఒక్కొక్క సంపుటిలో రూ.400/-లకు పొందవచ్చు (పొల్చు ఫార్జీలు అదనం). బిల్స్ ఎన్నోనే ఆమాదం పొందిన 'దక්ෂల్యాండ్' మాసపత్రిక పట్ల చూపుతున్న ఆదరణకు ధన్యవాదాలు.

సంకలనాలు పొందేందుకు మా బిరుదులు:

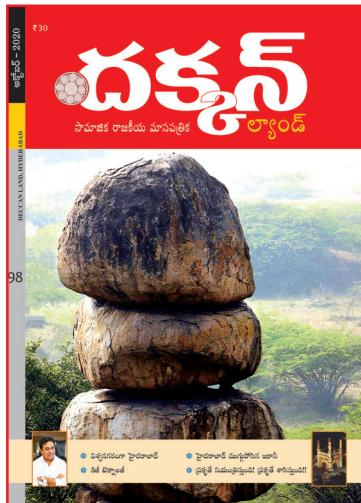
ఎడిటర్, 'దక්ෂల్యాండ్'
3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం.12,
హైదరాబాదు-500029, తెలంగాణ
మెయిల్: 9030626288

Email: desk.deccan@gmail.com
Website: www.deccanland.com

అన్వేష ద్వారా చెల్లింపుకోనం:

NAME : DECCAN LAND
BANK : KOTAKMAHINDRABANK
ACCOUNT NO : 7111218829
IFSC CODE : KKBK0000555
BANK CODE : 000555
MICR CODE : 500485007

సభీవ సాక్ష్యాలు.. దక్కన్ శిలలు

దక్కన్ శిలలకు భూగోళికంగా కూడా ఎంతో ప్రోధాన్యం ఉంది. యాపత్త భూగోళంలోనే అత్యాధిక స్థాయిలో వోల్ఫ్మాన్ ఫీచర్లను కలిగి ఉన్న శిలల్లో దక్కన్ శిలలు కూడా ఉన్నాయి. వెల్లవెత్తిన లావా పారలు పారలుగా మానీభవిస్తే ఇది రూపుదిద్దుకున్నాయి. దక్కన్ శిలలకు కనీసం 48 మిలియన్ సంపత్తురాల చరిత్ర ఉందని భావిస్తారు. క్రిటాసియన్ పిలియడ్ బిపల దశలో ఇది రూపుదిద్దుకుస్తుట్లు అంచనా. పశ్చిమ కనుమల్లో ముంబయి సమీపంలో నుమారు 65 మిలియన్ సంపత్తురాల క్రితం చేటు చేసుకున్న లావా ఉప్పేన దక్కన్ శిలలు ఏర్పడేందుకు ఆధారభూతమైందని అంచారు. ఈ ఏర్పాటు ప్రక్రియ కనీసం 30వేల ఏళ్ళ పాటు కొనసాగి ఉండవచ్చనని అంచనా.

ఈ దక్కన్ రాక్ పార్ట్స్ ను పరిష్కించడంలో నేవరాక్ సాక్షేటీ, 'పోరం ఫర్ ఎ బెటర్ ప్రోదరాబాద్' గణసీయంగా కృషి చేస్తుంది.

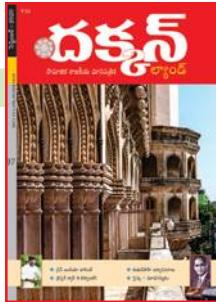

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

మెయిల్ బాక్

దక్కన్ ల్యాండ్

ప్రాదరాబాద్ నగర చరిత్రను అందించిన దక్కన్ ల్యాండ్

‘కతుబ్షాహీ ఉద్యాన వనాలు’ గురించి ఎన్నో మొహన్ అనువాదం చాలా ముచ్చటగా ఉంది. దక్కన్ పాలకుల్లో ఇతరులతో పోలిస్తే తమ దాతృత్వం, కలీనత, ఉన్నతస్థాయి ఆలోచనల పరంగా కుతుబ్షాహీ పాలకులు ఎంతో విలక్షణమైన వారు. 16, 17 శతాబ్దాల్లో ఈ రాజులు అంధ్ర దేశాన్ని పాలించారు. ఎంతో విలువైన వారసత్యాన్ని, సంస్కృతిని దక్కన్ ప్రజాశాసనికి అందించారు. కుతుబ్షాహీ భవనాలు (ఉద్యానవనాలతో సహి) ఎంతో చక్కగా కట్టబడ్డాయి. శ్రీకేంద్ర, పట్టు వస్త్రాలతో అందంగా అలంకరించబడ్డాయి. గడులు, హల్లు చక్కబీ విలాసవంతమైన ఫర్మిచర్టో, చైనావేస్జ్, బంగారు, వెండి అలంకరణ వస్తువులతో నేటికి చెక్కు చెదరకుండా అలానే ఉన్నాయి. ఈ భవనాలు, ఉద్యాన వనాలు మార్కెట్మైనవిగా చెప్పవచ్చు. అటువంటి కళా వైపుళ్యం గల వారసత్యా కట్టడాలు పరిచయం చేసిన దక్కన్ ల్యాండ్ సంపాదక వర్గానికి అభినందనలు.

- టి. రాకూర్, ప్రాదరాబాద్

జోగినపల్లి సంతోష్, గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్

‘వారా ప్రైతో బరా ప్రై’ నినాదంతో ఎంటే జోగినపల్లి సంతోష్కుమార్ తీసుకున్న గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్ సంకల్పం చాలా గొప్పది. తెలంగాణలో ఇప్పటికే ఆరో విడత హరితపోరం పూర్తి చేసింది తెలంగాణ ప్రభుత్వం. ఈ హరితపోరం ద్వారా దాదాపు 10 లక్షల పొక్కార్ అటవీ భూముల్లో మొక్కలు పెంపకానికి కేసేఅర్ బ్యాప్టిస్ట్ ప్రఫాలిక రూపొందించారు. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో పచ్చదనాన్ని 33 శాశానికి పెంచడమే ధైయంగా 2015లో హరితపోరం ప్రారంభించారు. కేసేఅర్ను స్ట్రోగ్రా తీసుకుని రాజ్యసభ్యులు జోగినపల్లి సంతోష్కుమార్ గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్ను ప్రతిష్టాత్మకంగా తీసుకోవడం సంతోషాద్యమకం. గ్రీన్ ఛాలెంజ్లో భాగంగా ఒక్కొక్కరూ మూడు మొక్కలు నాటి తిరిగి మరో ముగ్గురికి గ్రీన్ ఛాలెంజ్ చేయడం, దీంతో

- ఎ. సుప్రియ, అనంతపురం

క్రిస్పర్ క్యాన్ 9 టెక్నాలజీ - విశ్లేషణ అధ్యాతం

రచయిత పుట్టు పెద్ద ఓబులేసు క్రిస్పర్ క్యాన్ 9 టెక్నాలజీ గురించి చాలా క్లప్పంగా చక్కగా వివరించారు. భవిష్యత్తులో టెక్నాలజీలో జరగబోయే సంఘటనలు కళకు కట్టినట్టు తెలిపారు. క్రిస్పర్ క్యాన్ 9ను ఎయిప్స్ చికిత్సలో విజయవంతంగా ఉపయోగించడం. మైద్ రంగంలో గొప్ప మేలి మలుపుగా అభివర్జించవచ్చు. వ్యవసాయరంగంలో ఆహోర పదార్థాల వల్ల ఎలాంటి ఆరోగ్య సమస్యలు తలెత్తుకుండా క్రిస్పర్ టెక్నాలజీ ద్వారా నాయ్యమైన ఆహోర ఉత్పత్తులు పండించవచ్చు. ఇంధనరంగంలో ఈ టెక్నాలజీ వినియోగించి జీవ ఇంధనాన్ని మెరుగు పరిచే విధంగా పరిశోధనలు కొనసాగుతున్నాయి. పర్యావరణం పరంగా సముద్రంపై తేలియాడే నూనె తెట్టులను తినే బ్యాక్టీరియాలను క్రిస్పర్ టెక్నాలజీ ద్వారా రూపొందించవచ్చు. రాబోయే నాల్గవ పౌర్త్రామిక విషపానికి చోదక శక్తిగా నిలవనున్నదని అధ్యుతమైన ఇస్పర్చేఫన్ తెలిపారు.

- పి. గోవర్ధన్, సిద్ధిపేట

విభిన్న వ్యాసాలు

మల్టీ గాజలు, డబుల్ డెక్కర్ బస్సు లాంటి వ్యాసాలతో పాత జ్ఞాపకాలు గుర్తు చేసింది దక్కన్ ల్యాండ్. బ్లూ మూన్, సైన్సు - మూధనమ్మకం, పర్యావరణ ఆవ్యాపకతలు - బోళం పాత, ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది! ప్రకృతే శాసిస్తుంది!! ఇలా సైన్సు సంబంధించిన వ్యాసాలు చాలా బాగున్నాయి.

- డి. సునీల్, మహబూబ్ నగర్

పరిశోధకులకు నుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) అమోదం పాంచించడిన తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, జ్ఞానప్రాచీన, పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాత్మక, విశ్లేషణాత్మక రచనలను ప్రచురించాలని కోరుతున్నాం.

దక్కన్ ల్యాండ్కు ISSN అమోదం

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :

“చంద్ర” 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana.

సంతుఖించవచ్చిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com

- ఎడిటర్

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంఖ్య: 9 సంచిక: 2 పేజీలు: 60

అక్టోబర్ - 2020

సంపాదకులు

మణికొండ వేదకుమార్

9848044713

editor@deccan.com

సహాయ సంపాదకులు

కట్టు ప్రభాకర్

జాగర్వీ విలి

సర్పుళ్ళేష్వర్

పాచ్. మోహన్లాల్

వాణిజ్య ప్రకటనలు

సయ్యద్ బైజర్ భావ్

9030626288

ఫిషర్సీర్కాఫర్

టి.స్టామ్

8374995555

కవర్సేజీ

దక్కన్ శిలలు

ధీత్రాలు

కూరెళ్ల శ్రీనివాస్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

అజామాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ దిరునామా

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029
TELANGANA

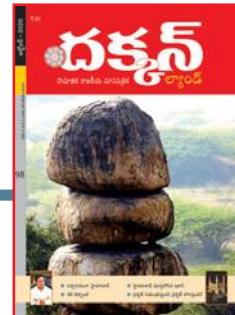
Mobile: 9030626288 Fax: 040-27635644

E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రికకు
సలహీలు, సూచనలు అందించిన
డా॥ ఎన్. రఘుకు మా కృతజ్ఞతలు.

లోపలి వేజ్ లీల్... .

సదాశివుడు	వరుఱ శివకుమార్	6
మరపలేసిన మన మళ్ళీవాసన (ఎడిటరీలియల్)	ఎం. వేదకుమార్	7
ప్రాదరాబాద్ ముగ్గు పోసిన ఇరాల్	సంగిరెట్లి శ్రీనివాస్	9
విష్టుకుండి గోవిందపర్ట	కమల శివసాగిర్డి	12
పట్టంలో పొలిబండా	పరవస్తు లోకేష్వర	16
5జీ టెక్కులజీ!!	పుట్టు పెద్ద తిబులేసు	18
తెలంగాణానేలిన శంకరగండరస కొత్త చరిత్ర	శ్రీరామేజు హరగీపాల్	21
ప్రాచీన చరిత్రకు సహివ సాక్ష్యాలు... దక్కన్ శిలలు	సువేగా	24
విశ్వసగరంగా ప్రాదరాబాద్	కట్టు ప్రభాకర్	25
దక్కన్కు వన్నె తెట్టిన చిట్టి	చరిత	39
మల్ఫూలరెడ్డ రాజధాని సంకీసపురంలో కొత్త తాత్పుతాసనం కట్టు శ్రీనివాసరావు	40	
పైన్సు - మూర్ఖనమ్మకం	నాగసూల వేసుగోపాల్	44
అనామకంగా.. అన్నాయంగా	మంగాల రాజేందర్	46
ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది! ప్రకృతే శాసిస్తుంది!!-4	డా॥ లభ్యయ్ గాంఢ్	48
తీగజూతి కూరగాయలలో సస్పోర్కణ	కృషి విజ్ఞాన కేంద్రం	50
వ్యక్త క్షేత్రం మరికల్ మరి	ద్వాచనప్పి సత్యనారాయణ	52
రామపు వ్యో జ్యోరం	బాలచెవిమి	55
పుస్తక పరిచయం	దక్కన్ మ్యాన్	58

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చవుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటిలో సంపాదకులకు వికీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను పర్యావరణ, వారసత్వ సంపద, జీవవైద్య అభిప్రాయ వేదికగా, రాజకీయార్థిక, సామాజిక విశ్లేషణావేదికగా తీర్చిదిద్దులన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, పరిపూర్వ మార్గాలపై పారకుల్లో అవగాహన పెంపాందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్యం.

సదాశివుడు

తెలంగాణ బీళ్ళను తడిపిన

గోదారి పాట సదాశివుడు

“తలాపునా పారుతుంది గోదారి, నీ చేమూ, నీ చెలుకా ఎడారి, రైతన్నా! నీ బతుకు అమాస, నీ చుట్టూ సిరులు ఉన్నా నికేది దక్కుదన్నా / నీ చేతిలోని బుప్పే నీ నోటి కందదన్నా / చేతికి మాతికి నదుమ గిత గీసిరన్నా / మొసపోతివన్న అరిగోసపడితివన్నా” అంటూ ఆయన రాసిన పాట ఉద్యమానికి ఊపిరిలా పనిచేసింది. ఆ పాటే అందరినీ ఆలోచింపజేసే పోరు భాత్తంది. ఆయన పాట దగాపడ్డ తెలంగాణ పల్లె జీవితాల చిత్రికెంది. నీళ్ళు, నిధులున్నా తెలంగాణలో ఎందుకు బతుకలేకపోతున్నామో... మోసం చేసిందెవరో తన కవిత్వం, పాటలతో ప్రజల్ని చైతన్యపంతం చేశారు.

తలాపున గోదావరి పారుతున్నా తెలంగాణ గొంతెందుతున్న తీరును తన గొంతెత్తి పాడిన గాయకుడు, ఎండి బీటలు వారిన తెలంగాణ బీళ్ళను చూసి కన్నీళ్ళను సిరా చుక్కగా మార్చి పాలకులను ప్రశ్నించిన కవిగాయకుడు, బతికినంత కాలం తెలంగాణను పలవరించి, మన పాలన మనకే కావాలని నినదించిన ఉద్యమకారుడు, అతని పాటలు విముక్తి ఉద్యమ సాంస్కృతిక కార్యాచరణకు చుక్కానిలా పని చేసినాయ్.

ఆయనే కీ.శే. మల్లావరఘుల సదాశివుడు, ఉత్తర తెలంగాణా పారిక్రామిక ప్రాంతమైన గోదావరిభని నుంచి పాటల శివుడిగా ప్రసిద్ధుడైన ఆయన తన రాతలనిండా జనసామాన్యం వాడుక భాషలో, చిన్న చిన్న పదాలతో లోతైన భావాలను అగ్ని కీలలలాంటి భావనలను పలికించారు. పారశాలలోనూ పాటల శాలలోనూ తన గురువు స్వరీయ చొప్పకట్ట చంద్రమాళి అని, తన పాటలో తడీ, తండ్లాట, మార్చవం తెలంగాణా మట్టి పెట్టిన భీక్ష అని సవినయంగా చెప్పుకొనేవాడాయన. సమాజాన్ని చూసి చేత్తైనంతచేసి పాట రాసి పల్లవించమన్న ఒక ప్రజాపోరాటాయోధుని మాటనే బాటగా కదిలి, అతనిచ్చిన చూపుతోనే సమాజాన్ని చూసి సంకోభాల మూలాలను గ్రహించి ప్రజల పాటై నినదించిన ప్రజా చైతన్య స్వరం సదాశివుడు.

తెలంగాణ అనే పదాన్ని ఉచ్చరించడానికి సైతం వెనుకడు తున్న కాలంలో నిర్వంధాన్ని ధిక్కరించి నీటి వాటా పంపిణీలో

జరుగుతున్న అన్యాయాలమీద పాటను ఎక్కుపెట్టి తన తెగువను ప్రదర్శించిన కవి, గాయకుడు, బడిపంతులే అయినా, కప్పొల బీకట్లలో కూరుకపోయి ఉన్నా, తాను బలపీసుడిని కాదూ, కలం గళం సంధించిన సంపూర్ణ మానవుడిని అని సగర్వంగా ప్రకటించుకున్న తెలంగాణా తల్లి గుండె చప్పుడు ఆయన.

మలిదశ ఉద్యమానికి సాంస్కృతిక ప్రేరణలేని సమయంలో ఆయన పాటే ఉద్యమానికి చుక్కానిలా పనిచేసిందనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు.

ఆయన పాట దగాపడ్డ తెలంగాణ పల్లె జీవితాల చిత్రికెంది.

నీళ్ళు, నిధులన్నా తెలంగాణలో ఎందుకు బతుకలేకపోతున్నామో, మోసం చేసిందెవరో తన కవిత్వం, పాటలతో ప్రజల్ని చైతన్యం చేశారు. సదాశివుడు పుట్టింది 02-09-1943న కరీంనగర్జిల్లా (నేడు పెద్దపల్లి జిల్లా) రామగుండం మండలంలోని మురుమూర్ గ్రామంలో. తండ్రి వెంకట క్రిష్ణయ్య తల్లి లక్షీనరమయ్య. వృత్తిరీత్యా ప్రభుత్వం ఉపాధ్యాయుడైనా అప్పటి సామాజిక పరిస్థితుల్లో విఫ్లవమార్గం పట్టి రైతుకూలీ పోరాటాలు, యువజన సంఘాల నిర్మాణంలో కీలక పాత్ర వహించారు. అనంతరం సామాజిక ఉద్యమాల్లో కొనసాగుతూనే ఉపాధ్యాయ సంఘాల నాయకత్వాన్ని కూడా కొన సాగించారు.

తలాపున గోదావరి పారుతున్నా
తెలంగాణ గొంతెందుతున్న తీరును
మల్లావరఘుల సదాశివుడు తన గొంతెత్తి
పాడిన గాయకుడు. ఎండి బీటలు
వారిన తెలంగాణ బీళ్ళను చూసి
కన్నీళ్ళను సిరా చుక్కగా మార్చి
పాలకులను ప్రశ్నించిన కవిగాయకుడు,
బతికినంత కాలం తెలంగాణము
పలవరించి, మన పాలన మనకే
కావాలని నినదించిన ఉద్యమకారుడు
అతని పాటలు విముక్తి ఉద్యమ
సాంస్కృతిక కార్యాచరణకు చుక్కానిలా
పని చేసినాయ్.

20 ఏళ్ళ పాటు విఫ్లవ, అభ్యుయదయ గీతాలెన్నింటికో ఊపిరి పోశారు. ఆయన పాటలు నాటి పాలకులు తీరును ప్రశ్నించినవే. వలస బతుకుల వలపోతకు అద్దంపట్టినట్టు ఆయన రచించి, గానం చేసిన “విముస్సుదక్కో.. ఈ ఊళ్ళే మనకింక వీముస్సుదక్కా.. ఇత్తు సర్పుకున్న.. ముల్లె సర్పుకున్న ఎభ్యిపోతావున్నా ఈ ఊళ్ళే మనకింక వీముస్సుదక్కా” ఈ పాట వినని తెలుగోడు ఉండడు. ఆర్. నారాయణమూర్తి ఎర్రసైన్యం కోసం సదాశివుడు రాసిన ఈ పాట దిక్కులేని పట్టుల్లా వలసపోయే తెలంగాణా రైతుల వెతలను కట్టింది.

ఈ పాట గురించి చెప్పుతూ నేనూ ఊరు విడిచి ముల్లె సదురుకొని బయల్దేరిన్నాడు ఏ మట్టిమీద మమకారం తన గాత్రాన్ని గడ్డదం చేసిందో ఆ మమకారమే తన పాటకు అశ్వలిపిగా అమరిందని

(మగతా ఔప వేజీలో)

మరవలేనిది మన మట్టివాసన

ప్రకృతితో మనం మనేకమయినప్పుడు అది మనల్ని తన గుండెలకు హత్తుకుంటుంది. మనిషికి ప్రకృతికి స్నేహం కావాలంటుంది పర్యావరణ పరిరక్షణ ఉద్యమం. ప్రకృతి మనతో ఎప్పుడు స్నేహం చేస్తుంది? ప్రకృతికి మూలమైన మట్టినీ, చెట్టునీ, నీటినీ, గాలిని సుఖంగా ఉండనిచ్చినప్పుడు, వాటిని స్వేచ్ఛగా, నిర్మలంగా ఎదగనిచ్చినప్పుడు ప్రకృతి మనిషిని ప్రేమించి మనిషి భౌతిక, మానసిక అవసరాలను తీర్చడంలో ముందుంటుంది. ఏ రంగంలోనైనా సుఖాలను అనపూజాలుగా మార్చడమే సకల సంక్లోభాలకీ కారణం. ఈ ఆధునిక సంక్లోభాలన్నీ దాని ఫలితమే వ్యవసాయరంగం దానికి మనసోయింపు కాదు.

మనది వ్యవసాయక దేశమనీ, గ్రామీణ వ్యవసాయ వ్యవస్థ దేశానికి వెన్నెముక అని, రైతేరాజీనీ, రైతులేనిది దేశం లేదని చెప్పుబడుతున్న నేలయిది.

గుప్పెటతో మట్టితీసుకొని ఏ నేల ఎటువంటిదో, దాని బలమేమిటో, దాని గుణదోషాలేమిటో, ఏం పంట పండుతుందో చెప్పగలిగిన నిరక్కరాస్య భూశాప్త జ్ఞానులున్న నేలయిది.

మనదేశంలో 80 కోట్ల ఎకరాల భూమి ఉన్నదనీ, ప్రస్తుతం 36 కోట్ల ఎకరాలు సాగులో ఉందనీ, 14 కోట్ల ఎకరాలు అటవీభూమిగా ఉందనీ పరిశోధకుల అంచనా. మిగతా 30 కోట్ల ఎకరాలు ఉపయోగపడే భూమలేని భూసార విధ్వంసం వల్ల నిరుపయోగంగా ఉన్నాయని వారి అంచనా.

జప్పటికీ మన వ్యవసాయం ప్రధానంగా 70 శాతం వర్షపొతం మీదే ఆధారపడి ఉంది. మనకి లభించే వర్షపొతంలో 30 శాతం మాత్రమే ఉపయోగించుకుంటున్నాం. మిగతా 70 శాతం వ్యధాగా పోతుందని అంచనా. నదులమీద, వాగులమీద కట్టిన ప్రాజెక్టుల వల్ల వచ్చే సాగునీరు ప్రస్తుత సేద్యభూమిలో 12 శాతానికి ఉపయోగపడుతుంది. భూగర్భజలాలు, ఉపరితల జలాలు సేద్యపు భూమిలో 4వ వంతుకు చాలడం లేదు.

ఒకప్పుడు దక్కన్ పీరభూమిలో చక్కని గొలుసుకట్టు చెరువుల వ్యవస్థ ఉండేది. మోటబావులుండేవి. ఆనాడు వ్యవసాయవసరులన్నీ రైతు చేతిలో ఉండేవి. రైతే స్వయంగా దుక్కి దున్నేవాడు. దాచుకున్న బలమైన విత్తునాలను ఉపయోగించేవాడు. కావాల్చిన ఎరువులు కంపోస్ట్ విధానంలో తనే తయారు చేసుకునేవాడు. భూమిని సారవంతం చేయడానికి వానపాముల వంటి మిత్ర జీవరాసులుండేవి. ఈ ఆహార ఉత్పత్తితో గ్రామాలు, యితర ప్రాంతాలు సంతోషంగా పండగ వాతావరణంలో జీవించేవి. ఈ ఆరోగ్య వంతమైన వ్యవసాయ విధానం వల్ల భూసారం పెరగడమేకాక నిర్వల ప్రశాంత వాతావరణం పర్యావరణ రక్షణకు కవచంగా ఉండేది. ఈ విధాన కొనసాగింపు ఇప్పాడ మనకి అత్యంత అనుసరణీయం. ఆవశ్యం.

అన్ని సామాజిక వ్యవస్థలనూ వ్యాపారమయం చేసినట్టుగానే వ్యవసాయమూ వ్యాపారమైంది. అధిక దిగుబడి - అధికరాబడి పేరుతో వాణిజ్య పంటలవైపు రైతు నెట్లబడ్డాడు. కొనుగోలుదారుడికీ రైతుకీ మధ్య దళారీ వ్యవస్థ ఏర్పడింది. ఇవన్నీ అంతకుముందున్న భూమి-రైతు సంబంధాన్ని దెబ్బతీసాయి.

ఈ సంక్లోభాల నుంచి మనం మన వ్యవసాయాన్ని కాపాడుకోవడానికి నిర్దిష్ట చర్యలు తీసుకోవాలి. భూ వసరులు, జలవనరులు, జలవనరులను కాపాడుకోవాలి. సేద్యపుభూమి విస్తురాన్ని పెంచుకోవాలి. రసాయనాలు, కల్పి విత్తునాలు, త్రైమిసంపోరక మందుల ప్రమాదాల నుంచి భూమిని కాపాడుకోవాలి. ఇరిగేషన్ ప్రాజెక్టులు, చెరువులు, బావుల నిర్మాణాల ద్వారా నీటి సమస్యను పరిష్కరించు కోవాలి. వర్షపునీరు వ్యధాకాకుండా భూగర్భజలాల అభివృద్ధికి చర్యలు తీసుకోవాలి. పంట భీమా సాకర్యం, మధ్యత ధర, గ్రామీణ వ్యవసాయ సప్చిడీలు, పంట కొనుగోలు సాకర్యాల ద్వారా రైతుకు బతుకు భరోసా యివ్వాలి.

వ్యవసాయానికి సామాజికగౌరవం ఉండాలి. నిరుపయోగిత విధానాలకు వీడోలు పలకాలి. మానవీయ స్పఱ్ట కలిగిన విధానాలకు ప్రాధాన్యం యివ్వాలి. అప్పుడే మట్టికి మనిషికి అనుసంధానం కుదురుతుంది.

వైశాఖమాట్లయిం
(మహిళాండ వేదశుమార్)

ఎడిటర్

(వెఫ్ వేజ్ తరువాయి)

జివాళ ఆ వేదనే వలసల దుఃఖంగా ప్రవహించిందని అంటాడు. దళారులు తమ దోషించి విధానాల కింద స్వాధై రాజకీయాల అండతో అప్పుకింద భూమిని, ఇళ్ళనూ లాక్కుంటే అన్నీ పోగొట్టుకున్న రైతు గుండెకోత పాట నిలువెల్లా కన్నీచీసైన్లై కమ్ముకున్నది అంటాడు.

అంతేకాక “జాబిలమ్మకు జిలుగు పోగుల దుప్పటి కప్పిన చేతులివి” అంటూ చేసేత కార్బూకుల జీవనశైలిని ఆర్ద్రంగా వర్ణించాడాయన. వరకట్టు రక్షణీ కోరలకు బలవుతున్న ఆడవిద్దల చూసి కళ్ళు చెపుర్చాడాయన. చిన్న వయస్సులోనే తనువు చాలిస్తున్న అబలలను చూసి “పారాణి ఆరలేదు చెల్లెలా... అప్పుడే నూరేళ్ళు నిండాయా చెల్లెలా?” అని అన్నగా ఆక్రోశించాడు. ఇలా ఒకడ్టని కాదు ఆయన పాటలన్నీ వినేవారి గుండెకు సూటిగా గుచ్ఛుకుంటాయి. అలోచనలు రగిలిస్తాయి. ఆయన పాటల్లోని పల్లె వాతావరణం పల్లె అత్థకు అద్దంపడుతాడి. పల్లె పాయిరానికి పాదాలు కడగుతాడి.

బతుకు తత్క్షులను బతుకమ్మ జెప్పంగా పల్లె పాడిన పచ్చ పచ్చని పాటకు ఆనవాలు తానై ప్రతిధ్వనించిందు.

గత పాలకుల పన్నగాలను ఎండగడుతూ “ఇంకుడు గుంతల ఇగురుంజెప్పవ్ అన్నీ ఓరన్నా! మా చెరువు కుంటలను మింగిందె వరో చెప్పవేందోరన్నా! అంటాడు. రైతులూ, చేసేత కార్బూకులూ, కూలీలూ, కష్టాలు పడుతున్న స్ట్రీలూ, బాల కార్బూకులూ, పల్లెలూ, రాజ్యం దొష్టునికి బలైన ఎందరో అమరులు సదాశివుడి పాటల్లో ప్రాణమున్న చరణాలైంద్రు.

వరంగల్ జనార్థన్కు స్ఫూర్తిగీతాన్ని సమర్పిస్తూ “మహాన్ నా తెలంగాణా వాల్టీకీ! వలసవాదం అణచివేత ఇంకానా ఇక్కె సాగవంటూ యుద్ధం ప్రకటించి / నేలకూరిగిన వీరుడా! పరాజితుల కోసం సాగిన నీ పాట మా దగ్గర స్వరంజీవిగా ఉంది / అది గాలై ఏరై పెఱారై / అంతటా విస్తరిస్తోంది... మా కోటి రతనాల వీణపై కదన కుతూహలమై మోగుతుంది / అంటూ ఆయన దీక్షను తన గొంతుకెత్తుకొని ఉద్యమ ప్రస్తానానికి పునరంకితమాతాడు. తన పాటలను అభిమానించిన కాళోజీ, శివసాగర్ల వంటి మహాకవులతో ప్రేమగా శివుడూ అని పిలిపించుకుని తనదైన నడకను సార్థకం చేసుకున్నాడు.

కేవలం ఉద్యమ పాటలే కాకుండా 90వ దశకంలో కరీంనగర్ జిల్లాలో చేపట్టిన అక్షరాస్యత కార్బూకుమం అక్షర ఉజ్జ్వల కోసం ఆయన ఎన్నో పాటలు రాశారు. రాయదమే కాకుండా కంచుకంరం లాంటి ఆయన గొంతుతో ఎన్నో వేదికల మీద స్వయంగా ఆలపించాడు. పారిశ్రామిక ప్రాంతంలో మరియు ఉత్తర తెలంగాణా పల్లెల్లో, కాలనీల్లో

వరుల శివకుమార్తో కలిసి బెత్తాహికులైన ఏలేశ్వరం వెంకటేశ్వర్రు వంటి యువకులను ప్రోత్సహించి వారి సహకారంతో పలు సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థల స్థాపనలో ముఖ్య భూమికను పోషించాడు. గ్రంథాలయాద్యమంలో చురుకుగా పాల్గొని ఊరూరా నిర్మించబడిన గ్రంథాలయ సభల్లో స్వార్థివంతమైన తన ప్రసంగాలతో ప్రజలలో చైతన్య బీజాలు నాటారు.

స్వయంగా ప్రజా సాంస్కృతికోద్యమ నిర్మాణంలో భాగంగా చేతన సాహితి సాంస్కృతిక సమాఖ్యను స్థాపించి ఎందరో గాయనీ గాయకులను తీర్చిదిద్దారు. పారిశ్రామిక ప్రాంతంలోని ఎందరో ప్రసిద్ధ గాయకుల గొంతుల్లో పాటలై పరపత్యు తొక్కాడు.

సదాశివుడు రాసిన పాటలను ఎరకుంకుమ చేరుతో ఆహియో క్యాసెట్, పుస్తకం, సైరన్ పేరుతో ఆయన కవితలను పుస్తక రూపంలోకి తీసుకువచ్చారు. ఎరకుంకుమతో ప్పాటై పోట్టిన శివుడు కాలేరన్నల

నిత్యఘర్షణలనూ, స్వేదనదుల్లో తడిపి ఆరేసు కుంటున్న బండకిందిబతుకుల పెనుగు లాటలనూ తన కవితా స్వరాలుగా ఈ సైరన్ కవితా సంపుటిలోనూ మోగించాడు. తెలంగాణ నేల విముక్తి కోసం పాటను ఉద్యమ బాటగా స్వీకరించి కలమెత్తి కపనమై, గొంతెత్తి నాదమైన ఈ కవి గాయక యోధుడు 2005 నవంబర్ 25న ఆకస్మికంగా తనువు చాలించాడు.

మనకు అమూల్యమైన తన పాటలను, కవితలనూ వదిలి ఆయన గొంతు మూగ బోయింది. ఆయన పాట మాత్రం ఉద్యమమై తెలంగాణను మోసుకొచ్చింది.

పల్లె గొంతు పెగిలితే పాట

నేల చెప్పుగిల్లితే పాట ఆ పాటే సదాశివుడు

ఎన్నెల కోసల ఊపిరి దారలమీద

ఆక్షరాల తెగ్గి కణం సదాశివుడు

కాలేరన్నల దిగులు చీకట్లమీద

జ్యులత్ కవనాల జైత్రయాత్ సదాశివుడు

2007 నుంచి ప్రతి ఏడాది సదాశివ స్వార్థులను సాంస్కృతిక రంగంలో రాణిస్తున్న వారికి అందజేస్తున్నారు. గోదావరిఖని కేంద్రంగా సదాశివుడి సంస్కరణ కార్బూకుమాలు నిర్మించుస్తూ ప్రతి ఏడాది ఒక సాహితీ మూర్తిని ఆయన స్వార్థ అవార్దుతో సత్కరిస్తున్నారు.

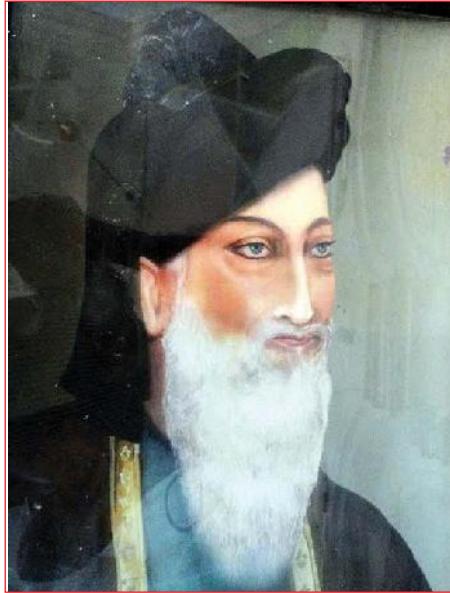
(తెలంగాణ ప్రభుత్వం భాషా సాంస్కృతిక శాఖ ప్రచరించిన

‘తెలంగాణ తేజోమూర్తులు’ నుంచి)

- వరుల శివకుమార్

ప్రాదరాబాద్ ముగ్గు పోసిన ఇరానీ

ఎద్దు కోసం, మల్లినేషసుర్ కంపెనీల్లో ఉద్యోగాల కోసం వివిధ దేశాల నుంచి వచ్చిన వారితో ప్రాదరాబాద్ ఇవ్వాళ అంతర్జాతీయ నగరంగా అలరారుతున్నది. భిన్న సంస్కృతులను, ఆహారపు అలవాట్లను అలవర్యకుంటున్నది. ఈ అలవాట్లు ఇచ్చివలి కాలంలోనే మొదలయినట్టుగా బయటికి కనిపిస్తుంది. కానీ చరిత్ర మాత్రం మరో విధంగా ఉన్నది. వందల యేండ్ల క్రితమే గోలకొండ/ప్రాదరాబాద్ అంతర్జాతీయ రూపుని సంతరించుకున్నది. భిన్న రుచులకు వేదికగా నిలిచింది. ప్రాదరాబాద్తో వివిధ దేశాల సాంస్కృతిక, సాహిత్య సంబంధాలు, కట్టడాల నిర్మాణాల్లో ప్రభావాలు ఆరువందల యేండ్లకుపైగా కొనసాగుతున్నదనే విషయం చాలా తక్కువ మందికి తెలుసు. ప్రాదరాబాద్ నగరానికి డచ్, బ్రిటీష్, పోర్చుగల్, ఫ్రెంచ్ లాంటి యూరోపియన్ దేశాల నుంచి వ్యాపారులు, కంపెనీ అధికారులు వచ్చిందు. వీరంతా ఇక్కడి వసరులను దోచుకునేందుకే ఎక్కుపు ప్రాధాన్యతనిచ్చారు. రోడ్లు, రవాణా, కమ్యూనికేషన్ తద్దితర రంగాల్లో అభివృద్ధి వారి అవసరాలకు అనుగుణంగా జరిగింది. అయితే ఏషియన్ దేశాల నుంచి వచ్చిన వారు మాత్రం ఇక్కడి వారితో మమేకమయిందు. సాహిత్య, సాంస్కృతిక, రాజకీయ సంబంధాలను పెనవేసుకున్నారు. ప్రాదరాబాద్ చరిత్రలో ఇరానీ, టర్కీల సంబంధాలు ఇచ్చివుచ్చుకునే రీతిలో సాగాయా. గోలకొండ నవాబులు కుతుబ్షాహీలు ఇరానీ నుంచి వచ్చిందు. అసఫ్జాహీలు ముఖ్యంగా చివరి నిజామ్ కాలంలో టర్కీతో సంబంధ బాంధవ్యాలను ఏర్పర్చుకున్నారు. అయితే ఇష్టుడిక్కడ మాత్రం ఇరానీ-ప్రాదరాబాద్ మధ్యల ఉన్నటువంటి సంబంధాలు, సాంస్కృతిక ప్రభావాల గురించి తెలుసుకుండా! బాధాకరమైన విషయమేంటంటే ఇష్టుటికీ కొంతమంది ప్రాదరాబాద్ ‘మా కపోరిటం’ అని నిర్జలగా మాట్లాడుతున్నారు. వందల యేండ్ల చరిత్ర, కాసోపాలిటన్ కల్చర్స్ ని తనలో ఇముడ్చుకున్న ‘ప్రాదరాబాద్ సిర్క్ హమారా’ అని తెలంగాణ ఉద్యమకారులు ఎన్నడో తేల్చి చెప్పిందు. అయినప్పటికీ ‘యూరోపియన్’ మాదిరి వలసాధిష్ట్య పైత్యం ఉన్న వాట్లు మాత్రం ప్రాదరాబాద్పై అవాకులు చవాకులు పేలుతున్నారు. వీళ్ల నోళ్లు మూల్యంచాలంటే మళ్లోసారి చరిత్రను విడమర్చి చెప్పాలిన అవసరమున్నది.

ప్రాదరాబాద్/గోలకొండ నిర్మాణమే అంతర్జాతీయ పునాదులపై నిలబడింది. కుతుబ్షాహీ- గోలకొండ నవాబులు ఇరానీ నుంచి ఇండియాకు వలస వచ్చిందు. సాహిత్య ప్రజలతో మమేకమయిందు. దసరా, దీపావళి రోజుల్లో అలయి-బలయి తీసుకునేవారు. ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులను తెలుగులో కూడా తెలియబరిచేవారు. అక్కన్న, మాదన్నలను మంత్రులుగా నియమించుకున్నారు. సాహితీవేత్తలు వీరిని ‘మలిభూరాము’డుగా పొగిందు. మొహర్మం పండుగని సాహితులు జరుపుకునేందుకు వీలగా ప్రభుత్వం అన్ని రకాల వసతులు కల్పించేది. ఈ కుతుబ్షాహీలే పెరుగుతున్న జనాభాకు అనుగుణంగా

ప్రాదరాబాద్ నగరం నిర్మించాలని నిర్మయించారు. అట్లా నిర్మితమయిన నగరమే ప్రాదరాబాద్. 427 ఏండ్ల క్రితమే అంతర్జాతీయ సాంయాలో ప్రచారం పొందింది. ఇరానీ శైలిలో నగరం నిర్మితమయింది. విశ్వవ్యాప్తమైన ప్రాదరాబాద్ సంస్కృతి, సాహిత్యం, నిర్మాణశైలి, పండుగలు, రుచుల్లో ఇరానీ ప్రభావం ప్రధానంగా ప్రాదరాబాద్పైనా, కొంత మేరకు తెలంగాణ అంతటా ఉన్నది. ఇవ్వాళ ప్రాదరాబాదీయులు ‘ఇరానీ’ ఛాయ్ తాగకుండా ఉండని రోజు లేదంటే అతిశయోక్తి కాదు.

ప్రాదరాబాద్ నగర నిర్మాణానికి 1591లో పునాదులు వడ్డాయి. దీనికి శ్రీకారం చుట్టింది మీర్ మోమిన్ పెప్పా ప్రాదరాబాద్ నగర లేతపుట్టని తయారు చేయడమే గాకుండా, ఎక్కడ ఏ భవనం నిర్మించాలి, దారులు, రహదారులు ఎలా ఉండాలి, ఉద్యానవనాలు, సరస్వతి, మసీదులు, అఘుర్బానాలు ఏ రీతిలో ఎక్కడ ఉండాలో ప్లాన్ గిసింది స్వయంగా అర్థిటైట్ కూడా అయిన మీర్ మోమిన్. ఇరానీలోని అప్రాంతాల నగరానికి చెందిన మోమిన్ గోలకొండకు వచ్చిన తర్వాత 1585లో ఆయన్ని కుతుబ్షాహీలు పెప్పా(ప్రధానమంత్రి)గా నియమించారు. ఇరానీలో అత్యంత గౌరవం పొందిన అల్ హుసేని, సయ్యద్ కుటుంబానికి చెందిన మోమిన్ తన మేనమామల వద్ద విద్యాభ్యాసం చేసిందు. ఆయన మేనమామ మీర్ ఫక్రుదీన్ సమకీ ఆనాడు ఇరానీలో రాజగురువులు. మీర్ మోమిన్ కూడా కొన్నాళ్లు ఇరానీ రాజవంశీకులకు గురువుగా ఉన్నాడు. తాను ప్రాదరాబాద్కు వచ్చిన అవసరమున్నది.

తర్వాత అపారమైన జ్ఞాన సంపన్ముదు, కవి, ఆర్థికేట్, సాంస్కృతిక రాయబారి అయిన మీర్మొమిన్ హైదరాబాద్ నగర నిర్మాణం నాటి నుంచే దక్కన్-ఇరాన్ సాహిత్య, సాంస్కృతిక, వారసత్వ కట్టడాలకు వాహికగా, వారధిగా నిలిచాడు. ఇరానియన్ శైలిలో నాలుగు మినార్లతో చార్మినార్ కట్టడానికి ప్లాన్ గీసింది, నిర్మించిని మీర్ మొమిన్. ఆదే హైదరాబాద్ నగరానికి పునాది. చార్యోనార్ పక్కనే 1595లోనే మెడికర్ కళాశాల 'దారుఫిఫా'ను ఏర్పాటు చేసింది కూడా ఈయనే! నిజానికి ఇరాన్ ప్రభావం లేని హైదరాబాద్, చరిత్ర, సంస్కృతి, వారసత్వం లేదంటే అతికయోత్తి కాడు. ఇరాన్ నుంచి వలస వచ్చిన షియాలు హైదరాబాద్ నగరంలోని చారిత్రక కట్టడాలు, మనీశులు, అమార్థానాలు (పీర్ సావిడిలు), సమాధులు లోపల, బయట తీర్చి దిద్దిన తీరు అద్భుతం. వాటిలోని కళా వైపుణ్యం, ఇరాన్ నుంచి దిగుమతి చేసుకున్న టైల్స్‌తో అలంకరణలు అన్ని కూడా తమదైన శైలిని చాటుకుంటాయి. నగరంలోని జామా మనీశు, మక్కా మనీశు, ఖుతుబ్ పొహీ మనీశు, సైదాబాద్ మనీశు, మీర్పేట మనీశీ దులు గోలకొండ లోని ఉద్యానవనాలు, సుందరమైన నగిషీలు ఇప్పటికే పాత నిర్మాణాల్లో, కొన్ని జీవకళలో చెక్కు చెదరకుండా ఉన్నాయి. వ్యాపారస్థులు తమ గుర్తాలు, వాహనాలను నిలుపుకోవడానికి వీలుగా సరాయిలను, వచ్చిపోయే వారికి ఉచిత భోజన పానాదుల వసతులు, అతిథి గృహాలను కూడా నిర్మించిందు. ఇవేగాకుండా మౌలాలి దర్గా, హస్సేని ఆలం, బీబి కా చప్పు, హాయత్ నగర్, హస్సేన్ సాగర్, ఇబ్రహింపట్టం, బుద్దేల్ చెరువు, పురానా పూల్, మా సాహెబ్ టాంక్, గోపామహాల్ బారదరి వెందలైన కట్టడాల/నిర్మాణాల సూత్రధారి కూడా మీర్ మొమిన్.

ఈయన పూనిక మేరకు తెలంగాణ/హైదరాబాద్లో షియా సంస్కృతిలో భాగమైన మొహర్లం (పీర్ పండుగ) జరుపుకోవడం ప్రారంభమయింది. 'అలమ్'లను నిలుపుకోవడం అంటే పీర్ను నిలబెట్టే సంప్రదాయము కూడా మీర్ మొమిన్ ప్రచారంలో పెట్టిందు. హైదరాబాద్ పాతనగరంలోని బీబికా ఆలం వెండి చెయ్యికి ముత్యాల తాపదం చేసి ఉండేది. ఈ ఆలంని యాఖుత్సురా నుంచి చాదర్సుట్ పరకు భక్తి ప్రపత్తులతో ఉరేగింపు తీసేవారు. మీర్ మొమిన్ బోధనలు, ప్రచారం మూలంగా మొహర్లం పండుగను తెలంగాణ అంతటా పది రోజులపాటు భక్తి క్రష్ణలతో చేసుకునేవారు. ఈయన బోధనల

మూలంగా రసికుడైన కుతుబ్ పొహీ రాజు మహమ్మద్ కులీ కూడా దైవ చింతన కలవాడుగా మారిందు. కులీని చిన్నతనం నుంచి విద్యాబుద్ధులు నేర్చించింది, మత విషయాలు బోధించింది మీర్ మొమిన్. ఈ బోధనల ప్రభావంతో కులీ ప్రతి సంపత్తరం మొహర్లం పండుగ జరువుకనేందుకు వీలుగా పెద్ద మొత్తంలో బడ్డెల్ కేటాయించి ప్రజల్లో భక్తి ప్రపత్తులు, హిందూ-ముస్లిం సహజీవన సంస్కృతి అలవడేందుకు కృషి చేసిందు.

ఇరాన్/పర్సియన్ సాహిత్యాన్ని, నిర్మాణ శైలి, సంస్కృతిని గోలకొండ, హైదరాబాద్ నగరాల్లో 1585 నుంచి తాను 1625లో చనిపోయే వరకు అంటే నాలుగు దశాబ్దాల పాటు మొమిన్ ప్రాచుర్యం కల్పించాడు. హైదరాబాదుకు అంతర్జాతీయ సొబగులను అద్దిందు. తన సమాధి కూడా తానే డిజైన్ చేసుకున్నదని ప్రతీతి. ఈయన సమాధి హైదరాబాద్ పాతనగరంలోని సుల్తాన్ పొహాలో 'దాయర-ఎ-మొమిన్' పేరిట ప్రస్తుతం దయనీయ స్థితిలో ఉన్నది. ఇదే ప్రదేశంలో జౌరంగజేభు అస్థాన కవి అహ్మాద్ నిజామత్ భాన్ అలీ సమాధి కూడా ఉన్నది. అలాగే సాలార్జంగ్ కుటుంబీకుల సమాధులు కూడా ఇక్కడే ఉన్నాయి. ఈ సమాధియొక్క మరో విశిష్టత ఏమిటంటే మీర్ మొమిన్ తాను హజ్ యూత్ చేసి కర్చలా నుంచి తీసుకొచ్చిన మళ్ళీని ఇక్కడి దాయర సమాధి స్థలంలో కిలిపి వాటిని పవిత్ర స్థలంగా తీర్చి దిద్దిందు. హైదరాబాద్ నగరానికి ఇంతటి విశిష్ట వైన సేవలందించిన మీర్ మొమిన్ పేరిట మీర్పేట, మొమిన్పార్, మొమిన్ పేట, దాయిర ఎ మీర్ మొమిన్, మీర్ చౌక్ తదితర ప్రదేశాలు వెలిసినాయి.

కుతుబ్ పొహీల అనంతరం హైదరాబాద్పై ఇరాన్ నుంచి వలస వచ్చిన వారి ప్రాభవం క్రమేణ తగ్గుతూ వచ్చింది. అయితే రెండో నిజాం అలీభాన్ (అసఫ్జా

-2) వద్ద 1778-1804ల మధ్య కాలంలో ప్రధాన మంత్రిగా పనిచేసిన అరస్తూ జా కూడా ఇరాన్ నుంచి వచ్చినవాడే! ఈయన పైగా సపాట్ ఖాండాన్-కుటుంబీకుల మూల పురుషుడు. నిజామ్ తరసున అనేక యుద్ధాల్లో పాల్గొన్నాడు. మరారాల చేతిలో నిజాం ఓడిపోయినప్పుడు కొంత కాలం వారి చేతిలో బందీగా కూడా ఉన్నాడు. తానూ వలస వచ్చినవాడే అయినా హైదరాబాద్ రాజ్యానికి సర్వశక్తులు ఒడ్డి నేవ చేసిన ఉన్నతుడు అరస్తూ జా. ఈయన నేలి సరూర్ నగర్లో సరస్సునీ, రాజ భవనాన్ని, ఉద్యాన వనాన్ని నిర్మించాడు. ఆ తర్వాతి కాలంలో మరో ఇరానియన్ రుక్కుద్దొలా ముహిరాబాద్ రిజర్వాయరుని కట్టించాడు. 1804లో హైదరాబాద్

నగర ప్రజలకు స్వచ్ఛమైన తీయని తాగు నీరు అందించే ఉద్దేశ్యంతో మీర్ ఆలమ్ నేటి జూపార్క్ వద్ద ఒక తటాకాన్ని తప్పించాడు. రాయబారిగా, అడ్డినిప్రైటర్స్‌గా ప్రజల మన్సునలు ప్రశంసలు అందుకున్న మీర్ ఆలమ్ ఈధ్యా (జూపార్క్ డగర్), బారదారి నిర్మింప జేసిందు. ఈయన పేరిట పాతనగరంలో మీర్ ఆలమ్ మండి అనే కూరగాయల మార్కెట్ నడుస్తోంది.

సాలార్జంగ్ కుటుంబం కూడా ఇరాన్ నుంచి వచ్చినవారే! ఇందులో మొదటి సాలార్జంగ్ హైదరాబాద్ ప్రధానిగా పనిచేస్తూ జీలాబంది, పరిపాలనా సంస్కరణలను ప్రవేశపెట్టిందు. ఈయన దివాన్ దేవిడి, ముక్కార్ గంజ్, ముక్కార్స్‌పురలను నిర్మింపజేసిందు. మూడో సాలార్జంగ్ తాను వివిధ దేశాల నుంచి సేకరించిన వస్తువులతో ఒక మ్యాజియాన్ని ఏర్పాటు చేసిందు. ఇందులో వస్తుసముదాయంతో పాటుగా ఎన్నో విలువైన గ్రంథాలున్నాయి. ఇప్పుడీ లైబ్రరీ సాలార్జంగ్ మ్యాజియంలోనే కొనసాగుతున్నది. హైదరాబాద్ నగరంలో విద్యార్థంగ అభివృద్ధికి విశేషమైన కృషి చేసిన సయ్యద్ హుసేని బిల్గ్రామి ఉత్తరాది వాడు. ఈయన హరీస్కులు కూడా ఇరాన్ నుంచి వచ్చినవారే!

ఆధునిక కాలంలో హైదరాబాద్‌లో రెస్టారెంట్ వ్యాపారం చేస్తున్న వారిలో మెజారిటీగా ఇరానీయులున్నారు. అందుకే హైదరాబాద్ ఆ తర్వాత ముంబాయి ఇరానీ చాయ్లులకు ఫేమన్. 1970ల కాలంలో ఇరాన్లో అంతర్గత యుద్ధం కారణంగా చాలా మండి హైదరాబాద్‌కు వలస వచ్చిందు. ఇరానీయులు హైదరాబాద్‌లో ఎక్కువగా మొదటివట్టం, బంజారాహార్స్, పత్తర్సఫ్టీ, మదీనా ప్రాంతంలో నివాసాలు ఏర్పరుచున్నారు. బిర్యానీ, హాలీమ్ తయారీలకు ఇరానీ పెంచాటక్కు ఎక్కువగా పేరు పొందినవి.

ఒకప్పుడు హైదరాబాద్‌లో చాలా ఇరానీ పెంచాటక్కలోనే సాహిత్య సమావేశాలు జరిగేవి. ఉచితంగా హింది పాటలు వినే సౌకర్యం ఉండేవి. మతాలకు సంబంధం లేకుండా తమ పెంచాటక్కకు నేపసల్,

ఎ-1 తదితర పేర్లను పెట్టేవారు. పర్సియన్ భాషలో రాసిన తాళపత్ర గ్రంథాలను రక్షించడానికి ఇరాన్ ప్రభుత్వం గతంలో అంద్రప్రదేర్ ప్రభుత్వంతో ఒప్పందాలు కుదుర్చుకుంది. ఇక్కడి వారు అక్కడికి వెళ్ళి అక్కడ జరుగుతున్న రక్షణ చర్యలను కూడా చూసి రావడం జరిగింది. అదే విధంగా హైదరాబాద్‌లో ఇరానియన్ కాన్సులేట్ జనరల్‌నీ ఏర్పాటు చేసిందు.

ఇరాన్ దేశానికి చెందిన ప్రధానమంత్రులు ఎప్పుడు ఇందియా వచ్చిన హైదరాబాద్‌కు రావడమనేది ఒక ఆనవాయితీగా మారింది. ఇరాన్ నుంచి హైదరాబాద్‌కు వచ్చిన వాళ్ళు కూడా స్థానిక సంప్రదాయాలు, సంస్కృతితో ముమ్మెకమయిందు. సంవత్సరంలో కేవలం ఒక్క రోజు మాత్రమే ఇరానీ పెంచాటక్క ముఖ్యమించుతాయి. ఈ పెంచాటక్కు నడిపేవారు దాదాపు అందరూ పియాలే. అందుపల్లి మొహర్రం రోజున పెంచాటక్కను మూసివేస్తారు. ఇరాన్ నుంచి ముస్లింలు మాత్రమే కాకుండా పార్సీలు కూడా వచ్చినవారు. వాళ్ళు కూడా హైదరాబాద్ చరిత్రలో భాగస్వాములైనారు. వారి గురించి మరోసారి తెలుసుకుండా! నిజానికి ఇరానికు పర్సియా అనే మరో పేరుకూడా ఉంది. పర్సియా నుంచి వచ్చిన వారే పార్సీలు. అగ్నివి పూజించేవారు.

ఇరాన్ సంస్కృతిని, కట్టడాల శైలిని, ఆహారపు అలవాట్లను, సంప్రదాయాలను హైదరాబాద్ దినపర్మలో భాగం చేసిన ఇరానీయుల గురించి ఇంకా విస్తృతంగా అధ్యయనం చేయాల్సిన అవసరమున్నది. అలాగే హైదరాబాద్ నగర నిర్మాణానికి పునాది వేసిన మీర్ మోమిన్ గురించి ఉర్దూలో పుస్తకాలు వెలువడ్డాయి. వీటిని తెలుగులోకి తర్వాత చేయాల్సిన అవసరమున్నది. మన నగర నిర్మాణానికి ప్రణాళికలు రచించిన వారి గురించి తెలుసుకోవాలి.

-సంగిశెట్టిక్రీనివాన్,

m:98492 20321

e: sangishettysrinivas@gmail.com

పర్యావరణంపై ప్రత్యేక వ్యాసాలు

మన దక్కన్ల్యాండ్ మాసపత్రికలో పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తుల నివారణ, గ్రామీణ, పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వైద్య, విద్యుత్, సహజ వనరుల పరిరక్షణ మరియు సద్గుల్మియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్వ్యూల పట్ల దృష్టి సారించాలని దక్కన్ల్యాండ్ ఎడిటోరియల్ బోర్డు భావిస్తున్నది. ఇందుకు మీ అందరి సహాయ సహకారాలు కోరుతున్నాం. పర్యావరణ, జీవ వైవిధ్య పరిరక్షణకు ప్రజల భాగస్వామ్యం చాలా అవసరం.

రచయితలు పై అంశాల మీద లోతైన విశ్లేషణలు, విషయాలతో తమ కథనాలను పంపగలరు.

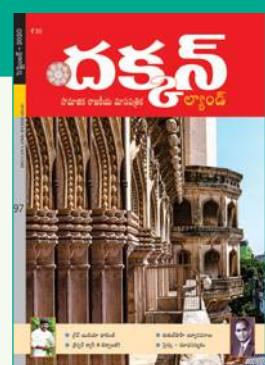
చిరునామా :

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

అలనాటి మేటి తెలంగాణ శాసనాలు-2

విష్ణుకుండి గోవిందవర్మ

తుమ్మలగూడెం రాగిరేకు శాసనం (క్రి.శ. 450)

తెరవెనుక

క్రి.పూ. 3వ శతాబ్దిలో జంబాద్వీపమని పిలువబడిన యావద్వారతదేశం, మార్యచక్రవర్తి అశోకుని సర్పసత్తాక పాలనలో ఉంది. మార్యసామ్రాజ్యానంతరం జంబాద్వీపంలోని వివిధ భూభాగాలు, వివిధ స్థానిక, పరాయి రాజుల చేత పాలింపబడినాయి. కొంచెం అలస్యమైనా, అదే కాలంలో, స్థానికులైన గోబద్ద, కంవాయ, నరన, సమగోపులు తెలంగాణాలోని కోటిలింగాల నుంచి పాలించిన తొలి తెలుగు రాజులుగా గుర్తింపు పొందారు. అదే కోటిలింగాల నుంచి క్రి.పూ. 1 శతాబ్దిలో, శాతవాహన రాజ్యసాంఘకుడైన భిముక శాతవాహనుడు, మళ్ళీ స్వాతంత్ర పాలకుడైనాడు. ఇలా తెలుగునేలపై, స్వాతంత్ర పాలనకు పురుడు పోసిన తెలంగాణా, శ్రీపర్వత విజయపురి (నాగార్జునకొండ) నుంచి పాలించిన ఇజ్యావుకుల అనంతరం యాభై ఏక్క తరువాత, విష్ణుకుండినులనే మరో రాజవంశానికి మట్టిల్లెంది. వీరు ముందుగా, మునుపటి నల్గొండ జిల్లా, రామన్సుపేట తాలూకా, తుమ్మలగూడెం (ఇంద్రపాలనగరం) నుంచి, తరువాత రంగారెడ్డి జిల్లా, కీసరగుట్ట నుంచి, క్రి.శ. 375 నుంచి క్రి.శ. 570 (కొందరు పరిశోధకుల ప్రకారం క్రి.శ. 612) వరకు, దక్కిణాన పెన్నానది, ఉత్తరాన రేవా (నర్మదా)నది, తూర్పున బంగాళాభాతం, పశ్చిమాన బనవారీ వరకూ పాలించారు.

ఇప్పటి వరకూ విష్ణుకుండినుల శాసనాలు 12 దొరికాయి. తుమ్మలగూడెం-I రాగిరేకు శాసనం (మొదటి గోవిందవర్మ క్రి.శ. 459, ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రిక, (ఎ), వా. 2, పే. 9-13), వేల్మారు రాతి శాసనం (రెండో మాధవవర్మ, క్రి.శ. 499, ఎపిగ్రాఫియా ఇండికా (ఎ), వా. 36, పే. 128-29), ఈపూరు-I రాగిరేకు శాసనం (రెండో మాధవవర్మ క్రి.శ. 499, ఎఱ. 17, పే. 334) భానాపూర్ రాగి రేకు శాసనం (రెండో మాధవవర్మ, క్రి.శ. 499-502), ఎఱ. 27, పే. 316-17), ఈపూరు-II రాగిరేకు శాసనం (మూడో మాధవవర్మ

క్రి.వ. 510, ఎఱ. 17, పే. 338), రామతీర్థం రాగి రేకు శాసనం (ఇంద్రవర్మ, ఎఱ. 17, పే. 134), చిక్కుళ రాగి రేకు శాసనం (రెండో విక్రమేంద్ర వర్మ, క్రి.శ. 564, ఎఱ. పే. 196-97), తుండి రాగిరేకు శాసనం (రెండో విక్రమేంద్ర వర్మ క్రి.శ. 569, ఎఱ. 36, పే. 10-12), పాలమూరు రాగిరేకు శాసనం (నాలుగో మాధవవర్మ, క్రి.శ. 612, జేపిపాచెర్లెవెన్-6, పే. 19-21), గోవిందవర్మ చైతన్యపురి రాతి శాసనం (గోవిందవర్మ, జెఇవెన్సి, వా. 10-పే. 24), పాతగండి గూడెం రాగి రేకు శాసనం, (మాధవవర్మ, బుద్ధిష్ట ఇక్కుప్రస్తున్ ఆఫ్ అంధ్రదేశ, ఆనంద బుద్ధవిషార, 1998, పే. 208); ఇంకా వారి సామంత, సమకాలిక పాలుకుల శాసనాలైన, గోదావరి రాగిరేకు శాసనం-I (వృధ్వమూలుడు, క్రి.శ. 535, జెబిబిలెవెన్-16, పే. 116-17), గోదావరి రాగి రేకు శాసనం-II, (పృథ్వీ మూలుడు, ఏపి జిపివెన్-నం. 6, పే. 241-42, చూడు. హరివర్మ, కట్టు చెరువు రాగి రేకు శాసనాలు), జిర్రింగి రాగిరేకు శాసనం (తూర్పు గాంగ ఇంద్రవర్మ, ఎఱ. 25, పే. 286),

తొండివాడ రాగిరేకు శాసనం (పృథ్వీ మహారాజు, ఎఱ. 35, పే. 222) మరుటుర రాగిరేకు శాసనం (తూర్పు చాంక్య మొదటి జయసింహుడు, క్రి.శ. 646, జెపిపాచెర్లెవెన్-4, పే. 74), విష్ణుకుండిన రాజుల వంశావళిని తెలియజేస్తున్నాయి. విష్ణుకుండినుల శాసనాలపై పాచె.కృష్ణ శాస్త్రి, కొముద్రాజు వెంకటలక్ష్మించారు, బి.ఎన్.శాస్త్రి, వి.వి. మిరాశి, డీసీ సర్కార్, కెవి నీలకంఠశాస్త్రి, ఎం. రామారావు, ఎస్.శంకర నారాయణ్, ఎన్. వెంకటరమణయ్య, బి.వి. కృష్ణరావు, కె.గోపాలాచారి, మల్లంపల్లి సోమేశ్వర శర్మ, అర్.ఎస్.పంచముఖి, ఆర్. సుబ్రహ్మణ్యం, పి.వి. పరిబ్రహ్మశాస్త్రి, అజయమిత్రశాస్త్రి, పి. సోముసుందరరావు, ఆదిత్యశర్మ, కె. రామహేమ రావు, ఎన్.ఎస్. రామచంద్ర మూర్తి, వి. సుందరరామశాస్త్రి, జె.కృష్ణ ప్రసాదబాబు, ఈమని శివసాగిరెడ్డి వ్యాసాలు, పుస్తకాలను రాశారు.

దక్షన్ ల్యాండ్

శెరమందు

విష్ణుకుండిన గోవిందవర్మ తుమ్మలగూడెం శాసనాన్ని ప్రముఖ శాసన, చరిత్ర పరిశోధకులు, బి.ఎన్. శాస్త్రి గారు కమ్మగూడెంకు చెందిన పి. రాజారావు, ఆంజనేయులు, రమా మనోహరరావుగార్ల ద్వారా సేకరించి, భారతి మాసపత్రిక (జూన్, 1965)లో తొలిసారిగ ప్రమరించి, విష్ణుకుండిన వంశావళిని అప్పటికి స్థిరపరిచారు. రెండు తుమ్మలగూడెం శాసనాలు (బి.ఎన్. శాస్త్రి విష్ణుకుండిన గోవింద వర్మ ఇంద్రపాలనగర తాము శాసనము, భారతి, 1965, జూన్ నంచిక, పే. 14-28; విష్ణుకుండిన విక్రమేంద్రభట్టరకవర్మ ఇంద్రపాలనగర శాసనము, భారతి, 1966, జూలై సంచిక, పే. 2-14) కొత్త కాలక్రమణికను తెలిపి సంచలనాన్ని సృష్టించాయి.

ప్రస్తుత గోవిందవర్మ తుమ్మలగూడెం శాసనం, అతని 37వ పాలనా సం||లో విదుదల చేయబడింది.

బుద్ధ భగవానుని స్ఫురితితో ప్రారంభమై, విష్ణుకుండి వంశప్రశస్తిని, ఇంద్రవర్మ, మాధవవర్మ, ప్రస్తావన, గోవింద వర్మ గురించిన వివరాలున్నాయి. గోవిందవర్మ ప్రధాన పట్టమహిషి పరమ మహాదేవి నిర్మించిన మహా విషోరానికి, ఎర్పురుల, పెంకపఱు గ్రామాలను దానం చేసిన వివరాలున్నాయి. ఈ రెండు గ్రామాలు, యాదాది - భువనగిరి జిల్లా, గుండాల మండలంలోని వెల్యుజాలను ఎర్పుదలగా, మోత్కూరు మండలంలోని వనక బండను పెన్పుపఱుగా శ్రీరామోజు హరగోపాల్ గుర్తించారు. ఐదురేకులూ (బక్కొక్కుట్టి

25.8 సెం.మీ × 5.5 సెం.మీ.) కడియానికి బిగించబడి, 1 కిలో బరువు వున్నాయి. మొదటి రేకు రెండో పక్క 5, రెండో, మాడో రేకుల మొదటి, రెండో పక్కలు 6, నాలుగో రేకు మొదటి పక్క 3 కలిపి మొత్తం 32 పంక్కల్లో, సంస్కృత భాషలో శాసనం చెక్కబడింది (ఊర్ల పేర్లు తెలుగులో ఉన్నాయి).

శాసనంలోని విషయాలు

సిద్ధం. కరుణామయుడు, నిర్వాణ మార్గాన్ని చూపించిన భగవత్ సంబుద్ధునకు విజయం (1). పాలన మొదలు పెట్టిన దగ్గర సుంచి విజయవంతంగా వృధి చెందుతున్న, 37వ సం|| వైశాఖ పుస్తకి నాడు (13), గొప్పదైన, మచ్చలేని విష్ణుకుండి రాజవంశానికి ఆభరణం లాంటి, శక్తి, సత్యం, త్యాగాలతో ఉన్నత వంశంలో పుట్టిన, జ్ఞానము, వినయము, పట్టుదల, మొదలైన మంచి గుణాలతో, పరాక్రమంతో రాజ్యాన్ని పొంది, అనేక దానాల వల్ల ఎంతో కీర్తిని గడించిన (2, 3) మహోరాజు ఇంద్రవర్మ మనుమడు, మహోరాజు మాధవవర్మ కుమారుడు అయిన గోవింద వర్మ(4), తన భుజబలం, పట్టుదల,

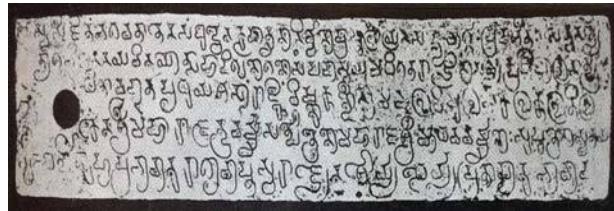
అనురాగం, శేర్య, ఛైర్య, ప్రతాపాలతో, శత్యరాజ్యాల్లో చూరబడిన వాడూ, దానం, గౌరవాలతో, వర్షాత్రమ ధర్మాన్ని పాటిస్తున్న పరిజనులతో, వేలకొణ్ణి గ్రామాలు, పొలాలు, వెండి, ఏనుగులు, గుర్రాలు, గోవులు, ఎడ్డు, శయనాసనాలు, వాహనాలు, ఆహార పాసీయాలు, భవనాలు, బట్టలు, ఆభరణాలు, కన్యలు, దానీ, దాసులను దానం చేసిన వాడూ, రాజ్యమంతటా కొత్తగా అనేక దేవాలయాలు, విషోరాలు నిర్మించి, చెరువులు, బావులు, తప్పించి, తోటలు వేయించి, పాతవాటిని మళ్ళీ కొత్త వాటిగా సుందరికరించిన వాడూ, న్యాయబద్ధంగా పొందిన ఆపార ధనరాశులను భిక్షువులు, భ్రాహ్మణులు, అడుక్కు తినేవారు, రోగులు, నిస్పహయులు, అణారినవారు, నిర్వాగ్యులు, అనుభవించేలా పంచిన వాడూ, తన సంపదనంతా మళ్ళీ మళ్ళీ త్యాగం చేసిన వాడూ, అన్ని శాస్త్రాల అర్థాలను విని, పొందిన జ్ఞానం వల్ల, ఈలోకం, పరలోకాల్లో సాటిలేని

దూరదృష్టిగల వాడూ, తన చుట్టూ ఎప్పుడూ విద్యాగులు, శూరులు, మంచి పుట్టుకగల వారితో ఉన్న వాడూ, అన్ని జీవరాశుల రక్షణ (నిర్వాణం) కోసం, మూడు కుశల మూలాల్లో ఒకటైన, మహాబోధి చిత్తాన్ని అలవరచుకొన్న వాడునూ (5-12), నాలుగు దిక్కుల నుంచి వచ్చే ఆర్యబిక్షు సంఘ అవసరాలకి కావలసిన వస్తువులను సమకూర్చలటమనే పుణ్యకార్యాన్ని చేసే ఉద్దేశం గలవాడునూ (20), అభినంబోధి, అనవక్షయం, నీవరణ, పునర్వ్యావాలనుంచి విషుక్తి అనే నాలుగు విషయాల్లో విశారదుడు, (ఎది నుంభవం, ఏది అనంభవమో, కర్క

విపాకం, జీవుల ఉన్నత, హీన గుణాలు, జీవుల ప్రవృత్తులు, ప్రపంచ నిర్వాణం, అనేక గతులకు దారితీసే మార్గాలు, విమల-మలిన ప్రవర్తన, ధ్యానస్తితుల సమాపత్తి, జీవుల మరణం, పునర్వీపం, అనవిక్షయం ద్వారా విషుక్తి అనే పది అంశాలకు సంబంధించిన జ్ఞానాన్ని (బలాల్చి పొందిన) దశ బలుని లాంటి బలాల్చి కలగిన (అభినంబోధి అసవక్షణం, నీవరణ, పునర్వ్యావాలనుంచి విషుక్తి అనే నాలుగు విషయాల్లో విశారదుడు; బుద్ధునికున్న అసామాన్య లక్ష్మణాలైన (బుద్ధుడు తప్పులు చేయడు, పెద్దగా అరవడు, కేకలు వేయడు, మతిమరుపు, ఏమరు పాటు లేక మనస్సు నిశ్చలంగా నిలుపుకొంటాడు, అందరినీ సమానంగా చూస్తూ, ఎవరిపట్లు ఉపేక్ష చూపకుండా, అభిరుచి, వీర్యత, విషుక్తి, స్ఫుతులు, సమాధి, ప్రజ్ఞలను కోల్పోక, మనో, వాచక, కాయక కర్కలు ముందే తెలుసు కొని, గత, పరమాన, భవిష్యత విషయాలు ఏవీ ఆయనను ఆటంక పరచని వాడూ, అనే అష్టాదశ ఆవేణిక లక్ష్మణాలు, బుద్ధుని ధర్మాలలోనిండిన మూర్తిమత్స్యంతో, 32 మహోపరుష లక్ష్మణాలను కలిగి, పుట్టుక, మునలితనం, శోకం లాంటి సంసారచక్ర దుఃఖంలో

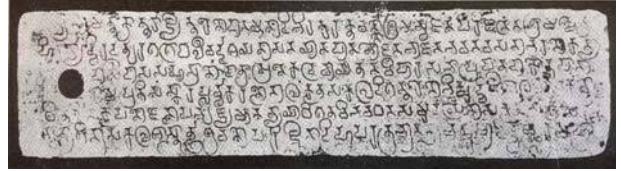
మునిగిన జీవరాశికి విముక్తి కలిగించటానికి, అనేక కల్పాల పాటు సంతరించుకొన్న పుణ్య, జ్ఞానాలతో, రాగం, మోక్షం, జననం, మరణం లాంటి దుఃఖాల నుంచి విముక్తి కలిగించే సంయక్షం బుద్ధత్వమనే పరమజ్ఞానాన్ని పొందినటువంటి బుద్ధ భగవానుని మర్గంలో విరాగం, శీలం, శిక్ష(ఱ) అనే మూడు గుణాలను అధ్యయనం చేస్తూ, వింటూ, భావనా, ధ్యాన, సమాధి, సమాపత్తి అనే గుణగుణాలతో అనుత్తర పుణ్యశైలానికి (సాచీలేని పుణ్యానికి ఆలహాలమైన బొధ్మ సంఘానికి), శ్రావక, ప్రత్యేక బుద్ధ, బోధిసత్య (మహో) యానాలనే త్రియానాలలో పయనిస్తూ సకల జీవరాకల దారిద్రూం, దుఃఖాల ఉపశమనం కోసం తన అగ్రమహిషి పరమ మహాదేవి నిర్మించిన విహారానికి దీప, ధూప, గంధ, పుష్ప, ధ్వజ, పాన, భోజన, శయన, ఆసన, గ్లాస, బెప్పరాలు, పైద్యం, విహారాన్ని బాగు చేయుట కోసం, ఎర్రెదల, పెంకపటు గ్రామాలను, నిధులు, ఉపనిధులు, దండ, కర, ఉచ్చిష్ట, భాగ, భోగాలతో (నేరస్తులను దండించే, వస్తులు వసూలు చేసే అధికారాలతో, భాగ, భోగ అనే పన్నులు చెల్లించనక్కరలేకుండా; ఉచితంగా సేవలను, సేవకులను పొందేట్లుగా ధారాపూర్వకంగా దానం చేశాడు. అంతేకాదు, ఆ గ్రామాల్లోకి, చారులు, భటులు, దూతలు, పల్లభులు, రాజపురుషులు ప్రవేశించకుండా, అన్ని విధాల పరిహారాల నుంచి విముక్తి కలిగించి, విష్ణుకుండి వంశాభివృద్ధి కోసం ఈ దానం చేయబడిందనీ, ఈ ఆజ్ఞను అతిక్రమించిన వారు వంచమహో పాతకులై, నరకంలో దుఃఖిస్తారని, ప్రేతాలుగా జీవిస్తారని, ఈ దానానికి ఎవరూ అపకారం చేయకుండా, భూమి, సూర్య, చంద్ర, వాయు దేవులునుంత వరకూ అమలౌతుందని ఇది విష్ణుకుండినుల శాసనమని పేర్కొనబడింది.

మొదటి రేకు - రెండో వైపు

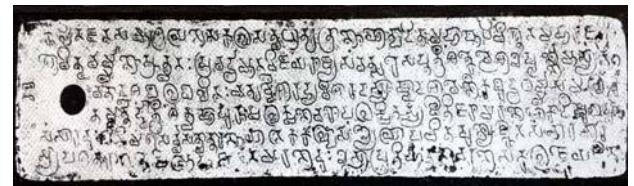
- సిద్ధం! స్వాస్తి జితం భగవతా తేన సంబుద్ధేన కృపాత్మనా నివ్వాఁఁ ప్రాప్తయే యేన (స)ద్యోమాగ్రంఁ ప్రదర్శితః || సత్యస్తు
- (త్యాగాభిజన) నయ వినయోత్సాహోది గుణగణ సంపదాం స్వయం అధిగత రాజ్యానం సమ్మక్షజాపాలనాత్రు
- ధి తాపదాత పృథు యశసాం రాజ్ఞాం విష్ణుకుణ్ణీనా మమల విషుల సకల కుల తిల
- కేన శ్రీమహారాజేష్ట వమ్మఁ సత్పుత్రేఁ మహారాజీ మాధవమమ్మఁః సుపుత్రేఁ స్వత(n)యు
- భుజబలోత్సాహ ప్రభావానురాగా వాప్త స్వరాజ్యేన శాయ్య ప్రతాపానుభావా ద

రెండో రేకు - మొదటి వైపు

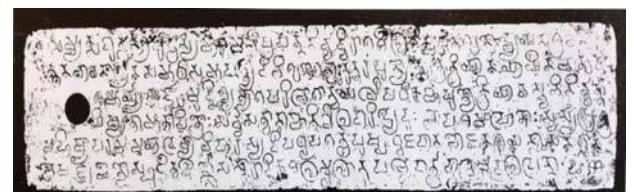
- స్వ సామన్యాక్రాన్ రాజ్యాన్రేఁ దానమానాదిభి రనురక్త వర్ణాత్మమ స్వజన పరిజనేన గ్రామక్షేత్ర
- పొరణ్ ద్విరద తురగ గో బలివద్దు శయనాసన యాన పానభోజన భాజన భవన వసనాభరణ కన్యా
- దాసీదాస సహస్రాణందాత్రా అనేక దేవాయతన విహార సభా ప్రవాతదాకోదపానా
- రామ ప్రతి సంస్థార్థా పూవ్వు కరణేనాలంకృత సకల దిగ్ంస్తరేఁ భిక్షుద్వీజానాథ (యా)చక వ్యా
- ధిత దీన కృపజనిఁపభుజ్యమాన న్యాయాధిగత విభవ ధన సముదయేనా సక్కద సక్కత్పువ్వు
- స్వత్యాగినా సకల శాస్త్రార్థ త్రవణ పరిజ్ఞానాదిహోపరత చాన్యచక్కషా విద్వచ్ఛార మహో

రెండో రేకు - రెండో వైపు

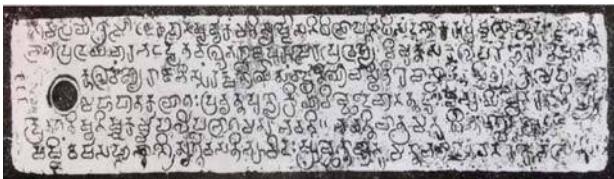
- కులీనజన సమాత్రయేఁ సకల సత్పుధాతు త్రాణాయోత్సాదిత మహోఽంధి చిత్తేన మహోరాజీల్
- గోవిస్వవమ్ముఁ ఆత్మసం ప్రవర్ధ మాన విజయరాజ్య సంపత్తసేనప్రతింశత్తే వైశాఖ పొర్చుమాస్యాం భగ
- వతో దశబలబలినః చాతువ్వుఁ శారద్య విశారదస్యా షోదశావేణిక బుద్ధధమ్మ సమలంక్ర
- తమూత్సుచ్ఛుత్తింశన్మహోపురపులక్షణ వరోపలక్షితస్వ జాతి జరామరణ శోకాదిమ బహు
- సంసార దుఃఖ నిమగ్న సవ్వఁ సత్పోత్తారణా యానేక కల్పాసంఖ్యోయచచిత పుణ్యజ్ఞాన సంభారభార
- స్వాపగత రాగద్వేష మోహ జనన మరణ దుఃఖస్యా ప్రతిహతా నావరణ సకలజ్ఞేయ జ్ఞానా

మూడో రేకు - మొదటి వైపు

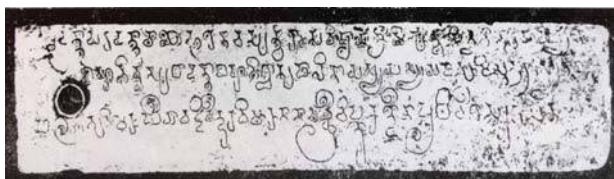
18. త్వయ్యక్షంబుద్ధస్య బుద్ధస్య మాగ్దేమఖిప్రవన్సుం నివ్వోద్యి రాగశీల శిక్షా (ధృ) తగుణాద్భూయున శ్రవణ చి
19. స్తున భావన ధ్యాన సమాధి సమాప్త్యాదిభి రుణగ్జీరనుత్తరం పుణ్యక్షేత్రం త్రియానయాయినం చాతుద్ది
20. శ మార్యసజ్ఞముద్దిశ్చ త్యాగ పరిభోగాన్వయ మౌపథికాంచ పుణ్యక్రియా వస్తుభి నివ్వోత్త
21. యిష్టతా మాతాపితోః సవ్వ సత్యానాంచ నిషిల దారిద్య దుఃఖోపశమ హేతోః స్వస్యా అగ్ర
22. మహిషాస్యాపరమ మహాదేవ్య విషశరస్య దీప ధూప గఘ పుష్ప ధ్వజ పాన భోజన శయనాసనగ్లాన
23. బైషణ్య ఖణ్డస్యుచిత శీష్టాం సంస్కారాది కుశల మూలాను వచ్చేదా ద్వావేమాదలపెణ్ణపతు

మూడో రేకు - రెండో వైత్తు

24. నామధేయో గ్రామో ఉదక పూర్వకం మతిస్పష్టా సనిధి సోపనిధి సదణకర విష్ణిసోచ్చిష్ట భాగ
25. భోగప్రదేయా చార భట దూత పల్ల రాజపరుషైర ప్రవేశ్య విముక్త సకల పరిహోరా విష్టుకుణ్ణి
26. కులపంశ్యేరాజభి స్పంరక్షణీయోచ స్థితి రేషా స్థాపిత స్థిత్యతి క్రమే పశ్చ
27. మహపాతకయోగః ప్రవృత్త పుణ్యక్రియా విచ్ఛేదేచాన్న దుఃఖ భూయిష్ణేనరకే తియ్యాం
28. క్ర్యేతగతిష్వ నిష్ట కమ్ముఫలోపభోగమను భవతి || భవన్ని చాత్ర మనుగీత శ్లోకాః॥
29. షష్టిం వర్ష సహస్రాణి స్వగ్రేణ వనతి భూమిదః ఆచ్ఛేత్తాచానుమన్తాచ తాన్యేవ నరకే వనేత్త.

నాలుగో రేకు - మొదటి వైత్తు

30. స్వదత్తాం వరదత్తాం వా యో హరేత వసుఫురామ్ స విష్ణోయాం క్రిమిర్మాత్యాం పిత్యభి స్పహ పచ్చతే
31. బహుభివ్వుం సుధా దత్తా బహుభిశాసుపాలితా యస్య యస్య

యదాభూమిస్తస్య తస్య తదా

32. ఘలమ్మా భువి మేరూదధీయాపద్మిస్సు రవి మారుతా తాపచ్ఛి విష్టుకుణ్ణినాం పృథివీం శస్తు శాసనం॥

శాసనభాష

దానగ్రామాల పేర్లు ఎర్రుదల, పెంకపఱు అనే రెండు తెలుగు పదాలు తప్ప మొత్తం శాసనం సంస్కృత భాషలో ఉంది. శాసన రేకులపైన గల ఒకటి, రెండు, మూడు అంకాలు 3, 33, 333గా చెక్కబడినాయి. సంయుక్తరూలకు ముందున్న అక్షరం ద్విత్వంగా రాయబడింది. ఉండాహరణకు నివ్వాణం, మాగ్దే, మాధవవమ్ముం, శౌయ్యం, క్రైయ్యం, వర్ధన, పూర్వుం, సవ్వుం, మూత్రిం, చాతుప్రేణ శారద్యం, చాతుద్దిశ్చ, నివ్వోత్త శీ(జీ)ష్టాం తియ్యాం, కమ్ముం, బహుభివ్వుం సుధా అనే పదాలు. గ్రామం పేరు - పెణ్ణు పతులో బండి'ఇ' రాయబడింది. కుదిరనచోపెల్లా సంధి చేయబడింది. కొన్ని అక్షరాలు కుదురుగా, మరికొన్ని ఎడమ వైపుకు వంగినట్టుగా, కొన్ని చిన్నగా, మరికొన్ని పెద్దగా ఉన్నాయి. గ, వ, య అనే అక్షరాలు దాదాపుగా తెలుగు అక్షరాలకు దగ్గరోతున్నాయి. అక్షరాలను గుండ్రంగా అలంకారంగా రాయటం బాగా అభ్యసంలో ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. బ్రాహ్మణిలిపి గురించి క్రీ.శ. 5వ శతాబ్దినాటి బాగా పరిణామం చెందుతున్న తెలుగు లిపికి సూచికగా ఉంది.

శాసనం కాలం

ఈ శాసనాన్ని కనుగొన్న బి.ఎన్.శాస్త్రి, గోవిందవర్య కాలాన్ని క్రీ.శ. 418-455గానూ, శంకర నారాయణ్ న్, క్రీ.శ. 422-462గానూ, నేలటూరు వెంకటరమణయ్య క్రీ.శ. 408-445గానూ, చైతన్యపురి ప్రాకృతశాసనం ద్వారా పి.వి. పరబ్రహ్మాణ్డి క్రీ.శ. 360-400గానూ నిర్ణయించారు. దొరికిన అన్ని శాసనాలు, సమకాలీన రాజులు, సామంతుల శాసనాలను పరిశీలించిన అజయ్యిమిత్ర శాస్త్రి, తుమ్మలగూడం శాసనాన్ని విడుదల చేసిన మొదటి గోవిందవర్య క్రీ.శ. 435-75 మధ్య కాలంలో పొలించాడని అందరికీ అమెదయోగ్యమైన కాల నిర్ణయం చేశారు. ఈ శాసనం వెలువడకముందు, విష్టుకుండి (సు)లు, శైవులనీ, వైదిక మతావలంబులనీ భావించారు. ఈ శాసనంలో గోవిందవర్య, అతని పట్టమహిషి బౌద్ధాభిమానులనీ, గోవిందవర్య, బుద్ధుని గుణగణాలను సంతరించుకొని, ఆయన చూపిన మార్గంలో పయనిస్తున్నాడనీ చెప్పబడింది. శాసనమంతా బౌద్ధపదుజాలంతో నిండి ఉంది.

ఈ శాసనం ద్వారా, విష్టుకుండి తొలి రాజుల కాలాన్ని, మతాన్ని, పాలను, భాష, లిపులను గురించిన అంతకు ముందు తెలియని కొత్త విషయాలను అందించినందున అలనాటిమేటి తెలంగాణ శాసనంగా పేరొన్నపచ్చ. ఈ శాసనాన్ని తొలిసారిగ ప్రచురించిన కీ.శే. బి.యన్.శాస్త్రిగారికి కృతజ్ఞతలు.

-తమని శివసాగిరెడ్డి-స్ఫురతి

m : 9848598446

e : nagireddy@malaxmi.in

పట్టంలో ఘాలిబండా

పట్టంలో ఘాలిబండ

పేరైనా గోలుకొండ

1968లో శీర్ష కృష్ణ నటించిన “అమాయకుడు” సీన్యూలో ఎల్.ఆర్. ఈశ్వరి ఈ పాట పాడి యావత్ తెలుగు శ్రీతల హృదయలయలను ఊయలలా ఒక ఊపు ఊపింది. ఈ పాట రాసిన కవి వేణుగోపాలాచార్యులు. ఇటీవలే 90 సంగాల వయసులో పైప్రాధార్థ నగరంలోనే కీర్తిశేఖవ్రత్నారు. ఇతను ఈ సీన్యూ సంగీత దర్శకుడు బి.శంకర్ ఇద్దరూ పైప్రాధార్థ నగరం ముద్దు బిడ్డలే. ఘాలి బండ గొప్పతనానికి ఈ పాట ఒక ఒక ఉదాహరణ. అయితే ఈ పాటలోని మొదటి రెండు చరణాలు అంతకు మార్యావే తరతరాలుగా జానపదుల నోళ్లలో నాని నాని లల్లాయి పదాలుగా, పాటలుగా రామదిద్ధకున్నవే. అది ఎలాగంతే...

కుతుబ్ ఘా వీం ల పరిపాలనా కాలం తర్వాత ఆనఫ్ జాహీరా - నిజాంల పరిపాలనా కాలంలో ఈ ఘాలీ బండా ప్రభుత్వ కార్యకలాపాలకు ఒక ముఖ్య కేంద్రం. చందూలాల్ పేశ్వార్, మహోరాజా కిషన్ వర్షఘాద్ దివాన్, రాజు శాంరాజ్, రాజారాయ్యరాయ్న్, రాజు

రాంబ్యు మొదలగు ఉన్నతోద్యోగుల కార్యాలయాలు, నివాసాలు ఈ ప్రాంతంలోనే ఉండేవి. ఆ విధంగా ఆ రోజులలో ఘాలిబండ ప్రాంతం మొత్తం నగరానికి తలమానికంలా వెలిగి పోయింది. దీని చుట్టూ హరీబోలి, గౌలిపురా, లాలీదర్వాజా, ఆలియాబాద్ లాంబి బస్తీలు వెలిసాయి. ఘాలిబండ చుట్టూపక్కల అనేక హవేలీలు, దేవుడీలు, మంజీలు, బాడలు, వాడలు నిర్మించబడినాయి.

అటువంటి బంగారు దినాలలో చుట్టూపక్కల పల్లెల నుంచి రైతు బిడ్డలు ఎడ్డ బండ్ల మీద ఆహార ధాన్యాలను, కూరగాయలను, పండ్లుపలాలను వేసుకుని నగరానికి వస్తూ ఆనందంగా, పరవశంగా పట్టంలో ఘాలి బండ పేరైనా గోలుకొండ: అని లల్లాయి పదాలు,

పాటలు పాడుకునేవారు. అందులో నుండే ఆ పాట పుట్టింది.

అంతేకాదు.. ఏనుగుల వీరాస్యామి అనే చెన్నపట్టం ఆసామి అక్కడి కోర్పులో దుబానీగా వని చేసేవాడు. ఆయన కుటుంబ సమేతంగా కాశీ యాత్రకు పల్లకీలో బయలుదేరి 1830లలో ఈ ఘాలిబండకు వచ్చి దీని వైభవాన్ని తిలకించి, పులకించి తన రాసిన తొలి తెలుగు యూత్రాగ్రంథంలో ఈ ఘాలిబండను ప్రస్తుతించాడు. “ఘాలిబండ పురము వీధులలో ఏనుగులు సంచరించును” అని కీర్తించాడు. అలనాటి ఆ రోజులలో ఘాలిబండ అంటే ఈనాటి పైప్రెక్ సిటీ అన్నమాట!

నువూరు 60

సంప్రురాల పూర్వం నా చిన్నపుడు ఒక రోజు అమ్మలక్కల ముచ్చట్లు నా చెవుల బడ్డయి.. చిన్నపుడన్నీ ఆశ్చర్యమే కదా!

“అక్కా ఏడి కెల్లి వొస్తుస్తువ్వ?”

“బండ క్రీందికి పోయిన చెల్లే, సౌదలు (సరుకులు) కొనేకి”

ఇంత పెద్ద మనుషులు బండ కిందికి ఎట్ల పోతరో అని ఆ క్షణంల నేను ఆశ్చర్యపోయిన గాని ఆ తర్వాతర్వాత అర్థమై పోయింది. బండ అంటే ఘాలిబండ అని. పైప్రాధార్

పాతనగరంలో కొన్ని బస్తీల పేర్లు ఘాలిబండ, గాజీబండ, పిసల్బండ, మేకల బండ, రాంబజీబండ అని ఉండేవి. ఏమిలీ ఇన్ని బండలు అని పరేపాన్ బెతున్నారా? పేరులోనే పెన్నిధి కలదు అన్నట్లు ప్రతిపేరు వెనుకా ఒక కథ కాని కథ ఉంది.

ముసీ నదికి దక్కిణాన చార్యునార్ దాటి చాంద్రాయణగుట్టకు (ఆసలు పేరు చెన్నరాయుని గుట్ట) వెళ్లే దారి అంతా “ఛద్వావ్” ప్రాంతం. అంటే ఎత్తైన ప్రాంతం. ఆ దారిలో ఎత్తు ప్రాంతాలలో ఉన్న ఆ బస్తీల పేర్లకు చివరన బండ అని పేరు ఫీరపడి పోయింది. మిట్ల, లేదా మెట్లకు పర్యాయపదమే ఈ బండ. ఎంత బండ ప్రాంతమైనా ఇంటింటికి ఒక చెదుడు బావి ఉండేది. తెయ్యుబి పరిశుభ్రమైన

చౌమహల్లూ ఘోలెస్ క్లాక్ టివర్

గంగాజలం బాగా పైన్నే ఉండేవి. సర్కారీ నల్లలు ఎవరి ఇంట్లోనూ ఉండేవి కావు. నగరంలో చెరువులు, బావులు, కుంటలు వందల సంఖ్యలో ఉండటం వలన భామిలో జలనంవద పుష్టులంగా ఉండేది. అవన్నీ ఆక్రమణలకు గురి కాగానే భూమాత గొంతు దాహార్తితో ఎండిపోయింది. హరీబాలీ, దూర్భాలీ, ఇమాంబాలీ, రేతీబాలీ, హమావ్ము బాలీ, ఇంజన్ బాలీ ఇప్పుడు ఎక్కడున్నాయో, నాగమయ్యకుంట, బోగ్గులకుంట, నల్లకుంటలను ఏ మాయల మాంత్రికుడు మాయం చేసాడో ఎవరైనా చెప్పగలరా?

కుతుబ్ షాహీల కాలంలో పొ అలీ ఒక సూఫీ ఫకీరు. దారి పక్కన గల రాగిచెట్టు కింద అతని నిపాసం, అతని మరణం తర్వాత ఆ రాగి చెట్టు క్రిందే అతని దర్శా (సమాధి) వెలిసింది. అట్లా ఆ ప్రాంతానికి షాలిబండ అన్న పేరు సిరపడిపోయింది.

అరవై ఏండ్ల కిందట ఇండ్లలో చేతిగడియారాలు, గోడ గడియారాలు లేవు. అప్పుడు అవి చాలా అరుదు, అపురూపం. ధనికులకు మాత్రమే స్వంతం. పేద ప్రజలందరికి షాలిబండ ఘడవ్ మీద రోడ్డు పక్కనున్న రాజు రాయ రాయన్ దేవుడీ మీద ఉన్న గాధియాల్ (క్లాక్ టపర్) మాత్రమే

గతి. అది నాల్గు పైపులు కనబడే గంటల గడియారం. ఉదయం పూట ప్రజలు సమయం తెలుసుకోవటం కోసం తమ తమ ఇండ్లలు నుంచి ఇవతలికి వచ్చి ఆ గడియారంలోని పెద్ద ముల్లు, చిన్నముల్లు పైపు చూసేవారు. చిన్న పిల్లలు తమ ఇంటి ముందున్న అరుగుల మీదికిక్కి నిలబడి నిక్కి నిక్కి ఆ గడియారం పైపు చూసి చిన్న ముల్లు తొమ్మిది మీదా పెద్ద ముల్లు పస్సెందు మీదా ఉండని లోపలున్న పెద్దలకు ఇవతల నుండే కేకలు వేసి చెప్పేవారు. చలి రాత్రుల్లో నిద్రరాని ముసలి వారు ఆ గడియారం కొట్టే గంటలను లెక్క పెట్టుకుంటూ ఎప్పుడు తెల్లవారుతదా అని ఎండపొడకోసం ఎదిరి చూసేవాళ్లు. ఆ గడియారం ఆ నాటి ప్రజల జీవితాల్లో ఒక విడదీయలేని భాగంగా ఉండేది. కనురెపులు వాల్పుకుండా సుదీర్ఘంగా దానిపైపు చూస్తుంటే మనిషి ముఖాన్ని చూస్తున్న అనుభూతి కలిగేది. ఒక మక్కల్లో చెప్పాలంటే లండన్ నగరానికి బిగ్బెన్ గంటల గడియారం ఎట్లాంటిదన్నమాట. 1904లో రాజారాయ్ రాయన్ తన దేవుడీపై ఈ గడియారాన్ని ప్రతిష్ఠించాడు.

యూరపు దేశాలలో ఉండే “గంటల గడియారాల” ప్రభావంతో వైజ్ఞానికాలంలో జంట నగరాలలో అనేక క్లాక్ టపర్లను నిర్మించారు. లార్డ్ బజార్ దగ్గరున్న మహబూబ్ చౌక్ లో మొదటి నిర్మాణం 1850లో జరిగింది. ఈ మహబూబ్ చౌక్ మార్కెట్లో కోళ్లను అమ్మేవారు.

కావున ఇప్పుడు దీనిజన “ముర్రీ చౌక్” అని కూడా అంటున్నారు. మొదటి సాలార్ జంగ్ చౌరప వలన ఇది నిర్మించబడింది. ఇక ఆ పయనలో 1860లో సికింట్రాబాద్ క్లాక్ టపర్ 1900వ సంవత్సరంలో రాంగోపాల్సేర్ పూనికతో ‘జేమ్స్ ప్రైట్ క్లాక్ టపర్, 1903లో నాటి రక్షణ మంత్రి నవాబ్ జఫర్జింగ్’ కృషితో ఘతేమైదాన్ క్లాక్ టపర్ నిర్మించబడింది. 1865లో ల్రిటిష్ రెసిడెంట్ సుల్తాన్ బజార్ క్లాక్ టపర్లను నిర్మించాడు. ఐదవ నిజాం ఆప్పలుద్దోలా 1869లో చౌమహల్లాపై అందమైన గంటల గడియారాన్ని నిర్మించాడు. 1935లో ఏదవ నిజాం నగరాభివృద్ధి పనులలో భాగంగా మోజంబాహీ మార్కెట్ అను రాతి కట్టడాన్ని నిర్మించి దానికి “శీర్ష వాణ్యేకంగా” వురో గడియారాన్ని నెలకొల్పాడు. ప్రాదుర్బాద్ నగర సుందరి కీర్తి కిరీటంలో తత్తుకుబెళ్లు కుల వజ్జ వైధుర్యాలే ఈ “గంటల గడియారాలు”.

ఇదంతూ షాలిబండ గతించిన గత కాల వైభవం. కాలం మారింది. కాలవాహిని అలల వాలున నగరం రూపు రేఖలు మాసిపోయి షాలిబండ రంగు వెలిసిన బస్తీగ, పొతునగరంలో వెనుకబడిన

బస్తీలలో ఒకానొక బస్తీగ మిగిలిపోయింది. వలన షాలకుల పక్కపొతునికి బలియైం, వెలియైం ఒంటరిగా బిక్కుబిక్కుముని నిలిచిపోయింది.

గడియారంలోని చిన్న ముల్లు విరిగిపోయి రాలిపోగా, పెద్దముల్లు ఒంటరిగా నిలిచి ఉంది. దాని రంగు ఎండలకు, వానలకు వెలిసి పోయింది. దాని గోపరం ఒక పైపు కూలిపోయింది. చార్సో సాల్ కా షాన్ షాలిబండ. ఇప్పుడు పట్టించుకునే నాథులు లేక అనామకంగా అనాథగా మిగిలిపోయింది. అది ఇప్పుడొక పేద ప్రజలు నివసించే వెనుకబడిన బస్తీ మాత్రమే.

చివరాభిరిలో ఒక ముక్కాయింపు. ఈ గ్రంథ రచయిత పరవస్తు లోకేశ్వర్ ఈ షాలిబండ బస్తీలోనే పుట్టి పెరిగి తన నలభై సంవత్సరాల వయసులో ఈ పొతునగరం నుండి నూతన నగరానికి వలస వెళ్లాడు. ఈ మట్టిలో పుట్టి పెరిగిన మట్టి మనిషి అతను. ఈ “ఫహర్నామా” రచన ద్వారా ఎంతోకంత బుణాను బంధాన్ని తీర్చుకున్నాడు.

‘పట్టుంలో షాలిబండ పేరైనా గోలుకొండ’ అని పాడుకునే పాత రోజులు మళ్లీ వస్తాయా?

(పహర్ నామా (ప్రాదుర్బాద్ వీధులు - గాథలు) పుస్తకం నుంచి)

-పరవస్తు లోకేశ్వర్,

m: 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

సమాచార ప్రసార రంగంలో మరో నూతన తరం..

5జీ పెక్కలజీ..!!

“నువ్వు రాయస్సుది ఒకనాటికి రత్నమువునురా” అన్నది ఒక తెలుగు సినిమా పాటలో వినిపించే లోకోక్తి, అనగా అసాధ్యం అన్నది ఏడో ఒకనాటికి సాధ్యం అపుతుందన్నది దాని అర్థం కావచ్చు. కృష్ణని జన్మమ్మత్తాంతంలో తనను సంహరించడానికి పైకి విసిరన కంసుడితో ఆ శివు నేను శ్రీకృష్ణుడిని కాదని, నిన్ను వధించడానికి పుట్టిన కృష్ణుడు వేరే చోట సురక్షితంగా పెరుగుతున్నాడని అశరీరవాణి రూపంలో పలికి మాయమవుతుంది. తర్వాతి కాలంలో ఇదే శ్రీకృష్ణుడు శశిరేభకు ‘మాయాదర్పణం’లో అభిమన్యుడిని చూపించాడని మహాభారతంలో ప్రస్తావించారు. ‘పుక్కిటపురాణాలు’ అని పురాణాలమై ఉన్న విమర్శను కాసేపు పక్కనపెడితే, అశరీరవాణి రూపంలో ఆకాశంలో సుండి శబ్దాలు, మాటలు వినిపించడం అన్నది ఏ రకంగానూ సాధ్యం కాదు. ఇది విచిత్రమైన, సంభ్రమాశ్రూణిస్తున్న కలిగించే విషయం. ఇదే నమ్మశక్యం కాకుండా ఉంటే, మాయాదర్పణంలో ఎక్కడ, ఏం జరుగుతున్నది, ప్రత్యక్షంగా, ధృత్యసహితంగా ప్రదర్శించే వారంటే అసలు నమ్మలేదు. ఇలాంటివి సాకారం అయ్యే అవకాశం ఉండన్న ఊహకాడా మదిలో మెదలదు. కానీ నేటి ఆధునిక కాలంలో సమాచార సాంకేతిక రంగాలలో వన్నున్న విషాధక మార్పుల ఫలితంగా ఆకాశంలో ప్రయాణించే రేడియోతరంగాల పొనఃపుస్యంతో సెల్ఫోన్లల ద్వారా మనం పరస్పరం సంభాషిస్తున్నాము. అధునిక పరిజ్ఞానమైన ‘4జీ’ సాంకేతిక పరిజ్ఞానం సాకారం కావడంతో ఒకరితో మరొకరు ధృత్యసహితంగా సంభాషించుకొనే (వీడియో కాలింగ్) సదుపాయం కూడా అందుబాటులోకి వచ్చింది. అయితే ‘4జీ’ సాంకేతిక పరిజ్ఞానం కన్నా మెరుగైన ప్రత్యేకతలు, సదుపాయాలతో ‘5జీ’ సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ఇప్పటికే కొన్ని దేశాల్లో అందుబాటులోకి వచ్చింది. మనదేశంలో కూడా అతిత్వరలో ఈ సొకర్యం అందుబాటులోకి రానున్న తరుణంలో, 5జీ ద్వారా మరెన్ని వింతలు, విశేషాలు చోటు చేసుకుంటాయోనన్న ఆసక్తికరమైన వర్ష ప్రపంచ

వ్యాప్తంగా నడుస్తోంది. ఈ సందర్భంలో మనం కూడా 5జీ గురించి తెలుసుకుందామా..!!

5 జీ అంటే :

సమాచార ప్రసారరంగంలో (Tele Communications)లో 1జీ, 2జీ, 3జీ, 4జీ తరువాత వచ్చినదే 5జీ. ఇందులో ‘జీ’ అనేది Generation (తరం)ను సూచిస్తుంది. సూక్ష్మంగా చెప్పాలంటే మొబైల్ దేటా నెట్వర్కు సంబంధించి 5వ తరానికి చెందిన వైర్లెన్ కమ్యూనికేషన్ పెక్కలజీనే ‘5జీ’గా వ్యవహరిస్తారు. 4జీతో పోలిస్టే రజీ అనేది మొబైల్ నెట్ వర్కలో విష్లవాత్మక మార్పులకు శ్రీకారం చుట్టబోతోందని విశ్లేషకులు అభిప్రాయపడుతున్నారు.

1 జీ నుండి 5 జీ వరకు - పరిణామ క్రమం :

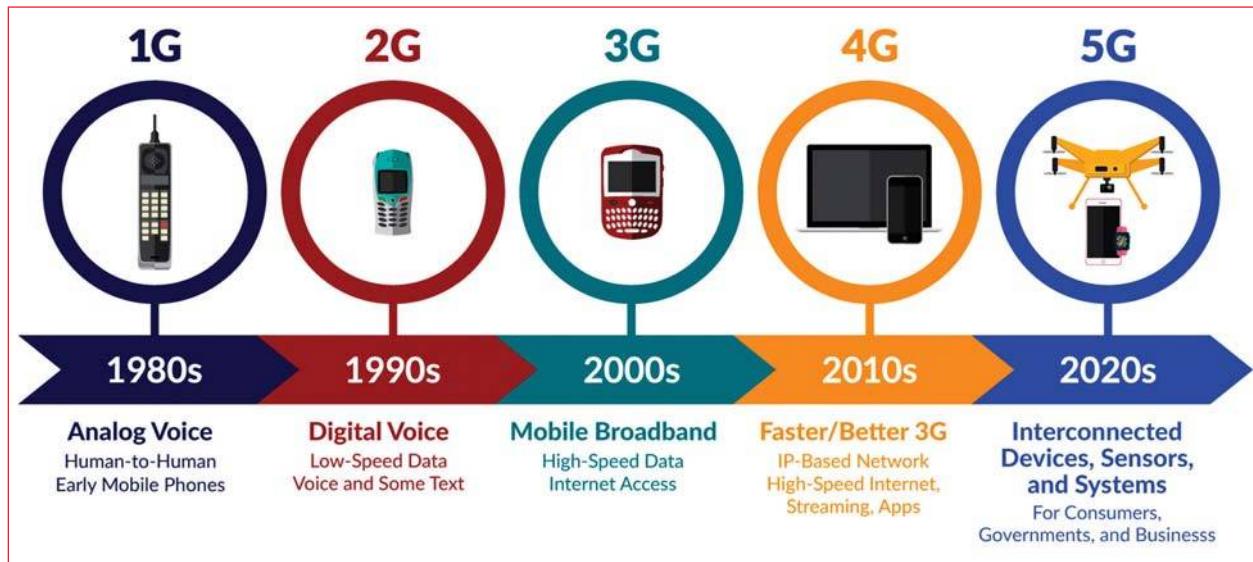
1జీ :

మొబైల్ ఫోన్లలో 1జీ పెక్కలజీనే ఉపయోగించడం 1980లలో ప్రారంభమైంది. వ్యోదటి తరం వైర్లెన్ సెల్యూలర్ పెక్కలజీనే 1జీగా వ్యవహరిస్తారు. దీని ద్వారా శబ్దాలను గ్రహించి మాట్లాడుకోవడం (Voice Calls) మాత్రమే సాధ్య మయ్యేది 1జీ పెక్కలజీతో సమాచారాన్ని ప్రసారం

చేయడానికి అన్నలాగ్ సిగ్నల్స్ ను ఉపయోగిస్తారు. (అన్నలాగ్ సిగ్నల్స్ అనేవి - భౌతిక కొలతలను సూచిస్తూ నిరంతరంగా ప్రయాణించే సంకేతాలు) అయితే 1జీ పెక్కలజీ వాడడం వల్ల మొబైల్ ఫోన్లలో బ్యాటరీ మన్నిక సరిగైక పోవడం (Poor Battery Life), మాటలు సరిగా వినిపించక పోవడం, మాటల్లే సమయంలో అకస్మాత్తుగా కాల్ ఆగిపోవడం (Dropped Calls) లాంటి అసాకర్యాలు ఉండేవి. 1జీ పెక్కలజీ గరిష్ట వేగం 2.4 కేబీపీఎస్.

2 జీ :

మొబైల్ ఫోన్స్ 1జీ నుండి 2జీలోకి ప్రవేశించడం ద్వారా సాంకేతికంగా మొదటి పరోగతి సాధించాయి. 1జీ మరియు 2జీల

మధ్య ప్రథానమైన తేడా రేడియో సిగ్నల్స్ అని చెప్పవచ్చు. మొదట చెప్పాకున్నట్టు 1జీలో అనెలగ్ రేడియో సిగ్నల్స్ ను ఉపయోగించగా 2జీలో డిజిటల్ రేడియో సిగ్నల్స్ ను ఉపయోగిస్తారు (డిజిటల్ సిగ్నల్స్ అనేవి - సమయ విభజన ద్వారా వేరు చేయబడి, డిజిటల్ మాడ్యూలేషన్ ద్వారా ఉత్పత్తి చేయబడే సంకేతాలు) 2జీ నెట్ వర్క్సు మొట్టమొదటటిసారిగా జీవెన్ఎమ్ ప్రమాణం (Standards)లో ఫిన్లాండ్ చెందిన రేడియో లింజా (ప్రస్తుతం ఎలీసాంబిల్యూజ్లో భాగం) 1991లో ప్రవేశపెట్టింది.

2జీ ప్రథాన ఉద్దేశం సురక్షితమైన మరియు విశ్వసనీయమైన సమాచారాన్ని అందించడమని చెప్పవచ్చు. 2జీలో మొదటిసారిగా సిడీఎమ్ (CDMA - Code System for mobile communications) మరియు జీవెన్ఎమ్ (GSM - Global Service System for Mobile communications) ప్రమాణాలను ప్రవేశపెట్టారు. 1జీలో వాయస్ కార్ట్ మాత్రమే అందించగా, 2జీలో వాయస్ కార్ట్స్తో పాటు దేటా ఆధారిత సేవలతో చిన్న చిన్న సేవలైన ఎన్వెమ్ఎన్ (SMS) మరియు ఎమ్ఎమ్ఎన్ (MMS)లను అందుబాటులకి తీసుకురావడం జరిగింది. పీటిటో పాటు అదనంగా 2జీలో ఇంటర్నెట్ రోమింగ్, కాస్టర్నెస్ కార్ట్, కార్ట్పోల్స్ మరియు సేవల ఆధారంగా రుసుములు నిర్ణయించడం (Billing Based or Service), కార్ మరియు టెక్ట్) ఎన్క్రిప్షన్టో పాటు జీపీఆర్ఎస్ (GPRS - General Packet Radio Service) ఎడ్జె (EDGE - Enhanced data Rates for GSM Evolution) తదితర సేవలను కూడా ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది. జీపీఆర్ఎస్ ఆధారిత 2జీ సేవల వేగం 50 కేబిపీ పీఎస్ కాగా (EDGE) ఆధారిత 2జీ సేవల వేగం 1ఎంబిపీఎస్.

2.75 జీ :

2జీ నుండి 3జీకి వెళ్ళేముందు మధ్యలో 2.5జీ మరియు 2.75 జీలు అందుబాటులోకి వచ్చాయి. పీటిద్వారా నెమ్ముదిగా దేటా

పంపిణీ చేసే సాకర్యం (Slow data transmission) వాడుకలోకి వచ్చింది. 2.5జీలో కొత్తగా ప్ర్యాకెట్ స్టైచింగ్ టెక్నిక్ (Packet switching Technique)ను ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది. దీనివల్ల ఇది 2జీ కన్నా మరింత సమర్థవంతంగా పనిచేసింది. తదనంతరం 2.75జీ వచ్చింది దీనిద్వారా దేటా పంపిణీలో వేగం మరింత పెరిగింది. అమరికాకు చెందిన ఎటీ & టీ (AT&T) జీవెన్ఎమ్ నెట్వర్క్ మొదటిసారిగా 2.75 జీని EDGE టెక్నాలజీతో ప్రవేశపెట్టింది. అయితే 2.5జీ, 2.75 జీలు అంతగా ప్రాచుర్యం పొందలేదు.

3జీ :

3జీ ప్రపంచ వ్యాప్తంగా 2001లో అందుబాటులోకి రాగా, మనదేశంలో 2008లో ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది. వినియోగదారులకు మరింత నాణ్యమైన సేవలను అందించేందుకుగానూ, యూఎంపీఎస్ (UMTS - Universal Mobile Telecommunications System) అన్న నూతన సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని 3జీకి అనుసంధానించడం జరిగింది. తద్వారా దేటా సేవలు మరింత వేగంగా అందించేందుకు వీలు కలిగింది. ఇంటర్నెషనల్ టెలికామ్ యూనియన్ రూపొందించిన, ఇంటర్నెషనల్ మొబైల్ టెలికమ్యూనికెప్సన్ - 2000 (IMT-2000) లక్ష్యాలకు, ప్రమాణాలకు అనుగుణంగా 3జీ నెట్వర్క్ సేవలు పనిచేస్తాయి. దేటా సేవలు చాలా చౌకగా లభించాయి.

3జీ ద్వారా వెబ్ బ్రోజింగ్, ఈ మెయిల్, పీడియో డాన్స్లోడింగ్, పిక్చర్ షేరింగ్, స్ట్రోమింగ్తో కూడిన ముఖ్యమీదియా సేవలతో పాటు ఆడియోను కంప్యూటర్ చేయడం ద్వారా ఒకే పోస్ట్సుంచండు కొన్నివేల మంది ఏక కాలంలో మాట్లాడుకునే సదుపాయం లాంటి విశ్లేషమైన ప్రయోజనాలు సిద్ధించాయి. యూఎస్ ఇంటర్నెషనల్ టెలీ కమ్యూనికెప్సన్ యూనిక్యూ యెక్స్ప్రెస్ (ఎంటీ-2000) ప్రమాణాల ప్రకారం 3జీ వేగం కదలకుండా స్థిరంగా ఉన్న పరికరాలలో 2 ఎంబిపీఎస్గానూ, కదిలే వాహనాలలో 384 కేబిపీఎస్గానూ

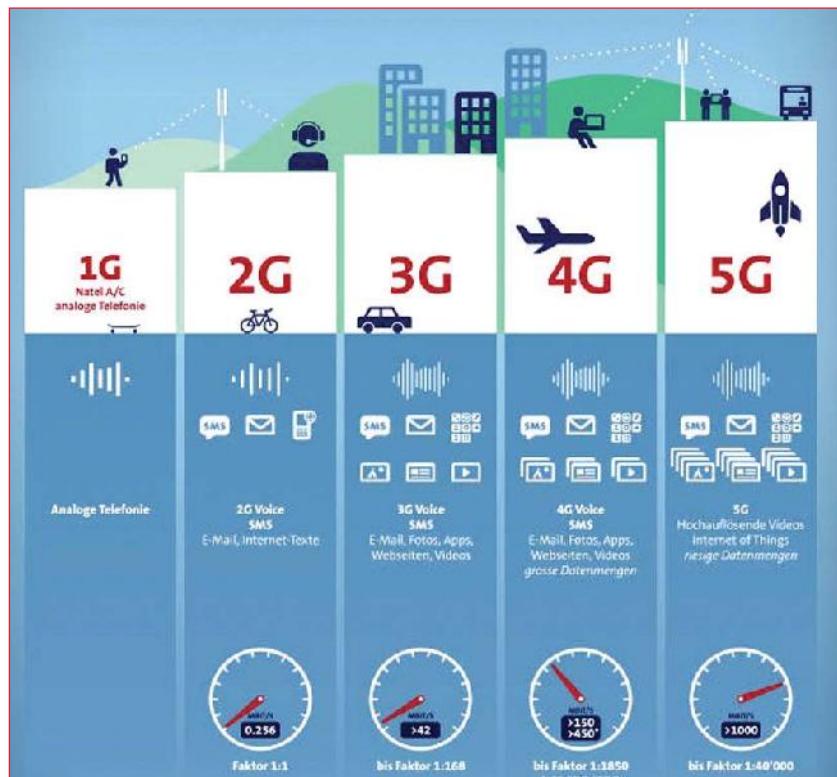
ఉంటుంది. 3జీ తర్వాత, 4జీ రావడానికి ముందు 3.5 జీ, 3.75జీ కూడా అందుబాటులోకి వచ్చాయి. 3జీ ద్వారా ఆశించిన గరిష్ట వేగం 21.6 ఎంబీపీఎస్.

4జీ (ప్రస్తుతం నడుస్తున్న తరం) :

3జీతో పోలిస్తే 4జీ చాలా విభిన్నమైనది. ఇది ప్రపంచవ్యాప్తంగా 2009లో అందుబాటులో రాగా, మన దేశంలో 2012లో ప్రవేశపెట్టారు. సాంకేతిరంగంలో వచ్చిన మార్పుల వల్ల అసాధ్యం అనుకున్న సేవలన్నీ 4జీతో సాకారమయ్యాయి. అత్యధిక వేగం (High Speed), అత్యధిక నాణ్యత (High Quality), మరియు అత్యధిక సామర్థ్యం (High Capacity)తో కూడిన సేవలను వినియోగదారులకు అందించడం 4జీ ప్రధాన ఉద్దేశ్యంగా చెప్పవచ్చు. అంతేకాకుండా చాలా తక్కువ ధరకే వాయిస్ మరియు దేటా సేవలతో పాటు మళ్ళీ మీడియా మరియు ఇంటర్వెట్ ఓవర్ ఐపీ తదితర సేవలు అందించడం జరిగింది. ఐపీ టెలిఫోనీ, గేమింగ్ సర్వీసెస్, ప్రై డెఫనేషన్ మొబైల్ టీవీ, వీడియో కాస్టరెన్సింగ్, 3డి టెలివిజన్ మరియు క్లౌడ్ కంప్యూటింగ్ తదితర అత్యాధునిక సేవలు కూడా వినియోగదారులకు లభించాయి.

4జీలో ఇంతబి అత్యాధునిక సౌకర్యాలు అందుబాటులోకి రావడానికి ఎమ్మిఎమ్బి (MIMO - Multiple input and Multiple output). మరియు ఓఫ్‌స్ట్రిచ్‌మెట్ (OFDM - Orthogonal Frequency Division Multiplexing) లాంటి ప్రక్కలజీలు ఉపయోగించడమే నని నిపుణులు అభిప్రాయపడుతున్నారు. అదేవిధంగా 4జీలో వైమ్యాక్స్ (Wimax - ప్రస్తుతం వాడుకలో లేదు), ఎల్‌టీ‌ఈ (LTE - Long term Evolution, ప్రస్తుతం విస్మయంగా వాడుకలో ఉంది.) లాంటి ప్రమాణాల (Standards)ను కూడా ఉపయోగిస్తూ సేవలను మరింత నాణ్యతతో అందించడం జరుగుతోంది. రాబోయే తరాలకు (Future Generations) సంబంధించిన ఫోన్‌నీ కాలానుగుణంగా Backward Compatible (వెనుకటి తరాలకు సంబంధించిన 2జీ, 3జీ నెట్‌వర్క్‌లలో కూడా 4జీ ఫోన్‌ను పనిచేయడం) సామర్థ్యాన్ని కూడా కల్గి ఉండడం అప్పోనించడిన పరిణామంగా చెప్పవచ్చు. 4జీ ద్వారా అందజేయబడే సేవలన్నీ వినియోగదారులకు సులువుగా చేరడానికి ఓఫ్‌స్ట్రిచ్‌మెట్ (OFDM) ప్రక్కలజీ కీలక ప్రాతి పోహిస్తుందని చెప్పవచ్చు. ఓఫ్‌స్ట్రిచ్‌మెట్ (OFDM) డిజిటల్ మార్పులేషన్ (పరిస్థితుల కనుగుణంగా సంకేతాలను మార్చి చేయడం) కల్గి ఉండి ప్రతి సిగ్నల్సు విభిన్న

పోసఃపున్యాలలో (Different Frequencies) చిన్నచిన్న సమూహా ప్రసారాలుగా (Narrow band Channels)గా విడదీస్తుంది. తద్వారా మరింత నాణ్యతతో కూడిన సేవలు అందజేయడానికి ఏలవుతుంది. 4జీ ద్వారా వాయిస్ కాల్స్ జీఎస్‌ఎమ్ (GSM), యూ‌ఎమ్‌టీఎస్ (UMTS), సీడీ‌ఎమ్‌ఎప్ (CDMA2000) రాపాలలో అందించడానికి పెద్ద ఎత్తున మౌలిక సదుపాయాలను మెరుగు పరచాల్సిన అవసరం ఉంది. అయితే ఎల్‌టీ‌ఈ ప్రమాణాలను (Standard) వినియోగించి వాయిస్ కాల్స్ నెట్‌వర్క్‌ను పునర్విమించవచ్చు. 4జీ అనంతరం మరియు 5జీ కన్నా ముందు 4.5జీ మరియు 4.9జీ

అందుబాటులోకి వచ్చాయి. 4జీ గరిష్టవేగం కదిలే పరికరాలలో 100 ఎంబీపీఎస్ మరియు తక్కువ చలన శక్తి కల్గి స్థిరంగా లేదా కదులుతున్న పరికరాలలో 1జీబీపీఎస్ వేగాన్ని కల్గి ఉంటుంది.

4జీలో లేటెస్ట్ 300 మీలీ సెకండ్స్ నుండి 100 మీలీ సెకండ్సుకు తగ్గించబడింది. ఒక సెల్‌ఫోన్ లేదా ఉపకరణంలో ఏదైనా పనిచేయడానికి మనం మీద నాక్కినప్పటి నుండి ఆ పని పూర్తమానికి పట్టే సమయాన్ని లేపిస్తే అంటారు.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

-పుట్టు పెద్ద బిబులేస్,

m : 9550290047

e : obu.jmd@gmail.com

తెలంగాణానేలిన

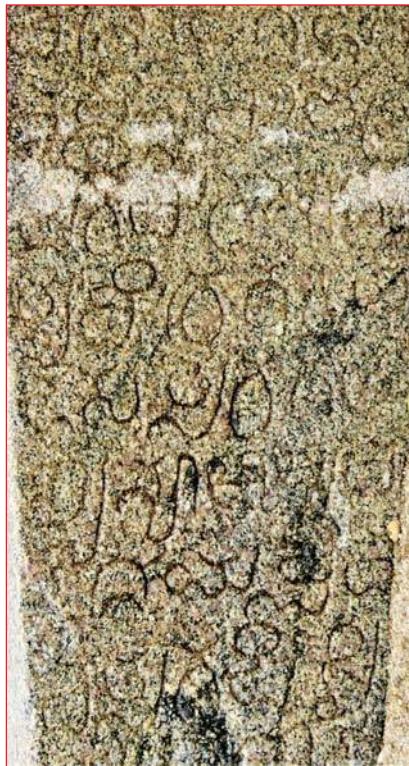
శంకరగండరస కొత్తచరిత్ర

రాష్ట్రకూటులేలన దక్కనులో భాగంగా తెలంగాణ కూడా వుంది. రాష్ట్రకూటుల అధికారాన్ని ఒకసారి మన్మిస్తూ, మరోసారి వ్యతిరేకిస్తూ పాలించిన వేములవాడ చాళుక్యులే తెలంగాణాలో పాలకులుగా కనిపిస్తారు. తెలంగాణా చరిత్రలో రాష్ట్రకూటులను లక్షీంచకపోవడానికి కారణమిదేనేమో. కాని, తెలంగాణా (నల్గొండ, మెదక్, వరంగల్ జిల్లాల) నేలిన శంకరగండరస శాసనాలు తెలంగాణాను పాలించిన రాష్ట్రకూట ప్రతినిధులున్నారనే విషయాన్ని ఉన్న పరుస్తున్నాయి.

తెలంగాణజిల్లాలలో (పాత)జిల్లాలు నల్గొండ, వరంగల్, కరీంనగర్, మహబూబ్ నగర్, మెదక్, నిజామూబాదుల శాసనాలు నంపుటాలుగా అచ్చయినాయి. వీటిలో నల్గొండ, వరంగల్, మెదక్, మహబూబు నగర్ జిల్లా సంపుటాలలో మాత్రమే రాష్ట్రకూట శాసనాలున్నాయి. మెదకులో 1.మల్లికార్జునపల్లి (క్రీ.శ.846), 2.వెండికోలు (క్రీ.శ.967), వరంగల్లులో 3.ఖాజీపేట (క్రీ.శ.872), 4.జఫర్ ఘ్రణ్, 5.ఆకుమారు, నల్గొండలో 6, 7. వెల్మజాల (క్రీ.శ.907), 8. తుమ్మల గూడెం, 9. మంతపరి (క్రీ.శ.972), 10. అమనగల్లు (క్రీ.శ.888) (రచయిత పరిష్కరించినది, అముదితం), మహబూబు నగర్లో 11. మీనాంబరం (క్రీ.శ.939-967) శాసనాలున్నాయి. ప్రస్తుతం ఈ 11 శాసనాలు తెలంగాణాలో లభిస్తున్న రాష్ట్రకూటుల శాసనాలు. ఇవి క్రీ.శ.846 నుంచి 972సం.ల మధ్య వేయబడినవి. వేములవాడ చాళుక్యుల శాసనాలు, పై శాసనాలు తెలంగాణాలో రాష్ట్రకూటులు పాలించిన వివరాలను వివరిస్తున్నాయి.

పై శాసనాలలో 1,4,5,8,10 శాసనాలు శంకరగండరస గురించి చెప్పినవి.

రాష్ట్రకూట చక్రవర్తి ఉన్నపుని పెద్దకొడుకు స్తంభుడు కాకుండా 2వ కొడుకు గోవిందుడు సింహపోసనమెక్కాడు. దాంతో స్తంభుడు తిరుగుబాటు చేసాడు. కాని, ఓపోయి బందీధైనాడు. గోవిందుడు అన్నసు గౌరవించి, గంగవాడి పాలకుని చేసాడు. కొంతకాలానికి

స్తంభుడు క్రీ.శ.810లో మరణించాడు. అతనివారసుడైన శంకరగణను రాజును కానివ్వేలేదు గోవిందుడు. శివమారను రాజును చేసాడు. కాని, అతడు కూడా తిరుగుబాటులో భాగస్తుడైనాడు. అతనిస్నానంలో వచ్చిన రాజమల్ల కూడా రాష్ట్రకూటులపట్ల విధయింగా వుండలేదు.

బంకేయ అనే యోధుడు అతనిని కావేరి అవతలికి తరిమివేసాడు. కొంతకాలానికి రాజమల్ల మళ్ళీ గంగవాడినాక్రమించాడు. (The Early History of the Deccan-Ed. G. Yazdani, 1960-p.274-276) శంకరగండరస రాష్ట్రకూటరాజు గోవిందుని పెద్దన్నస్తంభుని కొడుకని, గంగవాడి పాలనాధి కారాన్ని తనకి వ్యవసందుకు క్రీ.శ. 817సం.లో 1వ అమోఘవర్షుని మీద జరిగిన తిరుగుబాటులో భాగస్థ్యామి అయినాడని మెదక్ జిల్లా శాసనసంపుటి ఉపోద్ఘాతం (p.xiv)లో వివరించబడింది.

రాష్ట్రకూటరాజ్య వారసుడు కావలసిన గోవిందుని కొడుకు అవోఘవర్షుడు చిన్నవాడు. అందువల్ల అతనికి రక్షణకు విశ్వసనీయమైన, సమర్థుడైన తన తమ్ముని కొడుకు, గుజరాతు పాలకుడు కర్ను మాన్యభేటకు రప్పించాడు. క్రీ.శ.814లో గోవిందుడు మరణించాడు. బాలచుక్రవర్తి 1వ అమోఘవర్షునికి వ్యతిరేకంగా క్రీ.శ.817లో పెద్ద తిరుగుబాటు జరిగింది. తిరుగుబాటు దారుల పేర్లు ప్రత్యేకంగా ఎక్కుడా పేర్కొనబడలేదు. రాజరక్షకుడు కర్న పాతాలమల్ల ఈ తిరుగుబాటును క్రీ.శ.821 వరకు అణిచి వేసాడు. వేంగిచాళుక్య విజయాదిత్య మద్దతుతో సాగిన ఈ పోరులో అమోఘవర్షుడు పారిపోయి తలదాచుకున్నాడు. కాని, కర్నునివల్ల తిరుగుబాటు వీగిపోయింది. అవోఘవర్షుడు సింహసనం అధిష్టించాడు.

కొక్కల కొడుకుగా, 2వ క్షయ్యుని భార్య సోదరునిగా శంకరగణ పేర్కొనబడ్డాడు. ఇతనికే సంకిల అనే మారు పేరుంది. అందువల్లనే ఈ శంకరగణనే శంకరగండరస అని, అతనికి పాసురావాడి, కొలను పాకలను పాలించే అధికారబాధ్యతలు అప్పగించినట్లు చెప్పడం కష్టం.

ఎందుకంటే శంకరగండరస అమోఫువర్షుని పాలనాకాలం నుంచి అకాలవర్షుని పాలనదాకా పానూరవాడి-27000, కొలనుపాక-20000లను పాలించినట్లు శాసనాధారాలున్నాయి. చరిత్రలో శంకరగండరస గుర్తింపు సరిగా లేదు. యాజ్ఞాని ఎడిటరుగా 'డక్షను తొలిచరిత్ర-1960' రచించేటప్పటికి వరంగల్, నల్గొండ, మెడక్ శాసనాలు ప్రచురించబడలేదు. కొత్త శాసనాల వివరాలు వెల్లడి కాలేదు. దానితో చరిత్రకారులలో శంకరగండరస చారిత్రకత మీద సందేహాలు చోటు చేసుకుని ఊహాలకు దారితీసాయి.

కక్కలదేవుడు తర్వాత ఆహాములు సామంతునిగా పనిచేసిన మాటూరువంశపు శాంతివర్ష కర్ణాటకరాష్ట్రం పించొగాజిల్లాలోని సోరబ్ తాలూకాప్రాంతాన్ని ఏలుతున్నప్పుడు వేయబడిన వేలారు అగ్రహరం దానశాసనంలో మరొక శంకరగండకరన ప్రస్తావించబడ్డాడు. (ఎప్రిగ్రాఫియా కర్ణాటికా, వా.8, పే.477, 479)

మెదకుజిల్లా శాసన సంపుటిలోని క్రి.శ.846నాటి 1వ శాసనం (మల్లికార్ణునపల్లి) శంకరగండరస పానూరు వాడి-27000 పాలకుడని పేర్కొంటున్నది. పాణారవాడి-27000ల నాడు మెదక్ జిల్లాలోని సదాశివపేట, ఆందోలు ప్రాంతమైవుంటుందని చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. శంకరగండకరన (లీమత్స్వారణ కుల)పాణరవంశం వాడని జాఫర్థథ శాసనం చెప్పున్నది. పూర్వ వరంగల్ జిల్లా శాసన సంపుటిలోని ఆకునూరు, జాఫర్ గడ్ శాసనాలు, పాత నల్గొండజిల్లా శాసన సంపుటిలోని తుమ్మలగూడెం శాసనం, ఈ రచయిత పరిష్కరించిన ఆమనగల్లు (నల్గొండ జిల్లా) కొత్తశాసనం శంకరగండరసను పేర్కొంటున్నాయి. క్రి.శ.888సం. ఆమనగల్లు శాసనంవల్ల రాష్ట్రకూటచక్రవర్తి 2వ అకాలవర్షుని పాలనాకాలంలో మహామండలేశ్వరుడు శంకరగండరస కొలిపాక-20000లనాడు పాలకుడని తెలుస్తున్నది. ఆమనగల్లులో ఒక జైనబసదిని నిర్మించాడని శాసనంలో చెప్పబడ్డది.

ఆమనగల్లు శాసనం శంకరగండరస కొలిపాక-20000ల నాడు రాజధానిగా పాలించాడని చెప్పున్నది. అమోఫువర్షుని కాలంలోనే కొలిపాకపాలకుడుగా, మహాసామంతాధిపతి, మహామండలేశ్వరుడుగా నియమింపబడ్డ శంకరగండరస పేరుమీదనే జాఫర్ గడ్, ఆకునూరు, కడవెండి, తుమ్మలగూడెం, ఆమనగల్లు శాసనాలు వేయబడ్డాయి. మల్లికార్ణునపల్లి శాసనంలో శంకరగండరస పాణారవాడి-27000 నాడు పాలకుడుగా ప్రస్తావించ బడ్డాడు. శంకరగండరస ఇంత పెద్దరాజ్యాన్ని పాలించినవాడైనా చరిత్రలో ప్రస్తావించబడలేదు. తన పేరుండి, తేదీలేని శాసనాలతో శంకరగండరసకాలాన్ని

నిర్మయించడంలో చరిత్రకారులకు సందేహం మిగిలిపోయింది. ఆమనగల్లు శాసనంలో లభించిన శాసనకాలం, క్రి.శ.888 ఆ సందేహాన్ని తీర్చింది. జాఫరుఖుడ్ (వెల్లుగొండ) శాసనంలో శంకరగండరస సుదీర్ఘమైన వర్షానలతో కీర్తించబడ్డాడు. అది శంకరగండరస ప్రత్యేకతను వివరిస్తున్నది.

కక్కుణీచాళుక్య చక్రవర్తి త్రిలోక్యమల్లునికాలంలో కొలనుపాక-7000ల నాడును మహాసామంత 'అమిలరస' పాలిస్తున్నపుడు రాష్ట్రకూట వంశానికి చెందిన మహాసామంత శంకరగండరసకిచ్చిన పూర్వపు తామ్రపత్రాల ప్రకారం, అతడు నిర్మించిన రావుండయ్య జైనబసదికు చేసినదానం తాళప్పత్తిని పునరుద్ధరించబడ్డట్లు (నల్గొండ జిల్లా శాసనసంపుటి -2, నం. 4) క్రి.శ. 1067సం. నాటి కొలనుపాక శాసనంలో పేర్కొను బడ్డది. చక్రవర్తి త్రిభువన మల్లదేవుని కాలం క్రి.శ.1077లో కొల్పిపాకెయగోవ, మహా మండలేశ్వరునిగా నియమించబడ్డ శంకరగండరస 'లత్తలారు పురవరేశ్వర, రఘుమార్తాండ, జయధిర, భువనైకరామ, బిరుదంకథీమ, క్షత్రియ పవిత్ర, సిద్ధమైలారదేవ లభ్యవర ప్రసాదు'నిగా కీర్తించబడ్డాడు. (నల్గొండజిల్లా శాసనసంపుటి-14, క్రి.శ.1077)

మొదట పేర్కొన్న రాష్ట్రకూటులపాలనా కాలంంాటి శంకరగండరస (క్రి.శ.888సం.), క్రి.శ.921సం.లో ప్రస్తావించబడిన శంకరగండరస, కక్కుణీచాళుక్యుల పాలనాకాలంనాటి శంకరగండరసకు (క్రి.శ.1077సం.) నామ సామ్యం, బిరుదులలో కొంత సామ్యమున్నప్పటికి ముగ్గురు వేర్వేరే.

కక్కుణీచాళుక్య చరిత్రను రాసిన కర్ణాటక చరిత్రకారుడు హంప నాగరాజయ్య శంకరగండరస అసగమరస కొడుకని, అతనికాలం క్రి.శ.950 అని పేర్కొన్నాడు. బహుశః అది క్రి.శ. 921సం. నాటి వేలారుశాసనంలోని శంకరగండరస గురించి అయివుంటుంది. శంకరగండరస 3వ ఇంద్రునికి, అతని కొడుకులకు, 3వ కృష్ణుని పరకు విధేయ యోధుడుగా పున్నాడని, క్రి.శ.924లో బనాసి-12000 రెండుముక్కలైనప్పుడు ఒకభాగానికి 2వబంకేయ, రెండవ భాగానికి శంకరగండరస పాలకులైనారని (ARIE 1947-48, No.203, p.25) హంపనాగరాజయ్య తన పుస్తకం Rashtrakutas Re-visitedలో రాసాడు. కాని క్రి.శ.1074, 1077సం.లలో కొలిపాక పాలకుడుగా ఉన్న అసగమరసకు శంకరగండరసకు సంబంధం పుండని చెప్పడానికి వీలుంది. (నల్గొండ జిల్లా శాసనసంపుటి-నం. 11, 12)

శంకరగండరసకున్న బిరుదుల గురించి హంప నాగరాజయ్య గొప్పగా వివరించారు. జైనంలో పుండే 63మంది మహాపురుషులకు విశ్ిష్టమైన పేర్లుంటాయి. అటువంటి బిరుదనామాలు కలిగివున్న

వారిలో 1వ అమోఘవర్షుడు-వీరనారాయణ, 4వ ఇంద్రుడు, 3వ గోవిందుడు - కీర్తినారాయణ, 2వ బూతుగ-గంగనారాయణ, 2వ అరికేసరి -ఉదారనారాయణ, అన్నిగదేవ-నన్నినారాయణ, శంకంర గందరస-విద్యప్ప నారాయణ అనే

బిరుద నామాలతో పేర్కొన్న బడ్డారు.

రాష్ట్రకూటుల కాలంలో తెలంగాణా నేలిన వారిలో వేములవాడ చాళు క్యులతో పాటు, శంకరగండ రసను తప్పక పేర్కొనాలి.

కొలనుపాకలో జైన దేవాల యాలను క్రీ.మా. 638లో శంకరరాజు నిర్మించాడని జైనులు చెప్పింటారు. ఈ జైనదేవాలయాలను శంకర గందరసనే నిర్మించివుంటాడు. కొలనుపాకలో దేవాలయాల నిర్మాణ వాస్తును పరిశీలించివుంపుడు అవి 9,10 శతాబ్దాల లోనే ఎక్కువభాగం

కట్టించినట్లు తెలుస్తుంది. ఇప్పుడు కులమరాలుగా చెప్పబడుతున్నవన్నీ రాష్ట్ర కూటులనాటి జైనబసదులే. ఆ గుడులలో జైనతీర్థంకరుల అధిష్టాన పీఠాలో, శిల్పాలో, శాననాలో అగుపిస్తున్నాయి. వీరనారాయణ దేవాలయం కూడా జైనమందిరమే. అమోఘవర్షునికి ‘వీరనారాయణ’ అనే నామాంతరం వుంది. అతని పేరన కట్టిందే ఈ దేవాలయం. ఇప్పటికి గుడి ముందర జైనమాన స్తంభం వుంది.

కొలనుపాక పురావస్తు మూర్ఖజియంకు తరలించిన 4అడుగుల ఎత్తైన జైనతీర్థంకరుడు మహావీరుని శిల్పం ఈ గుడిలోనిదే. గుడి గోడల్లో జైన శిల్పాలు, శాననాలు ఇప్పటికి వున్నాయి. ప్రధాన జినదేవర మందిరం (అతిశయ బసది) కూడా శంకరగండరస కొలను పాక ఏలికగా వున్నపుడు కట్టించిదేనని చెప్పవచ్చి. శంకరగండరస నిర్థంధ సంప్రదాయ జైనుడని అంటారు.

విజ్ఞానసర్వస్వం, సం. 9 (పే. 156- 159)లో నేలటూరి వేంకట

రమణయ్య రాసిన ‘రాష్ట్రకూటులు’లో ‘ఒకప్పుడు గంగవాడి ప్రభువైన ఎరయ నీతిమార్గుడు రాష్ట్రకూటులను ధిక్కరించి స్వతంత్రుడు కావడానికి ప్రయత్నం చేసాడు. పరిసరదేశాల్ని ఏలుతున్న సామంత రాజులు అనేకులు అతనితో ఏకీభవించారు. వారిని అణిచివేసి, తన అధికారాన్ని నిలుపుకున్నాడు అమోఘవర్షుడు. అతని ఆజ్ఞతో బంకెయ

సల్లకేతనుడనే సేనాధిపతి గంగవాడి మీద దాడిచేసాడు. అప్పుడు పూర్తికాని దాడిని తర్వాత గుణగవిజయాదిత్యుడు విజయవంతంగా కొనసాగించాడు. దూర్ధిష్టగల అమోఘవర్షుడు నీతిమార్గునికి రాజ్యాన్ని తిరిగివ్యాదమే కాకుండా అతని కొడుకు బూతుగకు తనకూతురు అబ్బలబ్బెను ఇచ్చి పెంచిచేసాడు. అట్లా రాష్ట్రకూట, గాంగ వంశాలకు బాంధవ్యాలు కుదిరాయి. ఈ కథలోని ఎరయ నీతిమార్గుడు జాఫర్ ర్ధి శాసనంలో పేర్కొనబడిన ‘హారియమృంత్రమ్’నే కావచ్చు. ‘హారియమృంత్రమ్’ జ్యేష్ఠు, వంశోద్ధారుడు, అతని జ్యేష్ఠ పుత్రుడు మన శంకర గండరసని అదే శాసనం చెప్పుస్తుది.

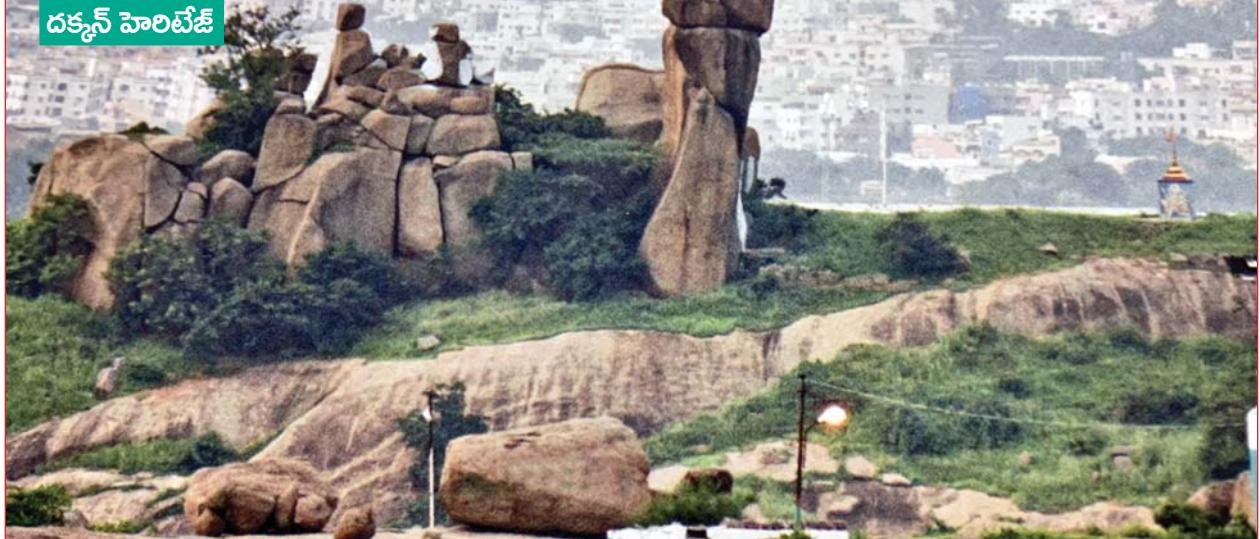
శంకరగండరస కాలం నిర్మించడానికి ఆమనగల్లు శాసనం ఆధారం. శంకరగండరస గుణ గణాలను, అమోఘవర్షునితో అతని సమకాలికతను వివరించే జాఫర్ ర్ధి శాసనం మరొక ప్రధానమైన ఆధారం.

ఈ శాసనంలో శంకరగండరసకు రాష్ట్రకూట కులతిలకుడు, పాణరవంశం (పాణ..రేంద్రనామగ) వాడు, గరుడ లాంఛనుడు (గరుడకేతన), సాహనశక్తి సంపన్ముఖులు, దుష్టవిగ్రహ, శిష్టప్రతిపాలనరాగి, రట్టబలకె, భువనైకధిర్, పరమ మహాశ్వర, నయవినయ, సత్య శౌచాచార, శీలనంపన్న, ధర్మ విచార, ఏకోగ్ర మహోత్ప, సమృద్ధ పూర్వ అనే ప్రశస్తులున్నాయి. శంకరగండ పాలనా కాలంలో అరియకుండ (హాన్న కొండ) సమీపంలోని జాఫర్ ర్ధి (వెల్పు గొండ) కొండపై అక్కడ భూరి దుర్గం నిర్మించబడిందని, కొండపై దేవగుండం తొలిపించబడినదని, దానిని ‘అమోఘ కూటగిరి’ అని విలిచినట్లు, స్వపత్తంగ భూపాలుడు (1వ అమోఘ వర్షుడు), దంతెదుర్గుల ప్రస్తావనలు కూడా జాఫర్ ర్ధి శాసనంలో వున్నాయి.

- శ్రీ రామాజు హరగోపాల్,

m : 99494 98698

e: akshara25@gmail.com

ప్రాచీన చరిత్రకు

సజీవ సాక్ష్యాలు.. దక్కన్ శిలలు!

ఒట్టి రాళ్ళేగా... అని తీసిపారేసేందుకు వీలుకాని రాళ్ళు... దక్కన్ శిలలు. ఆ శిలలకే గనుక ప్రాణం ఉంటే ఒక్క శిల ఒక్క అద్భుతగాధను వినిపిస్తుంది. ఆదిమానవుడికి ఆసరా ఇచ్చిన శిల ఒకటైతే... ఆ మానవుడి ఉంటే దెబ్బలను భరిస్తూ చరిత్రకు ఆధారంగా నిలిచింది మరో శిల. ఒక రాజవంశానికి ప్రతీక ఒక శిల అయితే ఒక దేవుడికి సంకేతం మరో శిల. ఏ శిలను చూసినా ఒక్క అనుభూతి అలా మదిని ఆశ్చర్యపరుస్తుంది. ఇచ్చేపలి కాలంలో మాత్రం ఈ అనుభూతి గుండెను పిండిస్తోంది. మరుసటి రోజుకు ఆ శిల అక్కడ ఉంటుందో, ఉండడోనన్న అనుమానం వేధిస్తోంది. పెరిగపోతున్న సగరీకరణ ఒక కారణం అయితే, సహజ వనరుల అపరిమిత వెలితి మరో కారణంగా చెప్పవచ్చు. ఈ దక్కన్ రాక్ ఫార్మేషన్సు పరిరక్షించడంలో సేవరాక్ సాసైటీ, ఫోరంఫర్ ఎ బెట్ట హైదరాబాద్ గణనీయంగా కృషి చేస్తుంది.

దక్కన్ శిలలకు భౌగోళికంగా కూడా ఎంతో ప్రాధాన్యం ఉంది. యావత్ భూగోళంలోనే అత్యధిక స్థాయిలో వోల్యూనిక్ ఫీచర్లను కలిగి ఉన్న శిలల్లో దక్కన్ శిలలు కూడా ఉన్నాయి. వెల్లువెత్తిన లావా పొరలు పొరలుగా ఘనీభవిస్తే ఇవి రూపుద్దుకున్నాయి.

దక్కన్ శిలలకు కనీసం 68 మిలియన్ సంవత్సరాల చరిత్ర ఉందని భావిస్తారు. క్రిటాసియన్ పీరియడ్ చివరి దశలో ఇది రూపు దిద్దుకున్నట్లు అంచనా. పశ్చిమ కనుమల్లో ముంబయి సమీపంలో సుమారు 65 మిలియన్ సంవత్సరాల క్రితం చోటు చేసుకున్న లావా ఉపైన దక్కన్ శిలలు ఏర్పడేందుకు ఆధారభూత మైందని అంటారు. ఈ ఏర్పాటు ప్రక్రియ కనీసం 30వేల ఏళ్ళ పాటు కొనసాగి ఉండవచ్చునని అంచనా.

అప్పట్లో ఈ లావా సుమారు 1.5 మిలియన్ చ.కి.మీ. మేర ప్రవహించినట్లు తెలుస్తోంది. నేటి భారతీలో సగభాగానికి ఇది సమానం. భూమిలోని ప్లేట్ సర్ఫ్బొట్లు, ఇతరప్రా కారణాల నేపథ్యంలో కాలక్రమంలో దక్కన్ పీరభూమి నేటి పరిమాణానికి కుదించుకు పోయింది. ప్రస్తుతం దక్కన్ పీరభూమి విస్తరం 512,000 చ.కి.మీ.

దక్కన్ పీరభూమి వాతావరణానికి కూడా ఓ విశిష్టత ఉంది. వోల్యూనిక్ వాయువులు మరీ ముఖ్యంగా సల్వర్ దయాషైండ్ సమకాలీన వాతావరణం రూపుద్దుకునేందుకు అప్పట్లోనే ఆధారభూమికంగా మారింది. సగటున 2 సెల్చియన్ డిగ్రీల మేర ఉప్పోగ్రత పడిపోయేందుకు అది కారణమైంది. ఒకనాడు దక్కన్ పీరభూమి రాక్షసబల్లులకు ఆవసంగా ఉండింది. ఈ విధంగా వాతావరణం చల్లబడడం, ఈ శిలలు ఏర్పడే సమయంలో వెలువడిన వాయువులు తదితర కారణాల వల్ల అప్పట్లో ఈ ప్రాంతంలోని రాక్షసబల్లులు అంతరించిపోయాయన్న వాదనలూ ఉన్నాయి.

దక్కన్ ప్రాంతపు శిలల్లో అత్యధిక లావా ఆధారితమే అయివుటికీ మరికొన్ని ఇతర రకాల శిలలు కూడా ఉన్నాయి. దక్కన్ శిలలు రూపుద్దుకోవడంపై కూడా ఎన్నో సిద్ధాంతాలున్నాయి. లావా పొరల్లో చిక్కుకుపోయిన శిలాజాలకు పేరొందాయి దక్కన్ శిలలు. నేటి అధునిక కప్పలకు పూర్వతరాలు అనదగ్గ కప్పల అవశేషాలు అనేకం శిలాజ రూపాల్లో దక్కన్ శిలల్లో లభ్యమవుతుంటాయి. మరెన్నో ఇతర జీవుల శిలాజాలు కూడా వీటిల్లో లభిస్తుంటాయి.

—సువేగా,
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

విశ్వనగరంగా ప్రాదరాబాద్

మున్సిపల్ పట్టణాభివృద్ధిశాఖ, ఐటి మంత్రి కేటీఆర్ అవిరాజక్షపి

సహోదాకా పహార్గా పేరుగాంచి... ఆధునిక కాలంలో క్లౌడ్ టెక్ సిటీగా వ్యక్తిగతించి... భవిష్యత్తులో విశ్వనగరంగా ఎదిగేందుకు... మన ప్రాదరాబాద్ శరవేగంగా అడుగులు వేస్తోంది. ఈ క్రమంలో దశాబ్దాలుగా ప్రాదరాబాద్లో ఉన్న సమస్యలను ఒక్కటొక్కటిగా తెలంగాణ ప్రభుత్వం పరిష్కరిస్తోంది. దేశంలోనే ప్రాదరాబాద్ను నెంబర్ వన్ స్థానానికి తీసుకెళ్ళిందుకు తెలంగాణ రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి కేటీఆర్, మున్సిపల్ పట్టణాభివృద్ధి శాఖ & ఐటి మంత్రి కేటీఆర్ అహర్నిశలు కృషి చేస్తున్నారు.

ఇతర నగరాల మాదిరిగా ప్రాదరాబాద్ అంటే కేవలం ఓ థోగోలిక ప్రోంతం కాదు. ప్రజారంజకమైన ప్రాంతానికి ప్రతితిక. ప్రాదరాబాద్ మానవ జీవ చైతన్యానికి దిక్కున్ని. ప్రపంచపు మేటి నగరాల్లో మన ప్రాదరాబాద్ ఒకటిగా నిలవడం గర్వకారణం. ఇందుకోసం ముఖ్యమంత్రి కేటీఆర్ కృషి నిరూపమానం. 2014 నుంచి నేచివరకు తెలంగాణ రాష్ట్ర అభివృద్ధికి అమితంగా కష్టపడుతూ.. ప్రాదరాబాద్ నగరం అన్నిరంగాల్లో మేటిగా నిలిచేందుకు అధ్యక్ష కౌశలాన్ని ప్రదర్శించారు. ఒక దేశం రాజధానికి కావాల్సిన అన్ని వసతులు, సౌకర్యాలు ప్రాదరాబాద్లో మెండుగా ఉన్నాయి. అటు అభివృద్ధికి, ఇటు ప్రజల జీవనానికి అవసరమైన సౌకర్యాలను కల్పించడంలో టీఆర్ఎవ్స్ ప్రభుత్వం తనదైన తరహాలో ముందుకు పోతున్నది. అందుకే ప్రాదరాబాద్ నివసించడానికి మెర్గునైన నగరంగా వివిధ అధ్యయనాల్లో ఎంపికవుతున్నది.

ప్రభుత్వం తీసుకువచ్చిన పారిశ్రామిక విధానం ఆకర్షణీయంగా మారింది. కేంద్రం ప్రకటించిన సులభతర వాణిజ్యంలో తెలంగాణ

ముందుంటున్నది. పరిశ్రమలకు అనుమతులిచ్చేందుకు పూర్తి పొరదర్శక, సరళమైన, అవినీతి రహితమైన విధానాలను తెలంగాణ ప్రభుత్వం అవలంబిస్తున్నది. అందుకే తెలంగాణకు పరిశ్రమలు తరలివస్తున్నాయి. షడ్ ప్రాసెనింగ్, ఐటి, ఫార్మా, పవర్, ప్లాస్టిక్, ఇంజనీరింగ్, అగ్రోచెస్ట్, గ్రాన్యేల్ స్టోన్ క్రషిగ్, ఎలక్ట్రిక్ల్, ఎలక్ట్రానిక్స్, పేపర్, ట్రైంబింగ్, ప్రైస్టేల్స్, సిమెంట్, ఏరోస్పేస్, సోలార్, ఆటోమెట్రిక్ రంగాలు ప్రాదరాబాద్లో విస్తరించాయి. జనవరి 2020 నాటికి రూ. 2,04,000 కోట్ల పెట్టుబడులు రాష్ట్రానికి రావడం వెనుక మంత్రి కేటీఆర్ కృషి ఎంతగానో ఉంది. పెట్టుబడుల ఆకర్షణలో దేశవ్యాప్త సగటు వ్యాప్తిటు 20.8 శాతంగా ఉంటే తెలంగాణ 79 శాతం సాధించింది. 2017లో ప్రాదరాబాద్లో నిర్వహించిన ప్రపంచస్థాయి పారిశ్రామిక సదస్య విజయవంతమైంది.

ప్రాదరాబాద్ అన్నిరంగాల్లో ముందుకు దాసుకెళ్తూ జాతీయ, అంతర్జాతీయ దృష్టిని ఆకర్షిస్తున్నది. బెప్పధ రంగానికి రాజధానిగా వెలుగొందుతున్నది. ఫార్మా, లైఫ్ సైన్స్ రంగాలకు ప్రాధాన్యం లభిస్తున్నది. జీఎస్ వ్యాపీ, దేశంలోనే అతిపెద్ద వైద్య పరికరాల పార్క్ ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద ఫార్మా క్లస్టర్ ప్రాదరాబాద్ ఫార్మాసిటీ వంటి ప్రాజెక్చలతో ఈ నగరం పెట్టుబడులకు గమ్యసంగా మారింది. కొవిడ్-19 మైరెన్సు నిర్మాచిత్వం ముందును కనుగొనడంలో ముందుకు సాగుతున్నది. ప్రపంచంలో తయారయ్యే మొత్తం వ్యాప్తిస్తో సుమారు 30 శాతానికి పైగా ప్రాదరాబాద్ నగరం నుంచే ఉత్పత్తి కావడం తెలంగాణకు గర్వకారణం. భారత్ బయాలెక్ వంటి కంపెనీలు వ్యాక్సిన్ తయారీలో ముందు వరుసలో ఉన్నాయి. ప్రాదరాబాద్ అంటే ముఖ్యంగా గుర్తుకు వచ్చేది ఐటి రంగం.

ప్రపంచంలోని ఐదు అగ్రగ్రేణి ఐటీ సంస్థలైన గుగుల్, మైక్రోసాఫ్ట్, అమెజాన్, ఫేనబుక్, సెల్వ్ ఫోర్స్ తమ రెండో అతిపెద్ద కార్బాల్ లయాలను హైదరాబాద్లో ఏర్పాటు చేశాయంటే ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఎంత గుర్తింపు ఉన్నదో అర్థమవుతుంది. తెలంగాణ ప్రభుత్వం 2016లో గ్రామీణ, పట్టణ యువతను ప్రోత్సహించే విధంగా ఐటీ పాలనీని రూపుదిద్దింది. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడినపుడు రూ. 66,276 కోట్ల ఐటీ ఎగుమతులు ఉంటే 2019-20 నాటికి అవి రెట్టింపయ్యాయి. రూ. 1,28,807 కోట్లకు ఎగుమతులు పెరిగాయి. కరోనా సమయంలో ఐటీ ఎగుమతుల జాతీయ సగటు

సుందరంగా తీర్చిదిద్దుతున్నారు. నాలాలు, రోడ్స్, పార్కులు, పుట్టపాతీలు ప్రజలకు సాకర్యవంతంగా ఉండేందుకు తగిన చర్యలు తీసుకున్నారు. హైదరాబాద్ నగరం చుట్టూ మణిషశరంలా ఉండే జెట్లర్సు పచ్చని తోరణంగా మార్చేందుకు ఎన్నో రకాల మొక్కలను నాటారు. వాయు, ధృని కాలుఘ్యాన్ని తగ్గించే దిశగా అడుగులు వేస్తున్నారు. హరితపోరంలో భాగంగా నగరమంతా 5 కోట్ల మొక్కలను నాటి పచ్చదనంతో తీర్చిదిద్దారు. మళ్ళీజెన్ థిమ్ పార్కులు 320, 50 థిమ్ పార్కులు, 120 జంక్షన్ రూపుమారుతున్నది. ప్రజాసమస్యలు తీర్చే దిశగా గతంలో ఎన్నడూ లేని విధంగా ఒక్క జూఫ్లీహిస్ట్

నియోజక వర్గంలోనే రూ. 232 కోట్లతో అభివృద్ధి పనులు చేపట్టింది. గతంలో ఏ చిన్న రోగముచ్చినా.. పెద్దాను పత్రులకు పరుగులు పెట్టేవారు. బస్టీ దవాఖానాలు అందుబాటులోకి వచ్చాక పరిస్థితి మార్చిగా మారిపోయింది. అవసరమైన చోటు, అనుమతిన ప్రదేశాల్లో కార్బోరేట్ దవాఖానలకు దీటుగా నాణ్యమైన వైద్యసేవలు అందిస్తా ఆదరాభిమానాలు చూరగొన్నాయి.

నగర స్వరూపం మార్పు :

“ప్రణాళికాబద్ధమైన అభివృద్ధి లేకపోవడం, వరదనీటి పారుదల వ్యవస్థను పట్టించుకోకపోవడం, గొలుసు కట్టు చెరువుల లింకులు తెగిపోవడం, వరదనీటికి అడ్డగా ఉన్న నిర్మాణాలతో నగరం ముంపునకు గురవుతోంది. ఈ సమస్యను పరిషురించేందుకు అడ్డగా ఉన్న నిర్మాణాలన్నింటిని తొలగించాలిన అవసరం లేదు. స్థానికంగా ఉన్న సమస్యలకు ఎక్కడికక్కడ పరిష్కార మార్గాలను అవలంబిస్తే చాలు. పురపాలక శాఖ మంత్రి కేటీఆర్ దిశానీర్దేశాల మేరకు త్వరలో గ్రేటర్ వరదలపై అధ్యయనం నిర్మాణించేందుకు కన్సల్టేంట్సు నియమించనున్నది జీపోచెవంసి. అనంతరం డశలవారీగా సమస్య పరిష్కారానికి చర్యలు చేపట్టసందిపింది.

నగరాభివృద్ధికి ప్రత్యేక ప్రణాళిక :

హైదరాబాద్ నగర అభివృద్ధికి ప్రత్యేక కార్బాల్ రణ ప్రణాళికతో ముందుకు వెళుతుంది తెలంగాణ ప్రభుత్వం. గత పాలకుల నిర్మాణంతో హైదరాబాద్ నగరం మురికి కూపంగా మారింది. గత 50 ఏండ్రులో జరగిన అభివృద్ధి తెలంగాణ రాష్ట్రం వచ్చాక అభివృద్ధి బాటలో దూసుకు పోతుందని అసటంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. జెట్లరింగ్ రోడ్డు

8.09 శాతం ఉంటే తెలంగాణలో 18 శాతం వ్యాప్తి సమాచైరింది.

ప్రజలకు మెరుగైన జీవనాన్ని అందించడంలోనూ దేశంలోని అన్ని మెత్రో నగరాల కంటే హైదరాబాద్ శరవేగంగా అభివృద్ధి చెందుతున్నది. ఆదర్శంగా నిలుస్తున్నది. ఎల్సీఎస్ నియోజకవర్గంలో 12 చోట్ల రూ. 448 కోట్ల వ్యయంతో అభివృద్ధి పనులు చేపట్టారు. లాక్డెన్ కాలాన్ని సద్గులియోగం చేసుకొని రోడ్ల అభివృద్ధి పనులు పూర్తిచేశారు. మంత్రి కేటీఆర్ సారథ్యంలో అధికార యంత్రాంగం కదిలివచ్చి హైదరాబాద్ నగరాన్ని ముస్తాబు చేస్తున్నది. రహదారులు, పై వంతెనలు, అండర్ పాస్‌లు, నాలాల విస్తరణ పనులపై ప్రభుత్వం దృష్టిసారించింది. రూ. 23 వేల కోట్ల అంచనా వ్యయంతో వ్యాప్తిత్వకంగా రహదారుల అభివృద్ధి కార్బుకమాన్ని చేపట్టింది. ఇప్పటికే రూ. 3 వేల కోట్ల పనులు పురోగతిలో ఉన్నాయి. మరో రూ. 4 వేల కోట్ల పనులు ప్రారంభం కానున్నాయి. 54 జంక్షన్లో షై బిల్లు నిర్మించి ప్రజల ట్రాఫిక్ కష్టాలను తీర్చున్నారు.

నగరాన్ని ఆరు జోస్సుగా విభజించి రూ. 120 కోట్లతో

చుట్టుపక్కల ఫారెస్ట్ బ్లాక్లను అభివృద్ధి చేయాలను ఉండేశంతో కార్బూచరణ ప్రణాళిక రూపొందించింది. నగర ప్రజలకు ఆరోగ్యకరమైన వాతావరణాన్ని అందించేలా ఫారెస్ట్ బ్లాక్లను అభివృద్ధి పరచడానికి వివిధ శాఖలు, అధికారులు సమన్వయంతో అర్థన్ లంగ్స్ స్నేహితులను అభివృద్ధి చేస్తున్నారు. నగర పౌరులకు ఆరోగ్యకరమైన వాతావరణం అందించండంతో పాటు టూరిజంపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ చేపట్టింది తెలంగాణ ప్రభుత్వం. నగరం చుట్టుపక్కల వెల్నెన్ టూరిజం, మెడిసిన్ టూరిజం, డిస్ట్రిన్షన్ టూరిజం, ఎక్స్ టూరిజం లాంటి అంశాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని పార్సుల అభివృద్ధికి ప్రణాళికలు, అభివృద్ధి పనులు చేపట్టారు. ఓఆర్కెం వెంట మొక్కల పెంపకంపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ పెట్టింది. వివిధ ప్రాంతాల్లో మైనింగ్ జోన్స్, క్వారీలను గుర్తించి వాటిని హూడ్సీవేసి పార్సులుగా అభివృద్ధి చేసే దిశగా చర్యలు చేపట్టారు.

హైదరాబాద్ నగరంలో ఎన్నో ఇంజనీరింగ్ కాలేజీలు ఏర్పాటుయ్యాంఱి. వివిధ రంగాలకి సంబంధించిన ఇంజనీర్లని ఉత్సత్తి చేయడంలో హైదరాబాద్ నగరానికి సాటి ఏ నగరం లేదు. ఎన్నో బహుళ జాతి కంపెనీలు అభివృద్ధి సాధించడానికి ఇక్కడ శాశ్వతంగా ఆఫీసులని ఏర్పాటు చేయడమే ఉదాహరణ. ఇక్కడ ఏర్పాట్లయిన ఎన్నో ఐటి మరియు ఐటియస్ కంపెనీలు దేవాయప్పంగా యువతకి ఎన్నో ఉపాధి అవకాశాలు కల్పిస్తున్నాయి. విద్యా ఉద్యోగ సంబంధిత విషయాల కోసం దేశం నలుమూలల నుంచి ఎంతోమంది యువత హైదరాబాద్కు తరలిపస్తున్నారు. నగరంలోని శాంతిభద్రతలని కాపాడి ప్రజలకి సురక్షిత ప్రదేశంగా రక్షణ కలిపించడంలో సాపుర్ణం కలిగిన పోలీసు బలగాలు ప్రధాన పాత్ర పోలిస్తున్నాయి. నగరంలో కొత్తగా కట్టే నిర్మాణాల్లో అధికారులు కచ్చితంగా నిబంధనలు పాటించాలని, అనుమతులు ఇచ్చే సందర్భంలో తప్పులు చేస్తే కిలిన చర్యలు తీసుకుంటామని తెలంగాణ ప్రభుత్వం ప్రొచ్చించుంది.

2022 నాటికి 'నో ఫ్లాష్ట్రిక్ సిటీ'గా హైదరాబాద్ :

2022 నాటికి పూర్తిగా ఫ్లాష్ట్రిక్ రహిత నగరంగా మార్చాలని నిర్ణయించారు. దీంతో పాటు ఫ్లాష్ట్రిక్ కవర్ ప్రత్యామ్నాయాలపై ప్రజల్లో

హైదరాబాద్ మెట్రో రైలు : ప్రపంచ స్థాయి ప్రజా రవాణా వ్యవస్థ

- హైదరాబాద్ మెట్రో నెట్వర్క్ మొత్తం 66 స్టేషన్లతో 72 కి.మీ. దూరాన్ని కలిగి ఉంది.
- ప్రయాణీకులు సులువుగా ప్రయాణించడానికి రైల్ టెర్మినల్స్ ఇంబీస్ట్రీస్ / ఇంటర్వెంషన్, ఎంఎంటీఎస్ స్టేషన్లు మరియు బస్ డిపోలు.
- స్కూల్ కార్డ్ ఆధారిత ఆటోమేటిక్ టికెటింగ్ & ప్రయాణీకుల కోసం గేట్ సిస్టమ్స్.
- పర్యావరణ అనుకూల ట్రావెల్ మోద్ సుగమం చేయడం ద్వారా నగరంలో గాలి మరియు శబ్ద కాలుష్యాన్ని తగ్గిస్తుంది. సౌలభ్యం, సులువైన ప్రయాణం కూడా.
- కారిడార్ 1-మియాపూర్-ఎల్.బి.నగర్ 29 కి.మీ 45 నిమిషాలు. సాధారణ ప్రయాణ సమయం : 1 గం 46 నిమిషాలు
- కారిడార్ 2-జెబిఎస్-ఫలక్నుమా 15 కిమీ 22 నిమిషాలు. సాధారణ ప్రయాణ సమయం : 1 గం 10 నిమిషాలు
- కారిడార్ 3-నాగోల్-రాయదుర్గం 8 కి.మీ 39 నిమిషాలు. సాధారణ ప్రయాణ సమయం : 1 గం 26 నిమిషాలు

పైత్యం పెంచేందుకు అవగాహన కార్బూక్మాలు చేపడుతున్నారు. పుట్టపాత్ అక్రమణల తొలగింపు మాదిరిగా కొద్ది రోజుల్లో ఫ్లాష్ట్రిక్ పై కూడా ప్రత్యేక డ్రైవ్ చేపడుతున్నట్లు జీపోచ్ ఎంసే అధికారులు తెలిపారు. విద్యార్థులు, స్వయం సహాయక సంఘాల ద్వారా ముందుగా ఉద్యమంలా చేపట్టి అనంతరం నిషేధాన్ని పక్కుండీగా అమలు

చేస్తామంటున్నారు.

మూసినది అభివృద్ధి కోసం మాస్టర్ ప్లాన్ :

హైదరాబాద్ నగరంలోని మూసినది అభివృద్ధి కోసం మాస్టర్ ప్లాన్ రూపకల్పన చేసింది తెలంగాణ ప్రభుత్వం. మూసి రివర్ ప్రంట్సు అభివృద్ధి చేయున్నారు. మూసినదిలో మురికి నీరు చేరుకుండా ఇప్పటికే చర్యలు చేపట్టారు. మురికి నీరు పోవడానికి ప్రత్యేక ఏర్పాట్లు చేస్తున్నారు. మూసికి రెండు వైపులా ఉద్యోగప్రాంతాలు ఏర్పాటుచేసి, మూసి మీదుగా ఓఆర్ఎల్ నుంచి ఓఆర్ఎల్ వరకు రహాదారి నిర్మించస్తున్నారు. మూసి నది దాటడానికి పలుచోట్ల వంతెనలు కూడా నిర్మించాలనే ఉద్దేశంతో ప్రభుత్వం ఆడుగులు వేస్తుంది. నగర పరిధిలోని చెరువుల అభివృద్ధికి దశలవారీగా పనులు

చేపట్టి చెరువుల అభివృద్ధికి కృషి చేస్తుంది.

మూసి ప్రాజెక్టు ద్వారా పంటలకు నీరు :

మూసి ప్రాజెక్టు ద్వారా ఈ వానాకాలం పంటలకు నీరిస్తామని తెలంగాణ ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. దాదాపు 25 వేల ఎకరాలకు నీరు అందించేందుకు ప్రణాళికలు సిద్ధం చేయాలని ఇంజనీర్లు కూడా ఆదేశించింది. మూసిలో ప్రస్తుతం 2.64 టీఎంసీల నీరు ఉండగా, ఆన్, ఆఫ్ పద్ధతిలో రైతులకు వాటిని అందజేసేలా చర్యలు తీసుకోపోతుంది.

పర్యాటక కేంద్రాలుగా చెరువులు :

జెటర్ లోపలి చెరువులను నుండరంగా తీర్చిదిదేందుకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సన్నాహాలు చేస్తుంది. 40 చెరువులను పరిరక్షించి, పర్యాటక క్లైట్రాలుగా తీర్చిదిద్ది, అభివృద్ధి చేయాలని అధికారులకు ఆదేశాలు

జారీ చేసింది.

జలం.. పుపులం :

నగరానికి నాగార్జున్సాగర్ ప్రాజెక్టులోని అక్కంపల్లి నుంచి కృష్ణా జలాలను, కాళేశ్వరం ఎగువన గల ఎల్లంపల్లి నుంచి గోదావరి జలాలను రోజుా తరలిస్తున్నారు. వీటితో పాటు జంట జలాశయాలైన ఉస్యాన్ సాగర్ (గండిపేట), హిమాయత్సాగర్, సింగారు, మంజీర ప్రాజెక్టుల నుంచి నగరానికి నీటిని తరలిస్తున్నారు.

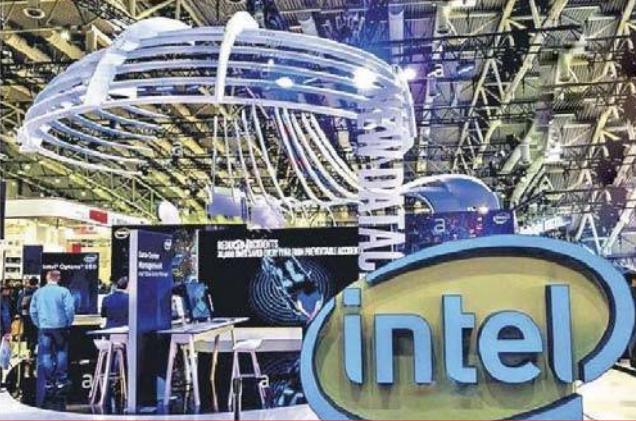
పాదుపుగా వాడేందుకు వాటర్బోర్డు ప్రణాళికలు :

ప్రస్తుతం నగరానికి నమీపంటోని జలాశయాల నుంచి నమ్మించిగా నీటిని వాడేందుకు అధికారులు ప్రణాళికలు రూపొందిస్తున్నారు. ముఖ్యంగా సింగారు, మంజీరా ప్రాజెక్టుల నుంచి కనీసం 300 మిలియన్ గౌలస్ల నీటిని నగరానికి తరలిస్తున్నారు. కృష్ణా, గోదావరి జలాల తరలింపులో ఇబ్బందులు తల్తెంతే అత్యవసరంగా ఉస్యాన్ సాగర్, హిమాయత్సాగర్ల నుంచి పెద్దవెత్తున నీటిని వినియోగించు కోవాలని భావిస్తున్నారు. భవిష్యత్ అవసరాలకు అనుగుణంగా నీటిని పాదుపుగా వినియోగించడానికి ఏదాది ప్రణాళికను రూపొందించినట్లు తెలిసింది.

భారీ బడ్జెట్ కేటాయింపులు:

హైదరాబాద్ నగర అభివృద్ధికి వచ్చే మూడేళ్ళకు ప్రతి సంవత్సరం రూ .10,000 కోట్లు కేటాయించినందుకు పరిశ్రమలు, ఐటి మంత్రి కె టి రామారావు హైదరాబాద్ ప్రజల తరపున ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్ రావుకు కృతజ్ఞతలు తెలిపారు. అధిక మొత్తంలో నిధుల కేటాయింపు రాజధాని నగరాన్ని ప్రపంచ నగర ప్రమాణాలకు తగినట్లుగా రూపొందించడానికి తెలంగాణ ప్రభుత్వం తీసుకున్న సంకల్పం గురించి మాట్లాడుటమే కాకుండా, లక్ష్మీన్రామాణికి చర్యలను ప్రారంభించడంలో సహా పడుతుంది. ఈ నిధులను నగరం మరియు దాని శివార్లలో అభివృద్ధి చేయాడానికి, మూసి నది మరియు మూసి రివర్ డెవలప్మెంట్ ప్రంట్ పుట్టుపురచడానికి ఉపయోగించాలి.

ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్ రావు యొక్క దూరాధృష్టి ఇప్పటికే సొనుకూల ఘలితాలను ఇచ్చిందని ఆయన అన్నారు. ప్రారంభంలో, ప్రభుత్వం శాంతిభద్రతల నిర్వహణ దృష్టి సారించింది. పోలీసు సిబ్బందికి సౌకర్యాలను మెరుగుపరచడం మరియు తగిన నిధులను కేటాయించడం ద్వారా పోలీసు బలగాలను ఆధునికరించడం ద్వారా పోలీసు శాఖకు విస్తుపొన సహా యాన్ని అందించింది.

తరువాత, తెలంగాణ ప్రభుత్వం వ్యాపోత్తక రహదారి అభివృద్ధి కార్యక్రమం (SRDP) మరియు ఇతర సౌకర్యాల మెరుగుదలతో సహ భారీ మాలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను చేపట్టడానికి తగిన నిధులను కేటాయించడం ప్రారంభించింది.

ఎన్సార్‌డిపిలో భాగంగా, రాజధాని నగరంలో ట్రాఫిక్ రద్దిని తగ్గించడానికి షైట్‌వరలు, అండర్‌ప్రాసెన్లు చేపట్టారు. హైదరాబాద్ మెట్రో రైలు ప్రాజెక్టు మొదటి దశను పూర్తి చేయడానికి ప్రభుత్వం చొరవ తీసుకుంది, రెండవ దశ కూడా త్వరలో పూర్తవుతుందని

అయిన గుర్తు చేశారు. ప్రభుత్వం కేటాయించిన నిధులతో ప్రాథమిక మాలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులు, అభివృద్ధి కార్యకలాపాలు చేపట్టడంతో హైదరాబాద్ నగరం అభివృద్ధి వేగం మరింత వేగవంతం అవుతుందన్నారు.

ముఖ్యమంత్రి చంద్రశేఖరరావు నాయకత్వంలో తక్కువ వ్యవధిలో కాలేస్ప్రారం వంటి అతిపెద్ద ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేయడం ద్వారా తన సామర్థ్యాలను నిరూపించుకున్న ప్రభుత్వం, హైదరాబాద్ ను ప్రపంచ నగరంగా అభివృద్ధి చేయడం ద్వారా తన సామర్థ్యాలను మరోసారి రుజువు చేస్తుంది.

ప్రధాన రోడ్లకు ఇరువైపులా పుట్టపాత్రాలు :

త్వరలో సుమారు 1,125 కిలోమీటర్ల పొడవున ప్రధాన రోడ్లకు ఇరువైపులా పుట్టపాత్రాలు అందుబాటులోకి రానున్నాయి. రోడ్ల పునరుద్ధరణ పనులతో పాటు పుట్టపాత్రాలు కూడా అభివృద్ధి చేయ నున్నారు. మంత్రి కేటీఆర్ ఆదేశాల మేరకు పుట్టపాత్రాల అభివృద్ధికి జీపోచెంసీ ప్రత్యేక ప్రాధాన్యత నిస్తున్నది. ఇప్పటికే సుమారు రూ. 1,100 కోట్ల అంచనా వ్యయంతో హైదరాబాద్ రోడ్డు దెవలవ్ మెంట్ కార్పొరేషన్ అధ్యర్థంలో సుమారు 330 కిలోమీటర్ల

బోర్డ లంగ్ రోడ్ ప్రాజెక్టు

- 158 కిలోమీటర్ల పొడవైన ఓఱర్‌ఆర్ పటాన్‌చెరు, శంషాబాద్, మేడ్చల్ మరియు హయత్‌నగర్లలను కలుపుతుంది.
- 8 లేస్సు కలిగిన ప్రధాన రహదారి 19 ప్రదేశాలలో ఇంటర్‌చేంజ్‌లతో నియంత్రించ బడుతుంది.
- ప్రధాన రహదారికి ఇరువైపులా రెండు లేన్లతో సర్వీస్ రోడ్లు.
- ఓఱర్‌ఆర్ ప్రధాన రహదారి మరియు సర్వీస్ రోడ్లు పచ్చదనంతో బాగా అభివృద్ధి చేయబడ్డాయి.
- 19 స్థానాల్లోని అన్ని దారులు ఆటోమేటిక్ టోల్ సేకరణతో అనుసంధానించబడ్డాయి. దీనితో సమయం వృధాకాదు.
- ఓఱర్‌ఆర్ యొక్క 24 కిలోమీటర్ల రోడ్డు నిర్మాణం పూర్తయింది. ప్రధాన రహదారి మరియు సర్వీస్ రోడ్లలో 134 కిలోమీటర్ల మేర పని జరుగుతుంది.

మేర ప్రధాన రహదారులు, జీపోచెంసీ అధ్యర్థంలో మరో 795 కిలోమీటర్ల రోడ్డను అభివృద్ధి చేసే పనిలో ఉన్నారు.

షైట్‌వరలు మరముతులు :

నగర వ్యాపంగా సుమారు 30 షైట్‌వరల్లు ఉన్నాయి. అయితే అందులో కొన్ని షైట్‌వరల్లై తరచూ ప్రమాదాలు జరుగుతున్న విషయం తెలిసిందే. అంతేకాకుండా కొన్ని షైట్‌వరల్లు 20 నుంచి 30 ఏళ్ల క్రితం నిర్మించారు. ప్రతి షైట్‌వర్కు 20 ఏండ్ల తర్వాత బేరింగులు మార్చాల్సి ఉంటుందని అధికారులు అంటున్నారు. పై వంతెనల నిర్వహణకు జీపోచెంసీ ఏర్పాట్లు చేస్తున్నది.

ఉత్తమ ప్రజా రవాణా :

దేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలతో పాటు, అంతర్జాతీయ నగరాలకు

వాయుమార్గం కనెక్టివిటీ, రోడ్స్, రైలు సౌకర్యాలు కలిగి ఉండటంతో పరిశ్రమలు ప్రొదురాబాద్కు తరలిపస్తున్నాయి. డక్షిణాది, ఉత్తరాది రాష్ట్రాలకు మధ్యలో ఉండటం కూడా కలిసి వస్తున్న అంశం. దేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలను కలిపేలా రోజుకు వందల్లో విమానాలు, 160కి ఫైగా రైళ్ళు, 2 వేల బస్సులు నిత్యం రవాణా సౌకర్యాల్ని అందజేస్తున్నాయి. అంతేకాదు లండన్, బ్యాంకాక్, ప్రాంకఫ్రెంట్, సింగపూర్, కోలాలంపూర్ మధ్య తూర్పు దేశాలకు నేరుగా వాయు మార్గం ఉన్నది. మూడు జాతీయ రహదారులు, ఏడు రాష్ట్ర రహదారులు సగరం మీదగా వెళ్తున్నాయి. ఎంఎంటీవెన్స్ ప్రయాణంతో పాటు, దక్షిణ మధ్య రైల్వే జోన్ సికింద్రాబాద్ కేంద్రంగా

పనిచేస్తుండటం, శంషాబ్ద అంతర్జాతీయ విమానాశయం వంటివి అభివృద్ధికి దోహదం చేస్తున్నాయి.

అభివృద్ధికి రహదారులు :

2014నుంచి ఇప్పటివరకు ప్రొదురాబాద్ అభివృద్ధి కోసం రూ.32,553 కోట్లు ఖర్చు చేసి నగరాన్ని అంతర్జాతీయ స్థాయికి తీసుకువెళ్ళడంలో మంత్రి కేటీఆర్ చూపిస్తున్న చొరవ అంతా ఇంతా కాదు. అందులో నగరంలో రోడ్ నిర్మాణానికి అధిక ప్రాధాన్యాన్నిస్తున్నారు. ట్రాఫిక్ సమస్యలు తీర్చేందుకు శ్రద్ధ పెట్టారు. ట్రాఫిక్ రద్దీ ప్రాంతాల్లో షై ఓవర్, అండర్పాసులు నిర్మించారు. అలాగే అన్ని పురపాలికల్లో హొలిక సదుపాయాల కల్పనకు ప్రభుత్వం కృషిచేస్తున్నది.

జీపోచెంసీ పరిధిలో దాదాపు 9,103 కి.మీ. మేర రోడ్లన్నాయి. ఇందులో 709 కి.మీ. ప్రధాన రహదారుల నిర్మాణం,

నిర్వహణ బాధ్యతలు ప్రభుత్వం సవాల్గా తీసుకొని పరిరక్షిస్తున్నది. రహదారుల నిర్వహణ, నిర్మాణానికి ఏటా సగటున రూ. 500 కోట్లకు తగ్గకుండా జీపోచెంసీ ఖర్చుచేస్తున్నది. ఇందియన్ రోడ్ కాంగ్రెస్ (ఐఆర్ఎస్) ప్రమాణాల ప్రకారం రోడ్లు మధ్యలో ఎత్తుగా ఉండి.. పక్కలకు ఏటవాలుగా ఉండేలా ప్రమాణాలు పోటిస్తున్నది. వాన నీళు రోడ్లపై నిలవకుండా వాటర్ డ్రైయిస్టలోకి వెళ్లి నీరు ఎక్కడా ఆగకుండా ఉండేందుకు చర్యలు తీసుకుంటున్నారు.

పీరియడికల్ ప్రివెంటీవ్ మెయింటెనెన్స్ (పీఎపీఎం)లో భాగంగా నిర్మిత కాలవ్యవధిలో క్రమం తప్పకుండా రహదారులు నిర్మిస్తున్నారు. గ్రేటర్ ప్రొదురాబాద్లోని రహదారులను సమగ్ర రహదారుల నిర్వహణ కార్బ్రూక్మం (సీఆర్ఎపీఎం)లో భాగంగా జీపోచెంసీ పలు ఏజెస్సీలకు అప్పగించింది. ప్రైవేటు ఏజెస్సీల ఆధ్వర్యంలో రోడ్ నిర్వహణ చేపట్టడం ఇదే ప్రథమం. రూ. 1800 కోట్ల వ్యయంతో 700 కి.మీ. పైచిలుకు ప్రధాన రోడ్లను ఐదేండ్ల పాటు సమగ్రంగా అభివృద్ధి చేసే లా ఏర్పాటుచేశారు. రోడ్లపై చిన్న గుంత పడినా ఏజెస్సీలదే బాధ్యత. రోడ్లపై ప్రైవేటీ, పుచ్చరనం పెంచడం, పుట్టపాత్రల నిర్వహణ సైతం వారే చూసుకోవాల్సి ఉంటుంది. పుట్టపాత్రల నిర్మాణం, మ్యాన్సెప్యాల్స్ మరమ్మతుల బాధ్యత కూడా వారికి అప్పగించడం గమనార్థం.

ప్రభుత్వం చేపట్టే రోడ్ నిర్మాణాలు ప్రజల అవసరాలకు తగినట్లుగా, శాశ్వత ప్రాతిపదికన, భవిష్యత్ తరాలు కూడా ఉపయోగించుకునేలా ఉండాలన్నదే సీఎం కేసీఆర్ ఆకండ్జ్ జిల్లా కేంద్రాల నుంచి రాష్ట్ర రాజధానికి నాలుగు లైన్ రోడ్లు, ప్రతీ గ్రామానికి మంచి రహదారి ఉండేలా విధానపర నిర్ణయం తీసుకొని ఆ రోడ్లకు ప్రాధాన్యం ఇస్తున్నారు. రాష్ట్రప్యాప్తంగా ప్రజలకు మెర్గైన రహదారి సౌకర్యం కల్పించటమే లక్ష్మంగా ప్రభుత్వం అడుగులు వేసున్నది.

ప్రైటెక్సిటీ ప్రాంతానికి వెళ్లి మార్గాలపై ట్రాఫిక్ రద్దీని తగ్గించేందుకు రూ. 185 కోట్ల వ్యయంతో అత్యాధునిక సాంకేతికతతో తీగల వంతెన నిర్మాణం చేపట్టారు. దీనికి అనుబంధంగా జాబీప్పాల్స్ రోడ్ నం- 45ను కూడా నిర్మించారు. దీంతో నగరంలోని సెంట్రల్ జోన్సో సహ ఇతర ప్రాంతాల నుంచి ప్రైటెక్సిటీ, జిల్లాలకు వెళ్లేవారికి ప్రయాణ దూరం తగ్గుతుంది.

48.6 కి.మీ. మేర 8 మేజర్ కారిదార్లను చేపట్టేందుకు ప్రణాలికలు సిద్ధం చేశారు. సమీక్షత రోడ్ అభివృద్ధి కార్బ్రూక్మంలో భాగంగా 700 కిలోమీటర్లకు పైగా ప్రధాన రోడ్లను పునర్వ్యాపించారు.

ఏదేమైనా సీఎం కేసీఆర్కు ప్రజా శ్రేయ స్నే అంతిమ లక్ష్యం. అందుకు తగ్గట్టుగా ప్రజాభీషం మేరకు వనులను ముమ్మరం చేస్తూ ప్రజల మన్మలను పొందటం విశేషం.

ట్రాఫిక్కు ఉపశమనం - అత్యాధునిక వసతులతో శాటీలైట్ బనబే :

ఎల్చినగర్ మీదుగా నిత్యం సుమారు 30 -35 వేల మంది ప్రయాణికులు నల్గొండ, ఖమ్మం, విజయవాడ, గుంటూరు, విశాఖపట్టం తదితర ప్రాంతాలకు రాకపోకలు సాగిస్తుంటారు. 600 నుంచి 700 వరకు ఆర్టీఎస్, ప్రైవేట్ బస్సులు వెళ్తుంటాయి.. రాత్రి సమయాల్లోనేతే దిల్సుఫ్ఫునగర్, ఎల్చినగర్లో ఏపీకి వెళ్లే బస్సులతో పాటు ప్రైవేట్ వాహనాలు రోడ్సుపైనే నిలపడంతో ట్రాఫిక్ ఇబ్బందులు తలెత్తుతున్నాయి. ఈ నేపథ్యంలోనే ట్రాఫిక్ సమస్యలు అధిగం కావడంతో బన్ బేల ప్రతిపాదనను ఎమ్మెల్చే సుధీర్ రెడ్డి మంత్రి కేటీఆర్ దృష్టికి తీసుకుపెళ్లారు. ట్రాఫిక్ సమస్యకు శాశ్వత పరిష్కారంగా మహాపీర్ హరిణ వనస్పతి జింకల పారుక్కు సమీపంలోని ప్రభుత్వ స్థలాన్ని అనువైందిగా గుర్తించారు. 1.2 కిలోమీటర్ల విస్తరణలో ఈ శాటీలైట్ బన్ బేల ఏర్పాటుపై పొచ్చండివి అధికారులు క్లైటస్టాయిలో అధ్యయనం చేసి డిజెస్టన్ రూపొందించారు. దీంతో ఎల్చినగర్, దిల్సుఫ్ఫునగర్ ట్రాఫిక్ జంరూటానికి మహా ఉపశమనం కలగునంది. మంత్రి కేటీఆర్ ఈ ప్రాజెక్టుకు గ్రీన్ సిగ్నల్ ఇప్పుడంతో ప్రాజెక్టు పసులకు మార్గం సుగమమైంది. దీని అంచనా వ్యయం 10 కోట్ల రూపాయలు.

శాటీలైట్ బన్ బే ప్రత్యేకతలు ఇవే...!!

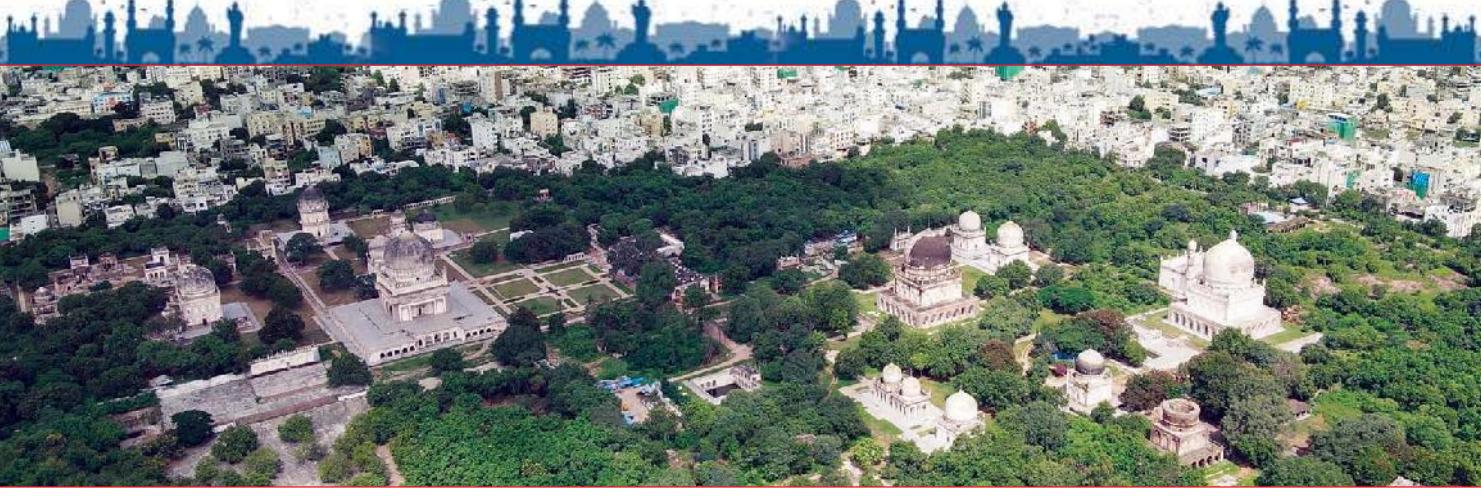
మొత్తం ఆరు బన్సెబేలు ఉంటాయి. ప్రతి దానిలో ఏసీ, నాన్ ఏసీ నిరీక్షణ గదులు, కరోనా మార్గదర్శకాల ప్రకారం ఏసీ నిరీక్షణ గదిలో 21 మంది, నాన్ ఏసీ దాంట్లో 48 మంది కూర్చునేలా ఏర్పాట్లు చేయసున్నారు.

- శాటీలైట్ బన్ బే ప్రీ-పాల్టీకేడెట్ పద్ధతిలోనిర్మాణం
- సిటీ బస్సుల కోసం ప్రత్యేకంగా బనబే.
- ఒక్క బనబేలో స్టోర్స్, ఎటీఎం, ఫార్మాసీ, వాటర్ ఎటీఎం, ఎంట్రో కోంటర్.
- 490 కిలోపాట్టు సౌర విద్యుత్ ఉత్పత్తి.
- ప్రత్యేక కమాండ్ కంట్రోల్ కేండ్రం, ఫుడ్కోర్ట్, లోకల్ బస్టాప్.
- నీటిని శుద్ధి చేసి పునర్వినియోగించుకునేలా ఎస్టీపీ నిర్మాణం
- నాలుగు టాయిలెట్స్ బ్లాక్స్.
- ద్విచక్త వాహనాలు, కార్బు, భారీ వాహనాలకు వేర్చేరుగా పొర్చుంగి.

నీటి సరఫరా & మురుగునీటి శుద్ధి

- ❖ సురక్షితమైన కాలుష్య రహిత నగరంగా మరియు నిర్మాణాత్మక చర్యలు.
- ❖ అందరికీ సురక్షితమైన మరియు స్థిరమైన పైపుల ద్వారా తాగునీరు.
- ❖ వేసవికాలంలో కూడా క్రమం తప్పకుండా నాణ్యమైన నీటి సరఫరా ఉండేలా ఏర్పాటు.
- ❖ 2014 నుండి 727 కిలోమీటర్ల నీటి పైవ్లైన్ పూర్తయింది.
- ❖ ఫాస్ట్ ట్రాక్ ప్రాతిపదికన పైదరాబాద్ నగరానికి గోదావరి మరియు కృష్ణ తెవ దశ తాగునీటి సరఫరా ప్రాజెక్టుల నిర్వహణ.
- ❖ పరిశ్రమలకు తగిన నీటి సరఫరా.
- ❖ దేశంలోని జల సమృద్ధి కలిగిన పట్టణాలలో పైదరాబాద్ ఒకటి.
- ❖ ఓఆర్మార్ పరిధిలోని గ్రామ ప్రాంతాల్లో 400 యంఎల్ సామ్రాంగ గల 230 రిజర్వ్యూయర్స్ నిర్మాణం
- ❖ మురుగునీటి శుద్ధి ప్రక్రియను వికేంద్రికరించడానికి నగరమంతా మురుగునీటి శుద్ధి ప్లాంట్ (ఎన్టిపి) ఏర్పాటు.
- ❖ దేశంలోని మెట్రోసిటీస్లో మాత్రమే సాధ్యమైన 25 ఎన్టిపిల ద్వారా 772 ఎంఎల్డి వ్యర్థ జలాల శుద్ధి.
- ❖ మాలిక సదుపాయాల ఆభివృద్ధి.
- ❖ మురుగునీటి శుద్ధికి కోసం అత్యాధునిక పరికరాలను ప్రవేశపెట్టడం.
- ❖ మాన్యవల్ స్టోచెంజింగ్ తొలగింపు.

● ప్రాథమిక ఆరోగ్య చికిత్స కేంద్రం, భారీ కెఫెటీరియా దేశం మొత్తం విమాన ప్రయాణికుల్లో

పైదరాబాదీల వాటా 6.4శాతం :

పైదరాబాద్ నుంచి రాకపోకలు సాగించే విమాన ప్రయాణికుల సంఖ్య లోజి లోజుకు పెరుగుతున్నది. దేశం మొత్తం ప్రయాణికుల్లో 6.4 శాతం మంది మన పైదరాబాద్ నుంచే రాకపోకలు సాగిస్తున్నారు. ఇది 2010-11లో 5.3 శాతంగా ఉంటే, 2020 వచ్చే సరికి 6.4శాతానికి చేరుకున్నది. విమాన తయారీ కంపెనీలైన లాక్షహెడ్ మార్కెట్, బోయింగ్, జీవీ ఏవియేషన్స, రాఫెల్ అండ్ పిలాటస్ కంపెనీలు పైదరాబాద్ కేంద్రంగా తమ కార్బూకలాపాలు కొనసాగిస్తుండటం విశేషం. 2010- 11లో కేవలం 7.5 మిలియన్ ప్రయాణికులు పైదరాబాద్ నుంచి ప్రయాణం చేయగా, 2019-20కి వచ్చే సరికి ఆ సంఖ్య 22 మిలియన్లకు చేరుకున్నదని సెట్పోంక్ నివేదిక స్పష్టం చేసింది.

మణిహరంగా మెట్రో :

దేశంలో రెండో అతిపెద్ద మెట్రో వ్యవస్థ పైదరాబాద్లోనే ఉన్నదని స్టేట్ ప్రోంక్ వెల్లడించింది. నగర ప్రయాణికులకు ట్రాఫిక్ ఇబ్బంది లేకుండా, సమయం ఆదా అయ్యేలా, సురక్షిత జర్నీక్ పైదరాబాద్ మెట్రో తీసుకుంటున్న చర్యలు ప్రశంసన నేయమని వివరించింది. ప్రపంచంలో పీపీకస విధానంలో చేపట్టిన అతిపెద్ద ప్రాజెక్టు హెచెంపర్. 57 స్టేషన్లతో 72 కిలోమీటర్లతో దేశంలోనే అతి పెద్ద నెట్ వర్క్ కలిగిన రెండో నగరం భాగ్యనగరమేని వెల్లడించింది. అంతేకాదు దేశంలోనే అతిపెద్ద ఇంటర్చెంషి స్టేషన్ అమీర్ పేట్ అని పేర్కొంది. బస్సు, ట్ర్యాక్సీ, ఆటో సేవలతో కనెక్ట్ అయి ఉందని వివరించింది.

విధ్యుత్ వాహన యోగం :

తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఏ రంగంలో మార్పులు తెచ్చినా అదొక సంచలనమవుతున్నది. తాజాగా తెలంగాణ పరిశ్రమలు, ఐటీ మంత్రి కేటీఆర్ అవిష్కరించిన విధ్యుత్ వాహన, ఇంధన నిలువ విధానం ఉత్పత్తిరారులకు, నిపుణులకు ఆసక్తిని రేకెత్తించింది. ‘తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఇతరులకు ఆదర్శంగా నిలుస్తున్నది.. ఇప్పుడు ప్రపంచానికి అవసరమైన నాయకత్వం ఎలా ఉండాలో తెలంగాణ చూపుతున్నది’ అని అమెరికా కేంద్రంగా పనిచేసే, ప్రకృతి వసరుల పరిరక్షణ మండలి అంతర్జాతీయ కార్బూకము సీనియర్ డైరెక్టర్ అంజలి జైస్వల్

ప్రస్తుతించారు. విధ్యుత్ వాహనాలకు ప్రోత్సాహమివ్వడమే కాదు, ఈ వాహనాలను నడవదానికి అవసరమైన పరిస్థితులను కల్పించేదిగా తెలంగాణ విధానం ఉన్నదని విధ్యుత్ రవాణా నిపుణురాలు చారులత ప్రశంసించారు. పారిశ్రామికులు మొదలు విద్యావేత్తల వరకు పలవరు ఈ విధానం సమగ్రమైనది, ముందుచూపుతో రూపొదించినదని హర్షించడం మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వ దూరదృష్టిని వెల్లడిస్తున్నది.

వాహన ఉత్పత్తి రంగానికి తెలంగాణను ప్రథాన కేంద్రంగా చేయాలని కూడా ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. ఇందుకోసం భారీ ఎత్తున పెట్టుబడులను ఆకర్షించాలని, లక్ష ఇరువై వేల మందికి ఉపాధి కల్పించాలని కూడా భావిస్తున్నది. ఇప్పటికే కొన్ని పరిశ్రమలు రంగంలోకి దిగాయంటే, ఎంతగా మందస్తు కృషి సాగిందో అర్థం చేసుకోవచ్చు.

ప్రపంచవ్యాప్తంగా సాంకేతిక రంగంలో విష్ణువుత్తక మార్పులు వస్తున్నాయి. డ్రైవర్ లేకుండా నడవడమే కాకుండా, ప్రయాణాలు మరింత సురక్షితంగా, సౌకర్యవంతంగా సాగడానికి ఏర్పాటు సాగుతున్నాయి. కమ్యూనికేషన్స్ టెక్నాలజీ ద్వారా వాహనాల మధ్య ఆనుసంధానం నెలకొంటుంది. దీనివల్ల లోడ్డు ప్రమాదాలు ఉండవ. భిన్న సాంకేతికల మేళవింపుతో రవాణాలో కొంగ్రొత్త మార్పులు వస్తున్నాయి. అయితే విదేశాలలో సాంకేతికాభివృద్ధి గురించి చెప్పుకోవడానికి మనం ఇంతకాలం అలవాటు పడినాం. ఇక నుంచి మనమే మందండి ఇతరులకు దారి చూపాలనేది ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ ఆలోచనా సరళి. విధ్యుత్ వాహనాలు, బ్యాటురీ సాంకేతిక పరిజ్ఞానంలో ప్రపంచంలోనే అగ్రజేచి పరిశోధనా కేంద్రంగా మన రాష్ట్రాన్ని వృధి చేయాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వ్యాహారచన చేయడానికి ప్రేరణ ఇదే. వచ్చే పదెండ్లలో రవాణా రంగంలోని అబ్బారపటిచే మార్పులకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వ విధానముక సంకేతం.

భాగ్యనగరంలో “దేగకస్సు” :

పైదరాబాద్లో ఉగ్రవాదుల కడలికలు... హైవేపై అక్రమ రవాణా.. దొంగలు, దోషిడిదారులు ఇలా నేరగాళ్లకు నగరం అడ్డాగా మారిపోయిందనే విమర్శలు గతంలో ఎక్కువుగా ఉండేవి. అయితే తెలంగాణ వచ్చాక విమర్శలకు ఆ చాన్సీ ఇవ్వుకుండా పోలీస్ యంత్రాగం నేర నియంత్రణకు పక్కా చర్యలను చేపట్టి... నగరాభివృద్ధికి అస్తుగులు వేసేంది తెలంగాణ ప్రభుత్వం. తెలంగాణ పోలీసులు దేశానికి ఆదర్శంగా నిలిచారు.

భద్రతకు కమాండ్ అండ్ కంట్రోల్ సెంటర్ :

నగరంలో అనేక ప్రత్యేకతలతో కమాండ్ అండ్ కంట్రోల్ సెంటర్ సిద్ధమయ్యింది. ఈ పోలీస్ టవర్స్లో ఒకటి హర్షిగా బెక్కాలజీకి సంబంధించింది కాగా, మరొకటి హైదరాబాద్ పోలీస్ కమిషనరీట్ కార్యాలయ భవనం. వీటి మధ్య సుమారు 40 వేల చదరపు అడుగులతో అత్యాధునిక బెక్కాలజీతో ఉండే సీసీ కెమెరాల దృశ్యాలను ఇక్కడ వీక్షించేందుకు ఏర్పాట్లు చేశారు.

నిఘూ నేత్రం :

నగరంలో 3,42,645 సీసీ కెమెరాలతో నిఘూ ఏర్పాట్లుంది. సీసీ కెమెరాల ఏర్పాట్లో దేశంలోనే హైదరాబాద్ తొలి స్థానంలో ఉన్నది. ప్రపంచంలో ఆరో స్థానంలో నిలిచింది. ఇప్పటివరకు సీసీ టీవీల ద్వారా 18,235 నేరాలను పోలీస్ శాఖ గుర్తించింది. బంజారాహిల్స్లో అత్యాధునిక, సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో పోలీస్ కేంద్ర కార్యాలయం ట్రైన్ టవర్స్లో ఏర్పాటు హర్షికాబోతున్నది. రాష్ట్రంలో ఏ మారుమాసల ప్రాంతంలో ఏ సంఘటన జరిగినా వెంటనే అది టీవీ టవర్సుకు చేరి, అక్కడినుంచి నంబంధిత అధికారులకు క్షణాల్స్ సమావారం చేరుతుంది. ఇలాంటి వ్యవస్థ దేశంలో మరక్కడా లేదు. రాష్ట్ర పోలీస్ వ్యవస్థను స్టాట్స్ అండ్ యార్డ్ పోలీస్ వ్యవస్థకు సమానంగా తీర్చిదిద్దాలన్న సీఎం కేసీఆర్ సంకల్పం నెరవేరబోతున్నది.

పొన్దార్ పెహర్ :

అత్యంత నివాసయోగ్యమైన నగరం.. మెట్రో మణిపోరం.. ఉపాధికి ఆశాకిరణం.. ఐలీలో రారాజు.. విభిన్న సంస్కృతులు.. పర్యాటక సోయగాలు.. పుష్కలంగా నీళ్ళ.. రెప్పపాటు కోతల్లేని విద్యుత్.. ప్రపంచంలో ఏ మాలాకైనా వెళ్లగలిగేంత ప్రయాణ సొకర్యం.. విస్తారమైన రోడ్లు.. షైట్లపర్లు.. నిమిషాల్స్ గమ్యం చేర్చే జోటర్ రింగురోడ్లు.. వెరసి హైదరాబాద్ ప్రపంచానికి గమ్యస్థానమైంది. అభివృద్ధికి కేరాఫీగా నిలిచింది. ఏ రంగం తీసుకున్నా.. ఏ వైపు చూసినా.. ప్రగతి పథమే. అన్నింటా కీర్తికిరిటమే.. అందుకే హైదరాబాద్ ‘ది బెస్ట్ సిటీ’ అంటూ.. ప్రముఖ రియల్ ఎస్టేట్ సర్వే సంస్థ నైట్ ప్రాంక్ తన నివేదికలో స్పష్టం చేసింది. తెలంగాణ ఏర్పాటు తర్వాత ప్రభుత్వ చౌరష్టతే నగరంలో మాలిక వసతులు మెరుగుపడ్డాయని, ఫలితంగా జాతీయ, అంతర్జాతీయ

సంస్థలు ఈ విశ్వసగరానికి కూ య్కదుతున్నాయని ప్రశంసించింది. మంత్రి కేటీఆర్ ఆవిష్కరించిన ఈ నివేదికలో అనేక ఆస్క్రికర అంశాలను వెల్లడించింది.

రియల్ ఎస్టేట్ :

రియల్ ఎస్టేట్ రంగంలో హైదరాబాద్ ఉత్తమంగా నిలిచింది. 2015-19 మధ్యకాలంలో 2.1 యూ.ఎస్ బీలియన్ డాలర్ పెట్టుబడులను ఆకర్షించగలిగింది. ఇదే సమయంలో మన దేశానికి 35.2 బీలియన్ డాలర్ పెట్టుబడులు వచ్చాయి. ఐటీ, ఐటిఎప్పెన్ ఆఫీస్ స్పేస్ వినియోగంలో 2014 -2019 కాలంలో పెరుగుదల 211 శాతంగా ఉన్నదని నైట్ ప్రాంక్ స్పష్టం చేసింది.

ఛార్య, లైఫ్ సైన్స్ :

హైదరాబాద్ ఆసియాలోనే అతిపెద్ద ఫార్మాషిట్స్ పేరుగాంచడమే కాకుండా, ఫార్మా క్యాపిటల్ ఆఫ్ ఇండియాగా సైతం ప్రసిద్ధిగాంచింది. జాతీయ ఫార్మా ఉత్పత్తుల్లో 35 శాతం ఉత్పత్తులు ఒక్క హైదరాబాద్లోనే తయారుచున్నాయి. అంతేకాకుండా విదేశీ ఎగుమతుల్లో 20 శాతం ఇక్కడి నుంచే ఉంటున్నాయి. ఈ నాలుగేండ్ల కాలంలో సుమారుగా 100 బీలియన్ పెట్టుబడులను నగరం ఆకర్షించగలిగింది. లైఫ్ సైన్స్ పాలస్‌తో పాటు, జీవోమ్ వ్యాపీ 2.0, హైదరాబాద్ ఫార్మాసిటీ, మెడికల్

డివైజన్ పార్కులు ఏర్పాటుకు చర్యలు చేపట్టడంతో ఈ రంగం మరింత పుంజుకోనున్నదని నైట్ ప్రాంక్ తన నివేదికలో తెలిపింది.

దేశానికి అదర్పం :

టీవెన్-ఎపాన్తెలో తెలంగాణ దేశానికి అదర్పంగా నిలిచిందని నైట్ ప్రాంక్ తన నివేదికలో పేర్కొంది. ఇక్కడ పెట్టుబడులు, పరిశ్రమలు పెట్టేందుకు వచ్చిన ఇన్వెస్ట్రషన్లకు ఎలాంటి ఇబ్బందులు లేకుండా, అనుమతుల విషయంలో కాలయాపన జరుగుకుండా తెలంగాణ స్టేట్ ఇండస్ట్రీయల్ ప్రాజెక్ట్ అప్రావల్ అండ్ సెల్వ్ సర్టిఫికేషన్ సిస్టంతో సులభతరం చేసిందని వెల్లడించింది. సింగిల్ విండో విధానాన్ని అమలు చేసి ఇన్వెస్టరల్ ను మ్యూకాన్ని కలిగించిన రాష్ట్రం తెలంగాణ అని ప్రశంసించింది. మొత్తం ప్రక్రియ పారదర్శకంగా ఆన్‌లైన్‌లో నీర్మించున్నారని, ఇది తెలంగాణ సర్వారు పనితీరుకు నిదర్శనమని పేర్కొంది.

చీవనెసణసేతో :

తెలంగాణ స్టేట్ ఇండస్ట్రీయల్ ఇన్‌ప్రొఫ్స్ట్రీక్స్ కార్పొరేషన్(చీవనెసణసేతో) రాష్ట్రంలోని పొబెన్నియల్ గ్రోత్ సెంటర్లను గుర్తించి వాటి అభివృద్ధికి కృషి చేయడం గొప్ప విషయమని నివేదికలో వెల్లడించింది. ఇప్పటివరకు 153 ఇండస్ట్రీయల్ పౌర్యులను సర్కారు అభివృద్ధి చేసిందని పేర్కొంది. ఇందులో ప్రధానంగా కరీనగర్ ఐటీ ఇంక్యూబేషన్ సెంటర్, మహబూబ్ నగర్ ఐటీ హబ్, నిజమాబాద్ ఐటీ టపర్, ఇంక్యూబేషన్ సెంటర్ వరంగల్, టీ వర్క్ అండ్ టీ హబ్ ప్లాటాబాద్, ఈ-సిటీ, రావిర్యాల్, ఎలక్ట్రానిక్స్ మ్యాన్ఫక్చరింగ్ కస్టర్ (ఈఎంసీ) వంటివి ప్రముఖమైనవిగా నివేదికలో వివరించింది. అంతేకాదు ఈజ్ ఆఫ్ దూయింగ్ బిజినెస్ (ఈవోడిబి)తో నీతి అయాగ్-2019 ఈజ్ ఆఫ్ దూయింగ్ బిజినెస్ స్టేట్ ర్యాంకింగ్స్లో రాష్ట్రం మూడో స్థానాన్ని దక్కించుకుందని పేర్కొంది.

ఆలోచనల అచరణకు అవకాశం :

‘ఉద్యోగం దక్కించుకోవడం కాదు.. ఉద్యోగాలను స్ఫైరించడం నేర్చుకోవాలి.’ అనే మంత్రంతో నూతన ఆలోచనల అమలుకు అవకాశం కల్పించింది సర్కార్. ఇందులో భాగంగానే మంత్రి కేటీఆర్ దిశానీద్దేశంతో చెత్తాహికులను ప్రోత్సహించాలనే ఉద్దేశంతో స్టోర్ప్స్ల ఏర్పాటుకు ప్రభుత్వం శేకారం చుట్టింది. ఇప్పుడు ఈ నిర్ణయమే అనేక అధ్యయన సంస్థలను నగరం వైపు చూసేలా చేసింది. దేశంలో ఎక్కడా లేని విధంగా అవిష్కరణలకు వేదికగా నిలిచిన రాష్ట్రం తెలంగాణ అని సైట్ప్రాంక్ తన నివేదికలో వెల్లడించింది. ప్రభుత్వం ప్రోత్సాహంతో 2015లో 1500 స్టోర్ప్స్ల ఏర్పాటు కాగా, 2018లో 4 వేల స్టోర్ప్స్ల కార్యకలాపాలా సాగిస్తున్నాయి. మహిళల్లో ఉన్న స్పూజనాత్కత వెలికితీసి వారిని వ్యాపారాదిపతులుగా చేయడంలోనూ ‘పీ-హబ్’ తో చేయాలని

నిచ్చింది. మహిళలను ప్రోత్సహించాలనే ఉద్దేశంతో తెలంగాణ సర్కార్ వి హబ్ ఏర్పాటు చేసిందని సైట్ప్రాంక్ నివేదికలో పేర్కొంది.

చెరువులపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ :

నగరంలో చెరువుల రక్షణ, సుందరీకరణకు ప్రభుత్వం ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకుంటున్నదని పురపాలకశాఖ మంత్రి కేటీఆర్ తెలిపారు. నగర పరిధిలోని 185 చెరువులను దశల వారీగా పటిష్టం చేస్తున్నట్లు పేర్కొన్నారు. ముఖ్యంగా దోషుల వ్యాప్తిని అరికట్టేందుకు ట్రోన్ల ద్వారా చెరువులు, దాని పరిసరాల్లో యాంటి లార్వా స్నేయింగ్ చేపట్టినట్లు చెప్పారు. నిరుపయోగ వస్తువులను నాలాలు, చెరువుల్లో వేయడంతో అవి కలుపితమై దోషుల వ్యాప్తిచెందే అవకాశముందని పేర్కొన్నారు. నగరంలోని 39 చెరువుల్లో పేరుకుపోయిన గుర్తుపడేక్కను యంత్రాలతో తొలగిస్తున్నట్లు తెలిపారు.

ఎంటమాలజీ సిబ్బంది ఇంటింటికి తిరిగి కరపత్రాలు, స్టీక్టర్లు పంపిణి చేసి డెంగీ, మలేరియా, చికెన్గున్స్, పైలేరియా, మెదడువాపు, కొవిడ్ తదితర వ్యాధుల నివారణకు తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలపై అవగాహన కల్పిస్తున్నట్లు పేర్కొన్నారు. మలేరియా నివారణ కార్బూక్మాల్లో భాగస్వాములు కావాలని మంత్రి ప్రజలకు విజ్ఞప్తిచేస్తున్నారు.

కాలువల అభివృద్ధికి మాస్టర్ ప్లాన్ :

పైండ్రాబాద్, సికింద్రాబాద్ ప్రాంతాలను కలిపి అప్పటి నగరపాలక సంస్థ(ఎస్సిప్ఎచ్) పరిధిలో వరదనీటి కాలువల అభివృద్ధికి మాస్టర్ ప్లాన్ రూపొందించేందుకు కిర్దోస్వర్న కస్టలైట్స్ ను నియమించింది. అప్పట్లో నగర పిస్ట్రం 170 చదరపు కిలోమీటర్లు కాగా, 71 డ్రెయిన్లు 169 కిలోమీటర్ల మేరుకు విస్తరించి ఉన్నాయి. వీటిని అభివృద్ధి చేసేందుకు ఆరు జోస్సుగా విభజించి పనులకు రూ. 256కోట్లు ఖర్చువుతుందని 2002లో నివేదిక సిద్ధం చేశారు.

2007 ఏప్రిల్లో శివార్లలోని 12 మునిపాలిటీలను ఎంసిప్ఎచ్లో విలీనంచేసి జీప్ఎచ్ ఎంసిని ఏర్పాటు చేశారు. అనియంత్రిత పట్టణాభివృద్ధి, భూ వినియోగ మార్పిడి, చెరువుల్లోకి నీరు వచ్చే మార్గాలు మూనసుకుపోవడం తదితర పరిస్థితులు ఏర్పడ్డాయి. చెరువులు ఆక్రమణలకు గురికావడమే కాకుండా తీవ్రంగా కలుపితమయ్యాయి. దీంతో మొత్తం 625 చదరపు కిలోమీటర్ల మేర జీప్ఎచ్ ఎంసి పరిధిలో వరదనీటి పారుదల నెట్వర్క్ మాస్టర్ ప్లాన్ రూపొందించేందుకు వాయంట్స్ సాల్వాప్స్ న్స్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్కు 2008లో బాధ్యతలు అపుగించారు. వాయంట్స్ సాల్వాప్స్ ఇచ్చిన మాస్టర్ ప్లాన్ అమలుకు రూ. 6711 కోట్లు ఖర్చువుతుందని అంచనా. ఈ మాస్టర్ ప్లాన్ అమల్లో భాగంగా నాలాలపై ఉన్న ఆక్రమణలను తొలగించాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడడంతో ప్రజాప్రతించుల నుంచి తీవ్ర వ్యతిరేకత వచ్చింది.

ఫలితంగా 2016 నాటికి రూ. 200కోట్ల జెవన్వెన్యూఆర్ఎం, 13వ ఆర్థిక సంఘం నిధులతో 58 కిలోమీటర్ల మేర మాత్రమే నాలాల విస్తరణ సాధ్యమైంది.

తక్షణం తొలగించాల్సిన అక్రమణలు 12,000 :

నాలాల విస్తరణ సాధ్యం కాకపోవడం, 2016, 2017లో విపరీతంగా వరదలు రావడంతో ప్రభుత్వ ఆదేశాల ప్రకారం ఇంజనీరింగ్, టాన్ ప్లానింగ్, రెవెన్యూ తదితర విభాగాల అధికారులు సంయుక్త సర్వే నిర్వహించి నాలాలపై తక్షణం తొలగించాల్సిన అక్రమణలు 12000 ఉన్నట్లు తేల్చారు. అంతేకాకుండా పలుచోట్ల నాలాలు 90 డిగ్రీల మేర మలుపులు తిరిగి ఉండడం కూడా నీటి ప్రపాచోనికి అడ్డగా ఉన్నట్లు అధికారులు గుర్తించారు. ఇందులో అత్యంత సమస్యాత్మక ప్రాంతాల్లో నాలాల విస్తరణకు రూ. 2300కోట్లతో 43 పసులు నిర్వహించాల్సి ఉండని నివేదిక తయారు చేశారు. అలాగే 47(15.91కి.మీ.లు) బాటిలేన్క్స్‌ను విస్తరించాల్సి ఉండని గుర్తించారు.

జీపోచెంసీ పరిధిలో నాలాల వివరాలు...

- జీపోచెంసీ పరిధిలో మొత్తం నాలాలు : 173
- మొత్తం నాలాల పొడవు : 390కి.మీ.లు
- ఇందులో ప్రైమరీ నాలాలు : 82
- ప్రైమరీ నాలాల పొడవు : 211కి.మీ.లు
- సెకండరీ నాలాలు : 76
- సెకండరీ నాలాల పొడవు : 160కి.మీ.లు
- తృతీయ ట్రేసి నాలాలు : 15
- తృతీయ ట్రేసి నాలాల పొడవు : 19కి.మీ.లు
- వాయంట్స్ సాల్వాషన్స్ నివేదిక ప్రకారం నాలాలపై అక్రమణలు : 28000
- సమస్యాత్మక ప్రాంతాల్లో తక్షణం తొలగించాల్సినవి : 12000
- ఇప్పటి వరకు తొలగించిన అక్రమణలు : 160

రూ.14,300 కోట్లతో నాలాల అభివృద్ధి

వరద ఎంత వచ్చినా గ్రేబర్లో ముంపు సమస్యకు ముగింపు పలికేందుకు ప్రభుత్వం పక్షులాంచీ చర్యలు చేపడుతోంది. రూ. 14,300 కోట్లతో మాస్టర్ ప్లాన్ అమలుకు సమాయత్తం అవుతోంది. ఇందులోభాగంగా జీపోచెంసీలో నాలాల అభివృద్ధికి ఓ ప్రత్యేక విభాగాన్ని ఏర్పాటు చేసిన ప్రభుత్వం ఓ విక్రాంత ఇంజనీరుకు బాధ్యతలు అపుగించింది. నాలాలను అభివృద్ధి చేయడంతో పాటు వాటిపై ఉన్న అక్రమణలను తొలగించేందుకు సిద్ధమవుతున్నది.

ప్రత్యేకమూల్యాలను గుర్తించి సమస్య పరిపూర్వానికి ముందుకు సాగేందుకు చర్యలు తీసుకుంటుంది ప్రభుత్వం. అత్యంత సమస్యాత్మక

నిరంతరం విధ్యుత్ సరఫరా

- దేశీయ, వాణిజ్య, పరిశ్రమ రంగాలకు 24/7 విధ్యుత్ సరఫరా.
- పవర్ షాఖలే నుండి కొత్త పారిశ్రామిక పెట్టుబడులను ఆకర్షించడం వరకు విధ్యుత్ కొరతను అధిగమించడానికి స్వాల్పి, మధ్య మరియు దీర్ఘకాలిక ప్రణాళికలను రూపొందించి అమలు చేస్తున్నారు.
- వీధులు, రహదారులపై ఎల్రోడీ లైట్ వ్యవస్థాపన
- శారులకు సబ్విడీ రేటుతో ఎల్రోడీ లైట్ అందించడం.
- ఎల్రోడీ ప్రాజెక్టు ప్రారంభం నుంచి 87, 36,123 యూనిట్ శక్తి ఆదా అవుతుంది
- కార్బ్స్ ఉద్దార తగ్గింపు 2,73,176 ఉన్నలు

ప్రాంతాల్లో తాత్కాలిక నిర్మాణాలను తొలగించాల్సి వస్తే తొలగించుంది. ఎప్పరికీ ఇబ్బంది కలుగనిరీతిలో సాధ్యమైనంత తక్కువ భర్యుతో, అతి తక్కువ నిర్మాణాలను తొలగిస్తూ సమస్యకు శాశ్వత పరిష్కారం కనుగొనాలని నిర్ణయించింది.

నీటి ప్రపాచోన్ని డైవర్ట్ చేసే ఏర్పాటు :

గొలుసు కట్టు చెరువులను పునరుద్ధరించేందుకు వేలకు వేలు ఇంట్లు తొలగించాల్సిన అవసరం లేదు. సమస్య ఎక్కడుండో గుర్తించి ఉన్న అడ్డంకులను తొలగించడమా, లేక నీటి ప్రపాచోన్ని అవసరాలకు అనుగుణంగా డైవర్ట్ చేయాల్సి ఉంటుంది. నాలాలను విస్తరించే అవకాశం ఉన్న చోట విస్తరించి.. సాధ్యం కాని చోట నాలా లోతును పెంచే అంశాన్ని పరిశీలించున్న ప్రభుత్వం. వీలైన చోట నీటి ప్రపాచోనికి దబుల్ ఛానలింగ్ వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేయున్నారు.

ట్రాఫిక్ ఎక్కువైనందున షైల్డ్ పెర్మిట్, అండర్ పాన్ లు నిర్మించుకుంటున్నది జీపోచెంసీ. అలాగే, చిన్న చిన్న లింకు రోడ్లు ఏర్పాటు చేయడం ద్వారా ప్రధాన రోడ్లపై ట్రాఫిక్ ను తగ్గించు కోగలుగుతుంది. ఇదే తరహాలో వ్యాపోత్స్వకంగా వరద నీటిని శాస్త్రీయ పరిశ్రుతుల్లో మళ్ళించడం, లోతట్లు ప్రాంతానికి సాఫీగా వెళ్లే విధంగా చేస్తే సరిపోతుంది. ప్రతి రోడ్సుకు డ్రైయిన్సు ఏర్పాటు చేసి రోడ్సుపై పడిన నీటిని సాఫీగా వెళ్లే విధంగా చేస్తే సమస్య చాలా వరకు అదుపులోకి వస్తుంది.

నగర అభివృద్ధికి కీలకపాత్ర పోషిస్తున్న జీపోచెంసీ :

సమైక్య పాలకుల నిర్మక్షంతో భవిష్యత్ అవసరాలకు తగ్గట్టగా ప్రైదరాబాద్ అభివృద్ధికి నోచుకోలేదు. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడ్డాడ

టీఆర్ఎవన్ ప్రభుత్వం ప్రైదరాబాద్ అభివృద్ధిపై దృష్టి పెట్టింది. ఎప్పటికప్పుడు మంత్రి కేటీఆర్ సంబంధిత అధికారులతో సమీక్ష సమావేశాలు నిర్వహించి ప్రైదరా బాద్ అభివృద్ధికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. నగరాభివృద్ధికి కీలక పాత్ర పోషిస్తున్న జీపోచెంసీ అధికారులతో పలుమార్గ సమావేశమై అనేక అంశాలపై చర్చిస్తున్నారు. తెలంగాణను పునర్చించుకుంటున్నామని, ఇప్పుడు కనిపిస్తున్న అభివృద్ధి గడిచిన మూడుస్వరేళ్లలో సాధించుకున్న ఘనతేసేని, సాంత ఆర్థిక వసరుల విషయంలో గుజరాత్, తమిళనాడు రాష్ట్రాల కంటే అగ్రస్థానంలో ఉన్నామన్నారు. చాలా అంశాల్లో ఇప్పుడు దేశంలోనే మిన్నగా తెలంగాణ నిలుస్తోందన్నారు.

ప్రైదరాబాద్ నగరాభివృద్ధికి స్వచ్ఛ నమస్కారం, ఐ లవ్ ఫ్లై జాబ్, మర్యాదగా మాట్లాడుకుండా, స్వచ్ఛరూత్ యాప్, మస్కిల్స్ యాప్ తదితర విసూత్ కార్యక్రమాల ద్వారా జీపోచెంసీ దేశవ్యాప్తంగా దృష్టిని ఆకర్షిస్తూ అవార్డులు గూడా గెలుచుకున్నది.

మాస్టేన్సాగర్ మట్టూ వైట్ బిజార్ :

మాస్టేన్సాగర్. ముఖ్యమైన వర్యాటక ప్రాంతం..చారిత్రక సంపదతో పాటు ఆహ్లాదాన్ని పంచే పరిసరాలు ఇక్కడి ప్రత్యేకత.. సాగర పరీవాహక ప్రాంతం చట్టురా ఉన్న లుంబిని పార్క్ ఎస్టీఆర్ గార్డెన్, నంజీవయ్య పార్క్ అందాలు పర్యాటకులను ఆహ్లాదపరుస్తున్నాయి.

తాజగా ఈ అందాల సరసన పర్యాటకానికి మరింత వస్తేను తీసుకొస్తూ పోచెందీ వైట్ బిజార్ ను ఏర్పాటు చేయబోతున్నది.

పురపాలక శాఖ మంత్రి కేటీఆర్ సూచనల మేరకు సంజీవయ్య పార్కు నుంచి బుద్ధిమత్తు వరకు మాస్టేన్సాగర్ తీరం వెంబడి సుమారు 1300 మీటర్ల విస్తీర్ణాన్ని ప్రైదరాబాద్ ప్రజలకు నైట్రెంబజార్ రూపంలో పర్యాటక ఆకర్షణగా మార్చాలని ప్రతిపాదించారు. ఈ మేరకు రూ. 15కోట్ల అంచనాతో ఈ ప్రాజెక్టుకు టెండర్ ను అప్పోనించారు. సాగర్ ఎఫ్టిఎల్, నీటి నాణ్యతను కాపాడుతూ ప్రీ -ఫ్యూబిల్డెట్ ఎఫ్టార్మెంట్ (ప్లైబర్ రీన్ఫోర్సెడ్ ప్లాస్టిక్) ప్లాంటర్ బాక్సులతో పర్యాటకానికి అనుకూలంగా ఇది ఏర్పాటు కానుంది.

బస్టీ దవాభానాలు :

పేదలకు నాణ్యమైన చికిత్స అందించడానికి 44 కొత్త బస్టీ దవాభానాలను ప్రారంభించడానికి వర్యాటక తీసుకుంటున్నట్లు మునిపల్ కేంద్రం దుర్గం చెరువును ప్రముఖ పర్యాటక కేంద్రంగా తీర్చిదిద్దడానికి సిద్ధమైంది. ప్రైపెక్ నిటీ ప్రాంతానికి వెళ్లే మార్గాలపై

అప్పినిప్రైప్స్, పట్టణాభివృద్ధి శాఖ మంత్రి కేటీఆర్ తెలిపారు. ఇవి ప్రస్తుతం ఉన్న 123 బస్టీ దవాభానాలకు అదనంగా ఉంటాయి.

జీపోచెంసీ కీటక శాస్త్ర బృందానికి చెందిన మొత్తం 2,412 మంది సభ్యులు 2,200 యంత్రాలను ఉపయోగించి లార్యూ నిరోధక కార్యకలాపాలు మరియు ఫాగింగ్ కార్యకలాపాలను చేపట్టారు.

బస్టీ దవాభానల వల్ల వ్యాధులను ఎక్కడికక్కుడే కట్టి చేయడమే కాకుండా దీర్ఘకాలిక, ఇతరాత వ్యాధులను సకాలంలో గుర్తించడం, గోల్డ్ ట్రైమ్లో చికిత్స అందించడంతో ఎంతో ప్రాణాలను కాపాడడమే కాకుండా నిరుదేదలను ఆర్థిక భారం నుంచి గట్టేక్కించగలుతున్నట్లు వైద్యనిపుఱలు చెబుతున్నారు.

సందర నగరం :

వీ నాయకుడికైనా ప్రజా సేవలో ముఖ్యంగా కావలసింది ఉత్సాహం, క్రియాలీలత. వీచితోపాటు ప్రజా సంక్లేషం పట్ల అభిరుచి ఉన్న నేత ఆ రంగంలో రాణిస్తాడు. తెలంగాణ పురపాలక శాఖామంత్రి కల్పకుంట్ల తారకరామారావులో పైగుణాలతో పాటు చిత్తపుద్ది కూడా మికుటుంగా ఉన్నాయి. అలపూ సాలుపూ లేకుండా ప్రైదరాబాద్ నగరాభివృద్ధికి ఆయన కృషి చేస్తున్నారు. ఆ కృషి ఎంతగా అంటే, ప్రైదరాబాద్ మహానగరం నివాస యోగ్యతలోనూ, ఉపాధి కార్యక్రమాల అమలులోనూ దేశంలోని 34 నగరాల్లో తొలిస్తానంలో ఉన్నట్లుగా హలిడిపై వెబ్సైట్ ఈ మధ్య వెల్లడించింది.

2019లో అమల్లోకి వచ్చిన తెలంగాణ మునిపల్ చట్టం, అధికారులను, ప్రజాప్రతినిధులను పొరులకు బాధ్యులను చేస్తూ విష్వవాత్కమైన మార్పును తీసుకువచ్చింది. నగర పొరులకు ఆహ్లాదాన్ని వ్యాధానికి కూడా ప్రైదరాబాద్ మహానగర పాలక సంస్థ విస్తృత ఏర్పాటును చేస్తున్నది. విశ్వవిద్యాలగా ఖ్యాతి గడించిన భాగ్యవగరం ఇక్కిందట ఉద్యమపనాలతో కళకళలాడనున్నది. కేటీఆర్ సూచన మేరకు జీపోచెంసీ పరిధిలో 1,727 ఎకరాల విస్తరణలో అందమైన ధీమ్ పారుల నిర్మాణానికి బల్దియా శ్రీకారం చుట్టింది.

తీగల వంతెన :

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం దుర్గం చెరువును ప్రముఖ పర్యాటక కేంద్రంగా తీర్చిదిద్దడానికి సిద్ధమైంది. ప్రైపెక్ నిటీ ప్రాంతానికి వెళ్లే మార్గాలపై

ప్రాఫిక్ రద్ది తగ్గించాలనే లక్ష్యంతో మంత్రి కేటీఆర్ సుచనమేరకు ఒక తీగల వంతన నిర్వాణం రూ. 185 కోట్ల వ్యయంతో నిర్మించింది. శని, ఆదివారాల్లో దుర్గం చెరువుపై వాహనాలను అనుమతించకుండా పూర్తిగా పర్యాటకులకు కేటాయించాలని నిర్ణయించారు.

పటీలో మనమే మేటి :

కంప్యూటర్ పితామహుడైన చార్లెస్ బబెజ్, డబ్బుస్-డబ్బుస్ డబ్బుస్ పితామహుడైన లీ, ఇంటర్వెట్ పితామహుడైన విన్ సర్వ్ అలోచనలను, సిద్ధాంతాలను ఆదర్శంగా తీసుకొని యువనేత కేటీఆర్ రాష్ట్రంలోని యువతకు స్వామీగా నిలిస్తున్నారు. రాష్ట్రంలో టీ హబ్ (T. Hub) ను స్థాపించి అంకుర సంస్థలను ప్రోత్సహిస్తూ, యువతలో నూతన అలోచనలను, ప్రయోగాలను ప్రోత్సహిస్తున్నారు. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో ఐ పరిశ్రమ అభివృద్ధి ఘనత మన ఐ శాఖా మంత్రి కేటీఆర్కి దక్కుతుందనటంలో సందేహం లేదు.

ప్రజలకు మంచి వరిపాలన అందించడమే ‘జి-పరిపాలన’ ముఖ్య ఉద్దేశం. దేశంలో నవూచార సాంకేతికతకు సంబంధించి 1970లో డిపార్ట్మెంట్ ఆఫ్ ఎలక్ట్రానిక్స్ స్థాపితమయింది. దీంతో మన దేశంలో జి-పరిపాలన ప్రారంభమైంది. 1977లో జాతీయ ఇన్ఫోమాటిక్ కేంద్రం, 1980లో కంప్యూటర్ వాడకం, 1997లో NICNET మొదలుంది. 1998లో నేపసంగ్ టాన్క్స్పోర్ట్ ఆన్ ఇస్టర్స్‌ప్రైస్ కెక్కులాచీతో సాఫ్ట్‌వేర్ అభివృద్ధికి భారత ప్రభుత్వం కృషిచేసింది.

1999లో కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏనిట్లే అఫ్ ఇన్స్ రైష్పన్ టోక్సులాచీ శాఖను ఏర్పాటుచేయడం కీలకాంశం. 2000లో 12 అంశాలతో కూడిన ఎలక్ట్రానిక్ పాలన,

మహిళా భద్రతా కార్యక్రమాలు

- మహిళలు, పిల్లల హక్కులను, వారి భద్రతను పరిరక్షించడానికి అత్యధిక ప్రాధాన్యతనిచే సమర్పించమైన కార్యక్రమాలు చేపట్టింది.
- న్యాయ సలహా, వ్యక్తిగత సలహా, విద్య మరియు అవగాహన కార్యక్రమాలతో బాధితుల రక్షణ కోసం భరోసా సెంటర్.
- ఇప్పటిల్, మహిళా సర్వీసుల్లో ప్రయాణీకులకు పూర్తిగా ఉచిత ప్రయాణం.
- సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ఆధారిత భద్రతా వ్యవస్థ.

2006లో జాతీయ ఎలక్ట్రానిక్ ప్రణాళిక అమలయింది. 2012 నుంచి డిజిటల్ ఇండియాగా ఎలక్ట్రానిక్ పాలనతో దేశం, రాష్ట్రాలు ముందుకు దూసుకుపోతున్నాయి. తెలంగాణ ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా ఆవిర్భవించిన తర్వాత అందులో భాగంగానే ఐ రంగంపై ప్రత్యేక దృష్టి సారించడం ముదావహం.

రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత ఐ శాఖా మంత్రి కేటీఆర్ రాబోయే ఐదేండ్లలో ఐ ఎగుమతులను రెట్టింపు చేయాలనే దృఢ సంకల్పంతో ప్రణాళికాబద్ధంగా ఐ రంగాన్ని అభివృద్ధి చేశారు. 2013-14 ఆర్థిక సంవత్సరంలో 52 వేల కోట్ల విలువ గల ఐ ఎగుమతులు చేయగా, రాబోయే ఐదేండ్లలో లక్ష కోట్ల ఎగుమతులు లక్ష్యంగా చేసుకున్నారు. 2018-19 ఆర్థిక సంవత్సరంలో 17 శాతం వృద్ధిరేటుతో రూ. 1,09,219 కోట్ల ఐ ఎగుమతులు చేయడం హర్షణీయం. దేశ ఐ రంగంలో తెలంగాణ వరుసగా ఐదవసారి మొదటి స్థానంలో నిలిచింది. ప్రపంచంలో కరోనా విశ్వరూపం ప్రదర్శిస్తున్న సమయంలో కూడా తెలంగాణ రాష్ట్రం ఐ ఎగుమతుల్లో ముందున్నది. 2019-20 ఆర్థిక సంవత్సరంలో 17.93 శాతం వృద్ధి చెందినందుకు ఐ శాఖను రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి కేటీఆర్ ప్రత్యేకంగా అభినందించారు. ఐ ఎగుమతుల్లో దేశ ఐ ఎగుమతుల్లో తెలంగాణ రాష్ట్ర వాటా 11.6 శాతం ఉండటం గమనార్థం. దేశ ఐ ఎగుమతులు రూ. 11,12,496 కోట్ల కాగా తెలంగాణ రాష్ట్రం ఒక్కటే 1,28,807 కోట్ల రూపాయిల మేరకు ఐ ఎగుమతులు చేసి దేశ ఐ రంగానికి కేంద్ర బిందువుగా నిలిచింది.

హైదరాబాద్ తో పాటు వరంగల్, నిజామాబాద్, కరీంనగర్, ఖమ్మం జిల్లాల్లో

కూడా ఐ రంగాన్ని విస్తరించేందుకు ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్, ఐ శాఖా మంత్రి కేటీఆర్ కృషి చేస్తున్నారు.

ప్రపంచ దిగ్‌జస సంస్థలన హైదరాబాద్కు రహించడంలో కేటీఆర్ పాత్ర కీలకమైంది. విదేశాల్లో ఐ రంగంలో పనిచేసిన అనుభవాన్ని మేధస్సును ఉపయోగించి ఒక ఐ మంత్రిగా వివిధ దేశాల్లోని బడా కంపెనీలను తెలంగాణకు వచ్చేలా ఒప్పించారు. వారికి కావలసిన అన్నికాల సదుపాయాలను కల్పిస్తేనని భరోసా, భద్రతను ఇచ్చి ఆయా కంపెనీలు రాష్ట్రంలో స్థాపించేలా కృషిచేశారు. ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద అమెజాన్ క్యాంపస్, అమెరికా తర్వాత మెక్సికోపైప్పుకు అతిపెద్ద క్యాంపస్, అసియాలో గూగుల్కు మొదటి కార్బూలయం, దేశంలోనే మొదటి పకియా స్టోర్ హైదరాబాద్లోనే ఏర్పాటుయాయి. ఇక ఫేస్‌బుక్, అపిల్ కంపెనీలు సైతం హైదరాబాద్లో పెట్టుబడులు పెట్టాయని నైట్‌ప్రాంక్ నివేదిక వెల్లడించింది.

� హబ్గా దేశంలోనే నెంబర్ వన్గా ఎదిగేలా హైదరాబాద్ను అభివృద్ధి చేయాలనేది తెలంగాణ ప్రభుత్వ సంకల్పం. ఈ దిశగా ఐ కంపెనీలు నగరానికి క్యా కట్టేలా చేయడంలో టీవెన్ ఓపాన్ వంటి పథకాలు సత్కలితాన్ని ఇస్తున్నాయి. మరోషైపు బీఫీఎం, ఫార్మా రంగాల్లోనూ

హైదరాబాద్ ప్రముఖ కేంద్రంగా ఎదిగింది. టీ- వ్యాటెల్, టీ-యాప్ షోలియా, టీ-పైబర్, వి- హబ్ సత్కతితాలిస్తున్నాయి. డిసెటర్ లావా దేవీల్లో కూడా దేశంలోనే తెలంగాణ నెంబర్ వన్ స్థానంలో ఉండన్నారు.

విశ్వనగరంగా హైదరాబాద్ అభివృద్ధి :

హైదరాబాద్ను విశ్వనగరంగా తీర్చిదిద్దేందుకు తెలంగాణ ప్రభుత్వం అన్ని చర్యలు తీసుకుంటోంది. దేశంలోనే నివాస యోగ్యమైన నగరాల్లో హైదరాబాద్ నాలుగేళ్లగా మొదటిస్థానంలో ఉంటోంది. దేశంలోనే అత్యంత వేగంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న నగరం హైదరాబాద్. గతంలో పురపాలికలకు పెద్ద మొత్తంలో నిధులు ఇచ్చిన సందర్భాలు లేవు. తెలంగాణ వచ్చిన తర్వాత హైదరాబాద్లోని పార్ములు, కోట్లు,

కూడట్లు, కేనీస అవసరాలకు నిధులు మంజూరు చేయడం.. మంజూరైన నిధులతో పనులు వేగపంతం చేయడం జరుగుతోంది.

నగరంలోని 826 బస్టాపులను ఆధునికరించే నిర్మాణ పనులు జరుగు తున్నాయి.. దేశంలోని మెట్రో నగరాల్లో ఎల్‌రెడ్డి బల్యులు సంపూర్ణంగా బిగించిన మొదటి నగరంగా హైదరాబాద్ నిలిచింది. నాలుగు లక్షలకు పైగా ఎల్‌రెడ్డి బల్యులు బిగించడం పట్ల జీప్ఎచ్‌ఎంసీకి నెలకు 35 కోట్ల రూపాయలు కరంట్ బిల్లు మిగులతోంది. నగరంలో మూడు వేల కోట్ల రూపాయలు అంచనాతో అభివృద్ధి పనులు జరుగుతున్నాయి. పోచ్‌ఎండీఎికు ఈ విడాది వెయ్య కోట్లకు పైగా ఆదాయం రాగా, మరిన్ని హాలిక వసతులు కల్పించేందుకు ఉపయోగ పడుతున్నాయి.

విశ్వ నగరాలు..

శాస్త్రీయ విధానాలు :

భారీ వర్షాలతో నిండా మునకేస్తోంది మన గ్రేటర్ సిటీ. ఈ దుస్సితిని నివారించేందుకు న్యాయార్క్ సిటీ, లండన్ మహా నగరం, ఫిలడెల్పియా నగరం, పారిస్ సిటీ విశ్వనగరాల్లో అమలవతున్న అత్యున్నత శాస్త్రీయ విధానాలు భాగ్యవర్గం లోనూ అమలు చేయాలని నిపుణులు నాచిన్నానూరు. ప్రపంచంలో లండన్, న్యాయార్క్ ఫిలడెల్పియా, పారిస్ నగరాల్లో భారీ వర్షం, విపత్తులు

సంభవించినపుడు ప్రధాన రపాదారులు, కాలనీలు మునగకుండా వరద, మురుగు నీరు సాఫీగా వేష్టేండుకు వేర్పుగా ఏర్పాట్లు ఉండడం విశేషం. ఆయా నగరాల్లో అమలు చేస్తున్న అత్యున్నత విధానాలను నగరంలోనూ అమలు చేస్తే ముంపు సమస్యలను నివారించడం సాధ్యపడుతుందని నిపుణులు స్పృష్టం చేస్తున్నారు. ఈ చర్యలన్నీ హైదరాబాద్ నగర సర్వోత్తముభాభివృద్ధికి తోడ్పడతాయి.

- కట్ట ప్రభాకర్

m : 8106721111

e: akumarkatta@gmail.com

దక్కన్కు వన్నె తెచ్చిన బీడ్రీ

భారతీయ మెటల్ క్యాస్టింగ్ యొక్క అత్యుత్తमు సంప్రదాయాల్లో ఒకటి బీడ్రీ. శైవరాబాద్ కు నుమారుగా 145 కి.మీ దూరంలో, బహమని, బీదరీ సామ్రాజ్యాల రాజధానిగా ఉన్న బీదర్ నగరంలో మొదటగా ఈ కళ రూపుదిద్దుకుంది. ఈ కళ మూలాలు ఎక్కడో ఇంకా తేలనపుటికీ, ఇస్లామిక్ ప్రపంచంలో ఇది పరిపూర్వుతను సం తరించుకుంది. అక్కడి నుంచి అది దాక్షిణ భారతదేశానికి చేరుకుంది. దక్కన్ పాలకులు ఈ కళను పెంచి పోషించారు. ఈ మెటల్ వర్క్ శైలి, డెకార్ టైప్ ఎలిమెంట్స్ రెండూ కూడా హిండూ, ముస్లిం వాన్త కళాకారుల స్తానిక సంప్రదాయాలు, హస్తకళానైపుణ్యాలచే ప్రభావిత మయ్యాయి. ముస్లింలు ఈ కళను బాగా ఆదరించి పెంచి పోషించారు.

అత్యున్నత స్థాయి హస్తకళానైపుణ్యం బీడ్రీ కళలో కనిపిస్తుంది. 17వ శతాబ్ది కన్నా పూర్వం నుంచే దీని అనవాళ్ళు ఉన్నాయి. బీడ్రీ కళ గురించిన ప్రస్తావన 17వ శతాబ్ది కాలపు రచనలలో కనిపిస్తుంది. పర్సియన్ హిస్పస్టరీ ఆఫ్ ఇందియా చహర్ గులప్పాన్లో దీని ప్రస్తావన ఉంది. ఇది 1759 కాలానికి చెందింది. దక్కన్ వినియేచర్లలో కూడా బీడ్రీ కళ మంద్ర కనిపిస్తుంటుంది. 17వ శతాబ్ది, తదనంతర కాలంలో ఇది ఉచ్చస్త్రితికి చేరుకొని దక్కన్ నుంచి ఇతర ప్రాంతాలకు పైత్రం విస్తరించింది. ఉత్తర భారతదేశంలోని లక్ష్మీ, పుణ్యలకు చేరింది. 19వ శతాబ్దిలో ముర్దుబాబాద్ కూ విస్తరించింది. బ్రిటిష్ పాయాంలో జరిగిన ప్రదర్శనల్లో ఆయా కళాఖండాలు యురోపియన్ దృష్టిని కూడా ఆకట్టుకున్నాయి.

క్యాస్టింగ్, పాలిషింగ్, ఎన్సెగ్రెచింగ్, ఇన్లేయింగ్, లోహ మిశ్రమాన్ని నలుపు చేయడం అనేవి ఈ కళ పసుత్తుత్తిలో కీలకదశలు. ఎరుమట్టి మౌర్చ్లలో క్యాస్టింగ్ చేస్తారు. వాక్కు కరిగిపోయిన తరువాత మోలైన్ మెటల్సు వీటిలో పోస్తారు. ఇలా వచ్చిన దాన్ని లేత్తిపై చి సెల్ లేదా పైల్ సాయంతో రఫ్గా పాలిష్ చేస్తారు. పైన్ పాయింట్సో డిజెన్సు గీస్తారు. ఆ తరువాత ఈ మెటల్సు కావాల్సిన డిజెన్సులోకి మలుస్తారు. ఆ తరువాత సాండ్ పేపర్, చార్కోల్, కొబ్బరి లేదా మంచినూనెతో పాలిష్ చేస్తారు. కాపర్ సల్ఫోట్ ద్రాపణంతో ఈ లోహ

మిశ్రమాన్ని నలుపు చేస్తారు. ఇది సిల్వర్ ను పర్యానెంట్ జెట్ భూక్ బ్యాక్ట్రాండ్టో మరిసేలా చేస్తుంది. ఈ విధమైన కంట్రాస్ట్ బీడ్రివేర్కు జీవం పోన్నా దాన్ని ప్రత్యేకమైందిగా మారుస్తుంది. బీడ్ర ఫోర్టోలో లభ్యమయ్యే ఒక రకం మట్టిని నీటిలో కలిపి ఈ లోహమిశ్రమాన్ని నలుపు చేసేందుకు వినియోగిస్తారు. ఈ కళ ఇక్కడే పరిధవిల్లేందుకు ఇది కూడా ఒక కారణమై ఉండవచ్చు. తర్వాతి (ఇన్లే ఆఫ్ వైర్), తైవిషాన్ (ఇన్లే ఆఫ్ పీట్) మంటి ఇన్లేయింగ్ టెక్నిక్సు, డిజెన్సుకు అదనంగా జర్నిషాన్ (లో రిలీఫ్), జబర్లాండ్ (ప్రో రిలీఫ్), అప్పొబి (కట్ అపుట్ డిజెన్ ఇన్ ఓవర్లైడ్ మెటల్ పీట్)లను ఉపయోగిస్తారు. కొన్ని సందర్భాల్లో ఈ కళ టెక్నిక్సు ఒకదానితో ఒకటి మిశీతం చేస్తారు.

సాధారణంగా ఈ బీడ్రీ కళాత్మక వస్తు వులను సాధారణ వినియోగానికి ఉపయోగించేవిగా కూడా చేస్తారు. హుక్కా ఉగాల్డన్, పైలాబ్జి (పాష్ బేసిన్), మిర్-ఇ-ఫార్స్ (వెయిట్), సిని (ప్లేట్) రూపాల్లో వీటిని తయారు చేస్తారు. మహిళలు ఉపయోగించే పాన్ దాన్, నగరీదాన్, చాన్గేర్, ముకబా, దిబియా కూడా రూపాందిస్తారు. చేపల ఆకారంలో ఉండే బ్యాక్లు కూడా తయారు చేస్తారు.

ఆయా వస్తువులపై డిజెన్సు సాధారణంగా జామెట్రిక్ పాటర్న్లలో లేదా సంప్రదాయక తీగలు, పూవులు తరహాలో ఉంటాయి. ఇలాంటి వాటిపై పర్సియన్ ప్రభావం అధికంగా ఉంటుంది. స్వస్తిక్, క్రీపర్ డిజెన్సు కూడా కానవస్తాయి. స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం యురోపియన్ ప్రభావం ముఖ్యంగా ఫ్రెంచ్ ప్రభావం కూడా ఈ డిజెన్సుపై అధికంగా ఉండేది.

పైదారాబాద్ లోని సాలార్ జంగ్ ముహ్యజియం బీడ్రీలో వివిధ అలంకరణ వస్తువులకు, కళాత్మక రూపాలకు సంబంధించి అధ్యుత సేకరణ కలిగిఉంది. పలు రకాల బీడ్రీ కళాఖండాలను ఇక్కడ చూ ఉపచ్చు.

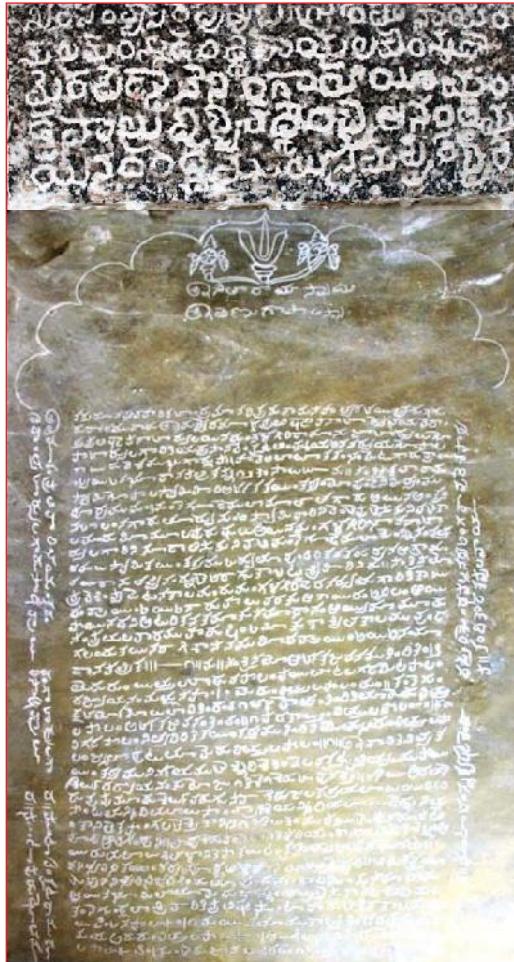
- చరిత

మల్యాలరెడ్డ రాజధాని

సంకీసపురంలో కొత్త తామ్రశాసనం

ఇచ్చివల మహబూబాబాద్ జిల్లా, దొర్కల్ మండలంలోని పెరమాండ్ల సంకీస గ్రామంలోని రామాలయాన్ని సందర్శించినపుడు దేవాలయ ఫూజారి గుడికి సంబంధించిన రాగిరేకు దానశాసనాన్ని చూపించారు. ఇంతవరకు వెలుగుచూడని ఈ శాసనం ఎన్నో చారిత్రక, సాంస్కృతిక విశేషాలను తెలియజేస్తున్నది. మనమింతవరకు తెలుసుకున్న శాసనాలలో ఈ శాసనానిది ప్రత్యేకస్థానం. ఒకనాటి సామాజిక చరిత్రను నిర్వహింగా చెప్పగలవి శాసనాలేకదా. పెరుమాండ్ల సంకీస తామ్ర శాసనం ఆలయచరిత్రతోపాటు వైప్పువు దేవాలయ సాంస్కృతిక వివరాలను ప్రస్తావిస్తున్నది.

ఈ శాసనం రాగిరేకు మీద రెండువైపులా లిఖించబడ్డది. తెలుగుభాషలో, తెలుగులిపిలో కరణీకం రాత్మలిలో రాసివున్న శాసనంలో శాసనకాలం సాధారణ శకసంవత్సరంలో రాసే రివాజులో కాకుండా నాటి పాలకులు పాటించే హింద్రీశకంలో చెప్పబడ్డది. శాసతి ఇతి శాసనం. రాజులు శాసని స్తారు. ప్రజలు పాటి స్తారు. శాసనభాషమీద పాలనాకాలం నాటి వ్యవహరభాషా ప్రభావం సహజం. ఈ శాసనంలో ఉర్రూభాషావదాలు వాడబడ్డాయి. వైప్పువుత సాంప్రదాయిక విశేషపదాలు ఈ శాసనంద్వారా మనకు తెలుస్తున్నాయి. తామ్రపత్రం పై అంచున వైప్పువ అరాధ నాచిహ్నోలైన ఊర్ధవ పుండరీకాలు శంఖ, చక్రసహితంగా చెక్కి తోరణంతో అలంకించారు. వాటిక్రింద శ్రీ సీతారామ చంద్రస్యామి, శ్రీ వేంగోపాల స్వామి అని రాసారు. అంటే ఈ ఆలయం ఇద్దరు దేవతలు కొలువు అన్నమాట. లేదా ఒకపుటి వేంగోపాల స్వామి ఆలయంలో సీతారాముడిని చేర్చారేమో అని శాసన విశేషాలు పరిశీలించినప్పుడు అర్థం అవుతుంది.

ఈ శాసనం హింద్రీశకం 1237లో వేయించబడింది. గ్రెగోరియన్ ప్రకారం అది క్రీ.శ 1820వ సంవత్సరం తాపు దానపత్రం రాయించిన సంవత్సరం అవుతుంది. శక సంవత్సర పద్ధతిలో విక్రమసామ సం.ర చైత్ర పుస్తక పంచమినాడు. అంతకు మునుపు హింద్రీశకం 1230లో శ్రీమద్వేదమార్గ ప్రతిష్ఠాపనాచార్య ఉభయ వేదాంత ప్రతిష్ఠాపనా చార్యులయిన మంగళగిరి రామాను జాచార్యులు గోపాచార్యులగారికి యిర్మాని వెంకట తిమ్మయు చిననర్సయ్య గోపాలరాయుడు దేశముఖు, హవేలి తాలూకా కంభం వెట్టుగార్చు ప్రాయించి యిచ్చిన భూదాన పత్రిక (కావడంపల్ల) శిథిలమైపోతే, కొత్తగా రాగిరేకుమీద దేవాలయంలో నిర్వహించే నిత్యవిధులకు, అంగరంగభోగాలకు ఆనాటి స్తోనిక పాలకులు యిర్మాని వెంకట తిమ్మయు దేశముఖ్, యిర్మాని గోపాల రాయుడు దేశముఖులు ముగ్గురు ఉమ్మడిగా దేవాలయ అర్పకులకు రాయించి యిచ్చిన దానాల విపరాలు ఈ శాసనంలో వున్నాయి.

ఈ శాసనకర్తల తాతగారైన అంకం బాలస్వగారు తూర్పునుంచి స్వామి వారిని వేంచేపు చేసుకుని వచ్చే కాలంలో శాసనకాలంనాటి దానగ్రహీత రామానుజాచార్యులగారి తాతగారైన మంగళగిరి భావనాచార్యులగారిని కూడా తీసుకుని వచ్చినట్లు పేర్కొన్నారు. మన్మశ్శుడెంకు తూర్పునుంచి తీసుకుని వచ్చిన స్వామివారికి భావనాచార్యుల వారి ద్వారా కైంకర్యములు నిర్వహణ జరిపివారు. కానీ ఆ గ్రామం వయిదాను తప్పి బేచిరాగు కావడంతో శ్రీవారిని సంకీసలో ప్రవేశింపబెట్టి ఆకాలంలో అదే మంగళగిరివంశం వారైన పెదనర్సయుగారికి కాగితం రాయించి

జచ్చారట. దీనికి ముందు కన్నెగుండ్లలో శ్రీవారి ప్రతిష్ఠ జరిగిందని అట్టి ప్రతిష్ఠ ఘుంటావారు చేసారని తెలిపారు. అటువంటి కాగితం కాల క్రమంలో శిథిలం కావడంతో ఈ మూడు కరణపు కుటుంబాల దేశముఖ్ లకు సాపథానం అయిన కాలం చూసుకొని, సంతోషంతో శాశ్వతకాలం వుండేలాగా ఈ తాప్రమ దానపత్రం రాయించినట్లు ప్రస్తావించారు. దీనిలో ఆర్ఘ్యక జీవనం కోసం, స్వామివారి ప్రసాదాలుగా దద్దోదనం, పొంగలిలాంబివి ఆరగింపు సేవలకు దిట్టం కొలతలు తెలిపారు. పండుగ పర్వాదులు, మారుఫళి, అధ్యయన ఉత్సవాలు, తిరుక్కొణ ఉత్సవం, నిత్యవిధి, ధూపదీపాలు నందాతిరువళికి ఏర్పాట్కు నూనె వంటివి కేటాయించారు. ఇవి మొదట కొన్నాళ్ళు తమ స్వంతం నుంచే జరిపించేవారని ఆ తర్వాత శాశ్వత ఏర్పాట్కోసం ఈ భూముల కేటాయింపుతో పాటు ముప్పె గ్రామాలనుంచి దేవదోసిక్కు, పెళ్ళికట్టాల ద్వారా ఆదాయం అందే ఏర్పాటు చేసారు. పంటకాలంలో తొలిగా కొన్నిదోసిక్కు వడ్లు దేవుని సమర్పణగా తీసేవాటిని దేవదోసిలిగా పేర్కొంటారు. ముప్పె గ్రామాలలో ఎక్కడ విహారం జరిగినా ఆడపెళ్ళివారైతే అధర్థూపాయి, మగపెళ్ళివారైతే రూపాయి చొప్పున స్వామివారికి కట్టుంగా సమర్పించాల్సి వుంటుంది. ఈ దానశాసనం ఇచ్చిన మూడు సంప్రతులవారు వీటిని వంశ పారంపర్యాంగా అనుభవించ మని చెపుతూ ఆస్తులను నగర తర్వణగా గ్రాయించి ఇస్తూ, వారికోసం స్వామి నన్నిధిని త్రికాలమందు వారి పేర్లతో మంత్రపుష్పం జరిపించమని కోరుకున్నారు. ఇట్టి కట్టు బాటును ల్లంఫించరాదని శాపోక్కులతో శాసనపారం ముగుస్తుంది.

చరిత్రలో పెఱమాండ్ల (దేవుని) సంకీర్తన:

కాకతీయులకు సామంతులుగా వ్యవహారించిన దుర్జయ కులాన్వయులు మల్యాలరెడ్డిరాజులు దండనాయకులై పాలించిన రెండు రాజాధానులు వర్ధమానపురము, సంకీర్తన పురాలు. ఆ సంకీర్తన పురము ఇప్పటి డోర్రుకల్ మండలంలోని సంకీర్తన అని బియన్. శాప్రిగారు నిర్దారణగా తన మల్యాలరాజుల చరిత్రలో ఆధార సహితంగా పేరొన్నారు. ఈ పంశు మూలపురుషుడు దన్నసేనానికి ఇద్దరు కొడుకులు మొదటివాడు సబ్బుదండ నాయకుడు, ఈయనే సంకీర్తన పురాధీశ్వరుడు. రెండవకొడుకు పెదమత్తుగండ బావరూధి నీశుడు వర్ధమానపుర పాలకుడు. ఈయన గోనబుద్దారెడ్డికి వియ్యంకుడు కూడా. చౌండేనాని వేయించిన శక సం. 1125 అంటే క్రీ.శ. 1203 నాటి కొండిపర్తి శాసనంలో సంకీర్తన శ్వరుడైన సబ్బునేనాని అంటూ ‘సంకీర్తన’ ప్రస్తావన వస్తుంది. సబ్బునేనాని

మనవడు చౌండేనాని భార్య మైలమ శక సం. 1124లో ప్రకటించిన శాసనములో సబ్బునేనాని కుమారుడు కాటనేనానిని “తతోజనిష్ట మేధావీ కాటయః సంకిసాధిపః” అంటూ సంకీర్తన పురాధినాదునిగా పేరొన్నది. కాటయసేనాని స్వయంగా వేయించిన శక.సం 1162 నాటి కొండిపర్తి శాసనంలో “సంకీర్తనాధిశ మట్టిన్నాముధ్మిన్ తాత్పస్యం” అంటూ “సంకీర్తన” ప్రస్తావన వస్తుంది. మల్యాల గుండన శక.సం 1667లో వేయించిన వర్ధమానపురశాసనంలో “సంకీర్తనపురాధినాధ తిమిర మార్తాండునుం బెడముట్టు గండండును” అనే ప్రస్తావన వుంది. అలాగే మల్యాలగుండన మంత్రి వేయించిన శక.సం 1194నాటి బూదపుర శాసనంలో “సంకీర్తన పురాధినాధ....” అని కనిపిస్తుంది. ఇటువంటి ప్రస్తావనల ఆధారంగా నేటికీకూడా కనిపిస్తున్న దుర్గాల ఆనవాళ్ళతోనూ ఈ సంకీర్తన పురము ఒకప్పుడు రాజరీవితో విలసిల్లినది అని నిర్వందముగా చెప్పవచ్చు.

ఈదే గ్రామంలోని శిథిల శివాలయ ప్రతిమలతోపాటు, కోటగోడల ఆనవాళ్ళు, అలయనిర్మాణం వాహనభోగాల వంటివి పరిశీలిస్తే మనకిది ప్రాచీనమైనదనే విషయం స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. గరుడవాహనం, హానుమ వాహనం, శేష వాహనం, గజ వాహనం,

తురగ వాహనం, వాంన వాహనం, కల్పవృక్ష వాహనం వంటి ఉత్సవ వాహనాలు లోహ నిర్మితాలుగా ఈ గుడి ఆవరణలో కనిపిస్తాయి.

ఈ ఆలయంలో పంచతల రాజగోపుర నిర్మాణ విధానం ప్రత్యేక ఆకర్షణ, గోపురపు కుడ్య చిత్రంలో కనిపించే రెండుతలల గంధభేరుండ పక్షి శైవ, వైష్ణవ విభేదాలు వాటి ఆధిపత్యపోరుకు సంబంధించిన ఒకానాక చారిత్రక చివ్వాం. కళ్ళాణ మంటవ ఈశాన్య స్థంభంకు ధక్కిణ తూర్పుదిశలలో వున్న మండపనిర్మాణ సంబంధమైన లఘుదాన శాసనం ఖరును సంవత్సరం నాటిది. ఈ కళ్ళాణ మండపం మల్యాల రెడ్డిరాజుల ఇతర కళ్ళాణమండప నిర్మాణాలతో అచ్చంగా పోలికలతో వుంది. అధ్యయననోత్పవాలు నిర్వహించే ముందువాకిలి దగ్గరి నాపరాళ్ళపై వేయించిన 45 ఏళ్ళ త్రితపు, 1975నాటి ఆధునికశాసనం నాపరాళ్ళ వేయించిన విషయాన్ని ప్రస్తావిస్తుంది. మూలవిరాట్లు ప్రత్యేకత గమనిస్తే హనుమత్స్యమేత సీతారాములక్ష్మణులతోపాటు భరత, శత్రుఘ్నులు కూడా వున్నారు. గర్వాలయం అభిముఖ మండపాలలో ఒకవైపు రామానుజులు తదితర ఆళ్ళారులు, మరోవైపు గోదాదేవి కనిపిస్తారు. అంతరాలయం బయటి గోడల క్రింది వరుసలో సీతారామ, లక్ష్మణుల వసవాసఫుట్టుం ఉల్యాంచిల్యాలున్నాయి. సంకీర్తన రాముడి అందం గురించి ఈ ప్రాంతంలో వైభవంలో భద్రాది

రాముడు -చక్కదనంలో సంకీర్ణ రాముడు' అనడం జనంవాడుక.

సంకీర్ణ అలయ తాప్రు పత్రం

ముందువైపు

1. పర్తమాన వ్యవహరిక చాంద్రమాన విక్రమ నామ సంవత్సర చెత్త శుద్ధ 5(పంచమి) గు
2. రువారము నాడు శ్రీమద్వేదమార్గ ప్రతిష్టాపనాచార్య ఉభయ వేదాం
3. త ప్రతిష్టాపనా చార్యులయిన మంగళగిరి రామానుజాచార్యులు గో
4. పాచార్యుల గారికి యత్రసాని వెంకట తిమ్మయ చిన నర్స్యయ్ గోపాల
5. రాయుడు దేశముఖు గార్భు పా॥ హావేలి తాలూక కంభం మెట్టు గారు ప్రాయు
6. 0చి యచ్చిన భూదాన పత్రిక స్నా 1230 సాలుబా మ॥ సంకీర్ణ సీతా రామ
7. స్వామి గోపాల స్వామి వారి అర్థన కయింకర్యమో వుండె నిమిత్తంము
8. పూర్వము మం॥ మన్మేఘాదెములో మా తాతగారు అయిన అంకం
9. న బాలను గారు తూర్పు నుంచి స్వామి వారిని వెంచేపు చేసుకుని వచ్చే కా
10. ల మందు మీ మూల పురుషులు అయిన మంగళగిరి భావనా చా
11. ర్యుల గారిని కూడా తీసుకుని వచ్చి మన్మేఘాదెములో కొన్న సంవత్స
12. రములు స్వామి కయింకర్యము జర్ముతూ వుండిరి కనక మధ్యన ఆ గ్రామం
13. వయిదాను తప్పినంద్న బేచిరాగు కాబట్టి శ్రీవారిని మ॥ సాంకిసా లో

14. ప్రావెంశింప్యు బెట్టిన కాలమందు మంగళగిరి పెదనర్స్య గారికి కాయి
15. దం ప్రాయించి యచి నారు హలు వరకు ఆ కాయిదం శిథిలం ఆయి
16. పోయినడని అంటరి కనక మాకు సమాధానం అయ్య మూడు
17. సాంప్రతుల వారము హరుషించి మీకు శాశ్వత కాలము వుండ
18. గలందుల కయిన రాగి శాసనము మీద ప్రాయించి యచ్చిన భూ
19. దానపత్రిక ||| 1 ||ము|| సాంకిసాలో అర్థక జీవనము కిందికి 30 12
20. యెడుదుం యిత్తుల బాడువ పొలం పయి తోటల గడమిట పొలం
21. దజ్యోయనం మళ్ళు సాహో 0|0 యెడుంరిత్తుల పొలం మం || కన్నెగుం
22. డ్డ చమోన మోట బావి కింద 71 తళి పొత్యం కిందికి తూమెడు విత్తు
23. ల పొలం అర్థక జీవనం క్రింద ||1 పాదకాలు 20 విత్తుల పొలం 01 డరా
24. విగడ పొలం నిత్య విధికి కంయింకర్యము కిందికి యెంమ్యుండుం విత్తుల పొ
25. లం జ్ఞలాప్రాటు తూమెడు విత్తుల పొలం ||1|| శ్రీ వారికి నిత్య క
26. యింకర్యము నిర్ణయము చేశ్చిరి శే 30 నెల వక్కట బియ్యంము పాప
27. శేరుల (పైసలా/పెసలా) దద్యాయనంకు రోజు 1కి శే 1 శేరు చౌపున శే 2110 నెఱి అరద శే
28. రు వుప్పు మూడు శేరుల పెరుగు సపాశేరు జీలకర్త తులాలు యన్నిది

29. సాంటి యన్నిది తులాలు సాంబాణి యన్నిది తులాలు పెర్చు నిత్య
30. 0 కానిషేక పొంగలి చేస్తే కానిని నె 1 కి నెఱు 30 ముప్పుయి చొప్పున మాపటి
31. పూట ఆరగింపు ని|| పావు శేరు పాంచె దానికి పొరియం కొసనంయో కి బెల్లం అ
32. యిదు తులాలు శితళానికి పోకలు టంక మొత్తు చొప్పున యిచ్చే||
33. న నిత్యవిధి కయింకర్యం పూర్వ తథిహన మెతుయోర్పురి తిమిగుర్చుయూ
34. చొప్పున నిత్యవిధి జరిగించుతూ వుండవలశినది మీకు సమాధానం
35. అయిన భూమిలో తూమెడు జొన్నల చెల్కు చేసుకోవలశినది ము||
36. కన్నెగుండ్లలో శ్రీవారికి ప్రతష్ఠ ఘంటావారు చేశిన కాలమందు
37. యిప్పించిన పొలం 0|0 మయిసి తూముకాల్య కింద దక్కిణ భాగ
44. వారికి కయింకర్యములో లోపము లేకుండా నిత్యవిధి జర్మించుతూ వుండవలిన్ని
45. నది |- శ్రీవారికి సందా తిరువళిఫకు సూనే నెల పంక్కిటు మణ్ణు చో||న తి రు
46. నక్కత్రాలు పండుగ, పారువదులు, మారుఫశి, అధ్యయన పుత్సవం, తిరు
47. కల్యాణ ఉత్సవం, యా మొదలయినవి మా స్వంతము నుంచి జర్మించుతూ
48. వున్నాము ||- ఉత్సవముతో మీకు యిప్పించె నిబంధనం తని 10 బియ్యం యిదుం
49. కుంచెడు పావుయొమించుది మాన్యులు(మానికలు) పుప్పు నాల్లు శేరుల నరపాండు రెండు తక్కువు రెండు త
50. కృష్ణ నెయ్య మిరియపు వడ్లు ఆడికి శేరు గోపాల స్వామి ఉత్సవంకు పాయినని ప్రా
51. యించిన పద్మతిలో సముద్రాయించుతూ వున్నాము. ఈ ప్రకారం మూడు గ్రామా
52. ల యించుములు అనుభవించుకుంటా మా మూడు గ్రామాల దెవదొశిలి
53. పాటి మాన్యులు, కట్టుమేర మా తా || లో, ముప్పాయి గ్రామాల పెండ్లి కట్టులు
54. ఆడపెండ్లికి అరద వెంబది మెగపెండ్లికి రూపాయి వెంబది యిప్పించుతూ వున్నా
55. ము. సదరు నిభందనల ప్రకారం పుత్రపూత్రపారంపర్యాయం అనుభవించు
56. తూ స్వామి సన్నిధిన త్రికాలముల యందు మా పేరున మంత్రపుష్టం జర
57. పించుతూ వుండగలరు యిది మా సమృతిన మూడు సంప్రతుల వారం సంక్లిష్టా
58. స్వామి కోవిల్లో నగర తర్వణముగా ప్రాయించి యిచ్చిన భూదాన ప్రతి
59. క మా మూడు సాంప్రతుల వారితో యవరం వున్న పాటికిని స్వామి కయిం
60. కర్యం లోటు లేకుండా జర్మించుతూ వున్నాము. సాహిత్యమూ మెరబవ్వులక్ష
61. 1237 పాజిరి ద|| యర్మసాని వెంకట తిమ్మయ దేశముఖ్ ద|| యర్మసాని చిన సర్పయ దేశముఖ్ ద|| యర్మసాని గోపాల రాయుడు దేశముఖ్ (శ్రీరామోజు హరగోపాల్ సహాయంతో క్షేత్ర పరిశోధన)

38. మందు అరుదుం(అరతూము) విత్తుల పొలం 01 మొగిలబావి కింద యొదుం విత్తు
39. ల పొలం ||- 070 | కుంచెడు జొన్నల పెరదు 1 చింత చెట్టు నకటయి

వెనక వైపు

40. ప్రకారం యిప్పించిత్తు 1 మ|| మంన్నెగూడెములో కాశ చెర్చు పెగ్గుంటిన యిద్దుం
41. విత్తుల పొలం 08 0|0 గడికి దక్కిణ భాగమందు మల్లన్న విపర్యకుం చెరు జొన్నల చా
42. రడు రెండు అంత్యులు || యూ ప్రాకారం సదర్న ప్రాశ్నినిబంధన చొప్పున మూడు గ్రా
43. మాల యినాములు ప్రతి సంవత్సరం శెవ్వ పారుచుకుని అనుభవించుతూ శ్రీ

- కట్టా శ్రీనివాసరావు,

m : 9885133969

e: katta.khammam@gmail.com

సైన్స్, మూర్ఖనమ్కం

(ఆంగ్ల మూలం డా. వై. నాయుడు : తెలుగు సేత - డా. నాగసూరి వేణుగోపాల్)

(గత సంచిక తరువాయి)

కుహనా శాస్త్ర విజ్ఞానం

మరో విపత్తుర పరిస్థితి ఏమంటే - సైన్స్ అని ముద్ర వేసుకోవడానికి కుహనా (Pseudo) సైన్స్ ప్రయత్నం చేస్తోంది. "ఇన్ ది నేమ్ ఆఫ్ సైన్స్" అనే పుస్తకంలో మార్టిన్ గార్డెనర్ (Martin Gardner) కుహనా సైన్స్ కోసం ఎంతో మేఘాశక్తి నాశన మవుతోందని ఇది శాస్త్రవేత్తలను, సైన్స్ పెడతోప పట్టిస్తుందని అభిప్రాయపడతారు.

శాస్త్రజ్ఞుకు మూర్ఖనమ్కాలు లేవనకోపడం మరో పెద్ద మూర్ఖనమ్కం! శాస్త్రజ్ఞుడిని సులువుగా మోసం చేయవచ్చని గార్డెనర్ అంటాడు. అత్యంత ప్రతిభావంతులు మాత్రమే బూటుకం ఆట కల్పిస్తారని చాలామంది అనుకుంటారు. కానీ అది నిజం కాదు. మేజిక్ మర్కుం తెలియని వాడిని మోసం చేయటం ఎంతో తేలిక!

మనదేశంలో కుహనా విజ్ఞాన శాస్త్రాలూ, కుహనా శాస్త్రవేత్తలూ, చాలామంది వున్నారు. ఈ దేశంలో ఎన్ని నమ్కాలు వున్నాయో అని ఎవరైనా ప్రయత్నించి, తేలిస్తే, అది ఘనకార్బ్యమే! మంత్రగాళు, దైవాంశ సంభాతులు, యోగులు, జ్యోతిష్యులు మొదలైన వారు వారపత్రికలో ఆక్రమించే స్థలాన్ని బట్టి వారిని నవ్వేవారు ఇంకెంతమంది వున్నారో విశదమవుతుంది.

భారతదేశం ఇలా వుండటానికి కారణం లేకపోలేదు. చాలామంది శాస్త్రవేత్తలు ఉభయచరాలు (Amphibians) - ప్రయోగశాలలో శాస్త్రవేత్త, ఇంట్లో మూర్ఖవిశ్వాసి! డాక్టర్లు రుద్రాక్షలు ధరిస్తారు. శాస్త్రవేత్తలు దేవుడిమందు కొబ్బరికాయ కొట్టి తమ మనోసిద్ధి సెరవేరాలంటారు. ఆచార భూయిష్టమైన, మూర్ఖనమ్కాలు నియమైన ఈ సమాజంలో సైన్స్ మొగ్గదశ దాటని పుప్పు! ఇక ప్రగతి ఎప్పుడు వెలుగు చూస్తుంది?

ఈ మూర్ఖనమ్కాలనూ, వాటి విషఫలానూ విజ్ఞాన శాస్త్రమూ, శాస్త్రియ దృక్షథమూ ఎలా ఎదుర్కొంటాయన్నది మరో ప్రశ్న.

మూర్ఖనమ్కాలు వుండిపోతాయా?

మూర్ఖనమ్కాలతో వచ్చిన తలనొప్పి ఏమంటే - వాటిని నమ్కుడం చాలా తేలిక. అయితే రూపుమాపడం ఎంతో కష్టం.

ఈ మూర్ఖనమ్కాలవల్ల ఏమైనా ఉపయోగముందా? ఏదో పరిశోభంలో పుణ్యగతి వస్తుందన్న ఆధారంలేని నమ్కకం తప్ప, ఏమైనా ప్రయోజనం వుందా?

జననం, మరణం, భయం, సందేహం వగైరాలు లేకపోతే మూర్ఖనమ్కాల అవసరం వుందా? సరే, మనిషికి మూర్ఖనమ్కకం వుండనే! అయితే అప్పుడు మనిషి తన పరిస్థితిని శాసించగలడా?

మూర్ఖనమ్కాలను కొందరు పూర్తిగా విశ్వసిస్తారు. మరికొందరు పూర్తిగా వ్యక్తిరేకిస్తారు. అయితే చాలామంది ఈ రెండు దృక్షథాలకు ముధ్యసంగా వుంటారు. కొందరు మహానుభావులు బయట విమర్శిస్తారు, ఇంట్లో తు.చ.తప్పక పాటిస్తారు. పెద్దలకు గౌరవం ఇప్పుడానికి కొందరు మూర్ఖనమ్కాలను విశ్వసిస్తారు. మరికొందరు మూర్ఖనమ్కాలను పాటించడం ఎందుకంటే - ఈ భామండలం మీద ప్రతి పాపానికి తప్పించుకునే మార్గం ఏదో ఒకటి వుంది. లేదంటే లేదు. ఏదైనా వుంటే కనుకోలేదంటే మరచిపో - అనే దృష్టి కారణం కావడం. ఇంకా కొందరు "ఎందుకు మూర్ఖనమ్కాలను సందేహించడం? వాటితోనే కలసి నడుడ్డాం" అనే దృష్టితో మూర్ఖ నమ్కాలు పాటిస్తారు. గొట్రెదాటు మనుషుల్నం (గుంపు మనుషుల్నం) వల్ల కూడా మూర్ఖనమ్కాలను విశ్వసిస్తున్నారు.

సైన్స్ వ్యాప్తితో మూర్ఖనమ్కాలు తొలగిపోతాయని కొందరు విశ్వసిస్తారు. మరికొందరు మూర్ఖనమ్కాలను జీవనపద్ధతిగా పరిగణిస్తారు. వైద్యశాస్త్రం, విజ్ఞానశాస్త్రం కొత్త ఆవిష్కరణలు, కొత్త రోగాలు మూర్ఖనమ్కాలకు దారితీస్తాయని ఉదహరిస్తారు. కొత్త మందుతో కొత్త రోగాలను వైద్యులు అంతం చేయాలి. అలాగే విద్యావేత్తలు హనికరమైన మూర్ఖనమ్కాలను రూపుమాపాలి.

మనిషి - ఇంగితం, అసంగతా మిత్రమం !

మనిషి హేతుబధమూ, హేతురహితమూ! మనిషికి మెదడూ, శరీరమూ వున్నాయి. దానిని స్వజనాత్మకంగా ఉపయోగించుకొనే వీలుంది. సైన్స్ అనేది ఒక పనిముట్టు. అది అసంగత ధోరణలను తగ్గించి, చేతుబధ్యమైన ఆలోచనలను పెంచాలి. ద్విగుణీకర్మమైన ఘలితం రాబట్టాలి. దానితో జీవనం మరింత అర్థవంతం కావాలి. హేతురహితమైన పోడడల నుంచి మనిషిని విడుదల చేసి, వాటి ప్రమేయం తగ్గించి, ఉత్సుకీ రేటును పెంచాలి.

నైపుణ్యం, ఆలోచన, ప్రవర్తనను సైన్స్ ప్రభావితం చేయడం కాకుండా, సంప్రదాయం, మూర్ఖనమ్కాల వల్ల వాటికి ఎదురయ్యా ఘర్షణను తగ్గించాలి. ఈ మూర్ఖనమ్కాలూ, అచారాలూ, సంప్రదాయ పద్ధతులూ, వాటి ప్రభావమూ తగ్గాలంటే, జిజ్ఞాస, విమర్శనాత్మకంగా ప్రశ్నించగలగడం, శాస్త్రియ దృక్షథం పెరగాలి. ఇంకా అపి మన జీవనంలో కలిగిపోవాలి.

రాగద్వేష రహితమైన నిర్ణయం చేయగల శక్తిని విచ్చే ఇప్పగలగాలి. ఈ విశాల దృక్షథం గల విచ్చే మన జీవితాల్లో హేతుబధ్యతనూ, సదాశయాలను నిర్ణయిస్తాయి.

నేడు కళాశాలల్లో, ఉన్నత పారశాలల్లో తగిన ప్రయోగశాలు, పరికరాలు లేక శాస్త్రబోధన కేవలం మేజిక్కు అవుతోంది. సరైన

ప్రయోగాలతో, వాటి ప్రదర్శనతో సైన్స్ సామాన్యుడి ముందు నిలవాలి. కేవం స్టేన విద్యుత్ భవిష్యత్తురాలకు అర్థవంతమైన దారి చూపగలదు.

ఆధునిక విజ్ఞానశాస్త్రం ఎలా పరిధివిల్చిందో కొంచెం పరిశీలిద్దాం.

బ్రిటిషువారి పాలనలో వారి శాస్త్ర విజ్ఞానంలో భాగంగా పెరిగింది భారతదేశ విజ్ఞానశాస్త్రం. అందువల్ల పొశ్చాత్య దేశాలలో వలె - ఉనికిలో పున్న ధోరణులను, మేధో పోకడలను ప్రశ్నించగల స్వార్థి విద్యకు ఏనాడూ లేదు. సూర్యకేంద్రక సిద్ధాంతం, పరిశామ సిద్ధాంతం నిలదొక్కుకోవడానికి బహిరంగంగా పోరాడవలసివచ్చింది. పొశ్చాత్య దేశాలో ఈ సుదీర్ఘ పోరాటంలో ప్రతిసారీ సైన్స్ విజయం పరించడమే కాక - పద్ధతి, పరిశీలనలు మీద కొత్త అభిప్రాయాలు ఏర్పడ్డాయి. కొత్త విలువలు, ఊహాలుగ వ్యవస్థ ఏర్పడటానికి దోహదకారులయ్యాయి.

మనదేశంలో సైన్స్ ఇటువంచి దశలు ఏవీ లేకుండా కేవలం పారశాలల్లో, కళాశాలల్లో బోధించే విషయంగా మిగిలిపోయింది. ప్రాఫునర్ బిర్మాల్ అభిప్రాయం ప్రకారం - అన్ని ఇతర రంగాలలో లాగా శాస్త్రరంగంలో కూడా ప్రతి భారతీయుడు దీన్ని కూడా జాతీయ అవసరంగా తప్పనిసరిగా

భావించాలి. అయితే ఇది అంత సులభంగా జరగదు. దీన్ని బ్రిటిష్ వారి నుంచి నేర్చుకోవాల్సి వుంది. అయితే బ్రిటిష్పొర్చు దాన్ని ప్రోత్సహించవచ్చు లేదా అవమానించ వచ్చు. తెలివైన ఊహాలకూ, ఆసక్తికరమైన ప్రయోగాలకూ భారతీయులు పేరెన్నిక గన్నారు. అంతేకాదు అవిశ్వసనీయమైన ప్రయోగాలకు కూడా భారతదేశం పేరుపొందింది. ఇంతేకాకుండా ఉభయచరాలైన శాస్త్రవేత్తలు కూడా బాగా ఎక్కువయ్యారు.

స్వాతంత్యం రాగానే శాస్త్రజ్ఞులలో ప్రజలలో సమూలమైన మార్పు వస్తుందని ఆశించారు. ప్రభుత్వం రూపొందించే ప్రణాళికలూ, కార్బూక్యూలలో శాస్త్రీయ దృక్పుధం అంతస్సూత్రంగా వుంటుందని కూడా ఆశించారు. అయితే స్వాతంత్యం వచ్చిన తరువాత శాస్త్రవేత్తలు సంఖ్య ప్రయోగశాలల సంఖ్య వాటికయ్యే ఇర్పు పెరిగిందే కానీ శాస్త్రీయ దృక్పుధం వ్యాప్తి చెందలేదు. శాస్త్రీయ ఉద్యమం రాలేదు.

దీనికి కారణం పూర్తిగా తెలియదు. మతానికి సంబంధించిన మౌలిక విషయాలలో కాకుండా, సాంఘిక, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక విషయాలలో, వాటి దృక్పుధాలలో మార్పు లేకపోవడమే. దీనికి ఉభయచరాలైన శాస్త్రవేత్తలు కూడా కారణం కావచ్చు.

అయితే నేడు పరిస్థితి మారుతోంది.

నేడు మునుపటి కన్నా ఎక్కువగా శాస్త్రీయ దృష్టి, శాస్త్రీయ ఉద్యమాలు విస్తరిస్తున్నాయి. మూడుసమ్ముక్కలు, అంధ విశ్వాసాలపై నేడు బహిరంగ వర్షలు, సభలు

జరుగుతున్నాయి. ప్రభుత్వం సైన్స్ సాంకేతిక విజ్ఞానంతో సాంఘిక వ్యవస్థను మార్చువచ్చనని ఆశిస్తోంది. “శాస్త్రీయ దృక్పుధం కేవలం ప్రయోగశాలకే మిగిలిపోకుండా జీవన పద్ధతిగా విస్తరించాలి” అని శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ అభిప్రాయపడ్డారు.

మూడుసమ్ముక్కలు ఎదుర్కొనడానికి శాస్త్రీయ దృక్పుధాన్ని సామాన్య ప్రజాసీకంలో విస్తరింపజేయాలంటే మూడు మార్గాలున్నాయి.

మొదటిది - చిరుప్రాయంలోనే దిద్దడం. అంటే పారశాల స్థాయిలో విజ్ఞాన శాస్త్రాన్ని బోధించడం, రెండవది - గ్రామీణ ప్రజాసీకానికి శాస్త్ర, సాంకేతిక ఫలితాన్ని దగ్గరగా తీసుకువెళ్లి, వారి సమస్యను పరిషురించడం. ఇలా గ్రామీణుల ముంగిటకు తీసుకు వెళ్లడం వల్ల మరో పుపయోగం వుంది. మూడువిశ్వాసాల్సి, అంధవిశ్వాసాల్సి, అధ్యుత శక్తిల్లి గురించి వ్యాపించి వున్న అసంగత భావాలను తొలగించి హేతువాద దృష్టి, శాస్త్రీయదృష్టి స్వార్థి మొదలైన వాటిని వ్యాపింపజేయడానికి వీలవతుంది. మూడవది - శాస్త్రీయ దృష్టికి సంబంధించిన క్లాజ్యూన్ భారత రాజ్యంగంలో చేర్గలగడం. మన రాజ్యంగం 51 (ఎ) (హెచ్) ప్రకారం శాస్త్రీయ దృష్టిని, మానవతావాదాన్ని, శాస్త్రీయ స్వార్థిని, సంఘ సంస్కరణాభిలాపను పెంపాందించడం ప్రతి పొరుడి కర్తవ్యం.

సామాజిక సంక్లేషం కోసం శాస్త్ర, సాంకేతిక రంగాల్లి ఉపయోగించడం అనేది ప్రభుత్వ ప్రధాన కర్తవ్యం! ఆరోగ్యం, కుటుంబ నియంత్రణ, సాంఘిక సంస్కరణ మొదలైన వాటిలో పెక్కు మూడుసమ్ముక్కలు, అసంగత భయాలు పెనవేసుకుని వుంటాయి. ఈ పరిస్థితిని ఎదుర్కొవడానికి ఒకే ఒక మార్గం సామాన్యుడిని శాస్త్రీయంగా ఆలోచింప చేయడం! “మన జీవితాల్సి చీకటిమయం చేసున్న అంధవిశ్వాసాల్సి తొలగించడానికి, సాహసం చేయగల ఉత్సాహాన్ని యివ్వడానికి, భవిష్యత్తును చూడగల, దిద్దగల మేధస్సును అందుకోవడానికి మనకు శాస్త్రీయ అవగాహన చాలాచాలా అవసరం.”

ఈ జాతీయ కర్తవ్యంలో భారత శాస్త్రవేత్తలకు తగిన పాత్ర వుంది. ఈ గురుతర బాధ్యతను నిర్వహించాల్సి శాస్త్రవేత్తలే! అర్థంలేని భావసలు, మూడుసమ్ముక్కలు, అసంగత అభిప్రాయాలు తొలగాలి. శాస్త్రీయవిజ్ఞానం నాలుగు చెరగులా పరచుకోవాలి. ఈ మార్గం నడక మందకొడిగా వుండవచ్చు. అయితే మన సమాజాన్ని శాసించే విభిన్న ధోరణులను, వాటి గమనాన్ని అర్థం చేసుకోవాలిన అవసరం శాస్త్రవేత్తలకు ఎంతైనా వుంది.

-నాగసూరి వేణుగోపాల్,

m : 9440732392

e : venunagasuri@gmail.com

అనామకంగా.. అన్యాయంగా

నేనో మామూలు స్త్రీని
నా శీలాన్ని మీరు
ఎలాగూ కాపాడలేదు
మా వాళ్ళు
గాలి పీల్చుకోవడానికి కూడా
అవకాశం ఇవ్వలేదు

మానభంగ పరిష్యంగంలో
చనిపోయిన నా మొఖాన్ని
చివరికి
మా అమ్మకి, నాన్నకి
చూపించలేదు
రాజ్యాంగం మీద
ప్రమాణం చేసిన మీరు
నన్న దహించి వేశారు

మీకు తెలుసో
తెలియదో
జీవితానికి వృత్తి
రేకం మరణం కాదు
జీ వి తు లో నే
మరణం వుంది
అది అంతర్గతం

అన్నీ తెలిసీ మీరు
అనామకంగా
అన్యాయంగా
నన్న
ఇది ఓ కవి ఆక్రోశం, అర్థరాత్రి రేవ్ బాధితురాలి దహనం
గురించి.

దేశం నిదిస్తుంది. రాత్రి రెండుగంటల ప్రాంతంలో హత్రాన్ మేల్సోది. ఓ శవాన్ని ఆ శవం శోకిస్తున్నప్పుడు అన్యాయంగా దహనం చేసింది ఉత్తరప్రదేశ్ ప్రమత్తం. లేదా ఆ ప్రభుత్వ అధికారులు.

హత్రాన్ జిల్లాలోని ఓ గ్రామానికి చెందిన 19 సంవత్సరాల దళిత యువతి మీద సామూహిక మానభంగం జరిగింది. ఆమెకు గాయాలు కూడా అయ్యాయి. ఆ గాయాల కారణంగా ఆమె

29.9.2020 రోజున ఢిలీలోని సఫర్ జంగ్ హస్పిటల్లో చనిపోయింది.

బోస్టోన్‌మార్కెట్ తరువాత ఆమె శవాన్ని అదే రోజు రాత్రి ఆమె గ్రామానికి తీసుకొని వచ్చారు. రాత్రి రెండు గంటల ప్రాంతంలో ఆమె శవాన్ని దహనం చేశారు. ఈ వార్త ప్రముఖంగా పత్రికల్లో రావడం వల్ల అలహబాద్ హైకోర్టుకి చెందిన లక్ష్మీ బెంచి ఈ కేసుని తనకు తానుగా స్వీకరించి విచారించింది.

ఆ బాధితురాలి కుటుంబ సభ్యులు కోర్టు ముందు హజరై జరిగిన విషయాన్ని కోర్టుకి వివరించారు. ఆఖరి చూపుకి కూడా తాము నోచుకోలేదని వాళ్ళు కోర్టుకి విస్తువించారు. తమ అనుమతి లేకుండానే తమ కూతురు శవాన్ని కాల్చివేసినారని వారు కోర్టుకి చెప్పారు. ఆ రోజు రాత్రి దహనం చేయక పోతే తీవ్రస్థాయిలో అలజడులు జరిగే అవకాశం వుండటం వల్ల దహనం చేయాల్సి వచ్చిందని ప్రభుత్వం కోర్టుకి చెప్పింది. మీ కూతురు విషయంలో కూడా మీరు ఇలాగే చేస్తారా అని కోర్టు జిల్లా వెజిస్ట్రేట్‌ని వుంద లించింది.

గొప్పవాళ్ళింటి బిడ్డ అయితే ఇదే విధంగా అనామకంగా దహనం చేసే వారా? అని కూడా అధికారులని కోర్టు ప్రశ్నించింది.

ఆమె మీద రేవ్ నేరం జరుగేదని 2013లో వచ్చిన రేవ్ లా మార్పులు తెలియకుండా మాట్లాడిన ఓ ఉన్నత పోలీస్ అధికారిని కోర్టు మందలించింది.

బతికి మనువుడు ఆమె గౌరవాన్ని ప్రభుత్వం రక్తించలేకపోయింది. అదేవిధంగా చనిపోయిన తరువాత కూడా ఆమె శరీరానికి ఇవ్వాల్సిన గౌరవాన్ని ఆ ప్రభుత్వం ఇవ్వలేదు.

శవానికి కూడా గౌరవం వుంటుందన్న ప్రత్యేక వట్టం లేదు. కానీ తాను చనిపోయిన తరువాత శవం ఏ విధంగా పరిష్కరించాలో చెప్పే అధికారం ఆ వ్యక్తికి వుంటుంది. దానికి అవసరమైన వీలునామాని కూడా ఆ వ్యక్తి రాయివచ్చు. కోర్టులు వాటిని ఆమెదిస్తున్నాయి.

ఈ విషయంలో కోర్టులు కూడా చాలా తీర్చులని వెలువరించాయి. అందులో ప్రముఖమైన తీర్చు పరమానంద కటూరా

తీర్పు. గౌరవంగా జీవించే హక్కు బతికి వున్న మనిషికి కాదు చనిపోయిన వ్యక్తి శవానికి కూడా వుంటుందని, అది రాజ్యాంగంలోని అధికరణ 21లో భాగమని కోర్టు ఈ తీర్పులో ప్రకటించింది. ఆ తరువాత మద్రాస్ ప్రైకోర్టు మరిముత్తు కేసులో ఇదే విషయాన్ని ప్రస్తావిస్తూ ఆ వ్యక్తి సంప్రదాయాల ప్రకారం ఖననం కానీ దహనం కానీ చేయాల్సి వుంటుందని స్పష్టం చేసింది.

కరోనా కాలంలో కూడా ఈ విషయం మళ్ళీ కోర్టు ముందుకు వచ్చింది. కరోనా వల్ల చనిపోయిన వ్యక్తుల చివరి క్రియలు గౌరవంగా వాళ్ళు విశ్వాసాల ప్రకారం జరగాలని బొంబాయి ప్రైకోర్టు మద్రాస్ ప్రైకోర్టులు తమ తీర్పుల్లో ప్రకటించాయి.

కరోనా వల్ల మరణించిన వ్యక్తుల కుటుంబ సభ్యులు వారి అంతిమ క్రియలు జరిపే అవకాశం కల్పించాలని, తగు జాగ్రత్తలు తీసుకొని అయినా జరపాలని కలకత్తు ప్రైకోర్టు ఇటివల తన తీర్పుని ప్రకటించింది.

శవం ఎలాంటి ఉపశమనాలని కోరదు. కోరే అవకాశం లేదు. ఈ విషయాన్ని కోర్టులు గుర్తించి అంతిమ క్రియల గౌరవప్రదంగా జరగాలని సుప్రీంకోర్టు ప్రకాశ్ చంద్ర కేసులో చెప్పింది.

ఎన్నో తీర్పులు వున్నా, ప్రభుత్వాలు తమకు తోచింది, తమకు అనుకూలంగా వున్న పనులని చేస్తాయిన అనడానికి హత్రాన్ దహన ఉదంతాన్ని పేర్కొనవచ్చు. ఈ విషయాన్ని లక్ష్మీ బెంచి తీపుంగా తీసుకొంది. కోర్టు ఈ విధంగా వ్యాఖ్యానించింది.

“మానవత్వాన్ని మతంగా భావించే దేశం భారతదేశం. బతికి

వున్నప్పుడు చనిపోయినప్పుడు కూడా ఒకరినాకరు గౌరవించు కుంటారు. ఈ సంఘటనలో ఆ విధంగా జరుగలేదు. బాధితురాలి శవాన్ని ఆమె కుటుంబ సభ్యులకి అప్పగించలేదు. వాళ్ళ అనుమతి లేకుండానే అధికారులు శవాన్ని దహనం చేశారు. లా అంద్ ఆర్డర్ పేరు మీద తీసుకున్న ఈ చర్చ వల్ల బాధితురాలి హక్కులకి, ఆమె కుటుంబ సభ్యుల హక్కులకి భంగం వాటిల్లింది. అంతిమ నంస్కారాలు అనేది చాలా ముఖ్యమైన మత నియమం. శాంతి భద్రతల పేరు మీద దాన్ని లేకుండా చేయడం సరైంది కాదు.”

ఈ కేసులో ఉత్తరప్రదేశ్ అధికారులు బాధితురాలి హక్కులని, వాళ్ళ కుటుంబ సభ్యుల హక్కులని హరించివేసింది. గౌరవ ప్రదమైనఅంతిమ సంస్కారాన్ని బాధితురాలి శవానికి ఇవ్వలేదు. ఈ సదాచార ధర్మాన్ని రాజ్యం నిర్వర్తించలేకపోయింది.

ఏమైనా శవం తన హక్కులని ఉపశమనాలని కోరదు. బాధితురాలి కుటుంబ సభ్యులు కూడా కోరే పరిస్థితులలో వాళ్ళ లేరు.

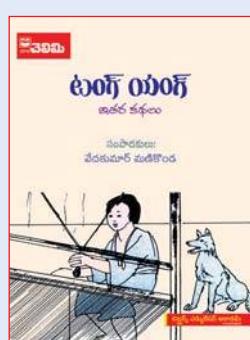
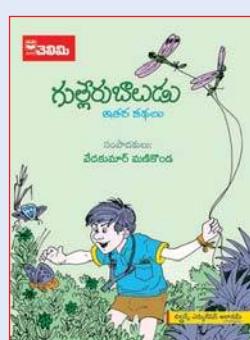
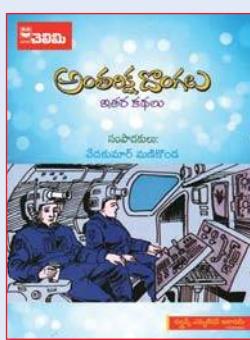
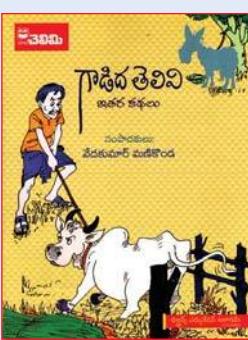
న్యాయాన్ని కోరక పోయినా న్యాయాన్ని అందించాల్సిన బాధ్యత కోర్టుల మీద రాజ్యం మీద వుంటుంది.

ఈ విషయాన్ని రాజ్యం ఎప్పుడు గుర్తిస్తే అప్పుడు ఈ అనామక దహనాలు జరగవు అన్యాయాలు తగ్గే అవకాశం వుంటుంది.

-మంగారి రాజేందర్ (జింబో)

m : 9440483001

e : rajenderzimbo@gmail.com

విడి ప్రతి వెల: రూ.30/-

'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar, Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288

మరియు

- Nava Telangana ● Manchi Pustakam
- Nava Chetana ● Navodaya Book House

ప్రకృతే నియంత్రిస్తంది!

ప్రకృతే శాసిస్తంది!! -4

ప్రకృతి సూట్రాలలో 17వది - అనగా జీవశాస్త్రపరంగా మూడోవది:

స్ఫైలోని అన్ని రకాల జీవులలో వుండే జన్మస్థుతి (Genetic Code) ఒకటే!

(All Living beings have the same Genetic Code)

స్ఫైలోని పదార్థాల్లు మూడు భాగాలు విభజించడం జరిగింది. అవి ఘన, ద్రవ, వాయు పదార్థాలు కాగా, ఇవి మూడు ధర్మాల్లు ప్రదర్శిస్తాయి. ఒకటి స్థలాన్ని ఆక్రమించడం, రెండు భారాన్ని కలిగివుంచడం, మూడు పీడనాన్ని కలుగజేయడం. ఈ ధర్మాల్లు ప్రదర్శించనిచో దాన్ని పదార్థంగా పరిగణించం. ఈ పదార్థమే ఓ నిర్దిష్ట వాతావరణ పరిస్థితుల్లో జీవంగా (రెండో వ్యాసంలో చూసాం) అవిర్భవించినట్లు చూసాం. ఈ జీవం కొనసాగడానికి వివిధ జీవరసాయనిక చర్యలు అవసరం. ఈ రసాయనిక చర్యలే కణాలను, కణముదాయాలను జీవంతో వుండేలా చేస్తాయి. ఒమ్మకణ జీవుల్లో నిత్యం వేలాది కణాలు చనిపోవడం, కొత్తవి నిర్మితం కావడం జరుగుతునే వుంటుంది.

ఎదిగిని జీవుల్లో, మనుషుల్లో, మహావృక్షాల్లో వీటిని అనునిత్యం చూస్తానే వుంటాం. ముదిరిన వృక్ష భాగాలు బెరడుగా మారడం జరుగుతుంది. ఏకవార్షికాలు, అత్యధిక పంట మొక్కలు ఈ ధర్మాల్ని ప్రదర్శించి ఎండిపోవడం తెలిసిందే! మనుషుల్లో వెంట్రూకలు, గోళ్ళు, చర్చం, అరచేతులు, పాదాలు నిత్యం నీర్మివంగా మారిన కణాల్ని కోల్పోతూ వుంటాయి. పాము కుబనం మరో చక్కని ఉదాహరణ!

ఇది ఎలా జరుగుతుందనేది ఓ ప్రత్యు! వీటికి అందాల్నిన అక్షిజన్, అభివృద్ధి చెందిన జీవుల్లో లవణజలాలు, రక్తప్రసరణ అగి చనిపోవడం ప్రారంభిస్తాయి. ఈ రసాయనిక చర్యలకు కొన్ని ఎంజైములు సహకరిస్తాయి. ఈ ఎంజైములు రసాయనిక ప్రాటీన్ సంబంధ పదార్థాలే! ఈ ప్రాటీన్లో అమినో ఆమ్లాలు సూక్ష్మ

అఱవులుగా వుంటాయి. ఈ అమినో ఆమ్లాలు రసాయనిక బంధంతో కలిసి ప్రాటీన్లుగా, ఎంజైములుగా మారుతాయి. ప్రాటీన్లు కండరాలుగా, రక్తనాళాలుగా, అస్పిపంజరంగా, చర్మము మొదలగు అవయవాలుగా, భాగాలుగా ఏర్పడుతాయి.

జన్మస్థుతి (Genetic Coded)

అమినో ఆమ్లాల నిర్దిష్ట వరుస త్రమమే జన్మస్థుతి (GC) అంటారు. ఇది DNA (Deoxyribo Nucleic Acid) అనే మెలేసిన పెద్ద నిచ్చెన (Double Helix) నిర్మాణం. ఇది ప్రతి కణంలోని కేంద్రకం (Nucleus)లో వుంటుంది. అలాగే RNA (Ribonucleic Acid) కణద్రవంలో (Cytoplasm) వుంటుంది.

ఈ జన్మ నిర్మాణమే జీవులకు, పిల్లలకు వారసత్వ లక్షణాలను (hereditary) అందించును. ప్రకృతిలో 100 రకాలు అమినో ఆమ్లాలే అవసరం వుంటాయి. అయితే, జీవుల నిర్మాణానికి సుమారు 20 రకాల అమినో ఆమ్లాలే అవసరం వుంటాయి. ఈ 20 వాటితోనే జీవరాసుల్లో ప్రాటీన్లతో కూడిన మొత్తం ఎంజైములు ఏర్పడినవి.

ఏకకణ జీవి అమీబా నుంచి ఏనుగు, తిమింగలం, మనిషి చింపాంజి, కోత్తి, చీమ, దోమ, చివరికి కరోనాలో ఉండేవి కూడా ఈ 20 రకాల అమినో ఆమ్లాలే! గరిక, తులసి, వేప, వరి, జొన్ను, దూలగొండిలో వుండేవి ఈ 20 రకాలే!

స్ఫై రహస్యం : (Nature's Secret)

ఈ స్ఫై రహస్యాన్ని చేధించలేక, శేధించలేక ప్రకృతినే పరిహాసించే భావాజలాన్ని స్వేచ్ఛపర శక్తులు (భావాదులు) స్ఫైంచి, ప్రచారం చేసి, యావత్తే సమాజాన్ని దేవుడిచే, దయ్యంచే బంధించి వేసారు. ఆది మానవుని కాలంలో లేని ఈ ఆలోచన, తర్వాతి కాలంలో కొంత మంది ఆధిపత్య ధోరణితో ఓ వర్ధంగా (ఉన్నత) మారి మతాన్ని స్ఫైంచి యావత్తే శ్రమజీవుల్ని ఉత్సవ్తీకే పరిమితం చేసి, ఆ ఉత్సవ్తీని అనుభవించడం తమ హక్కు అని, అది పూర్వజన్మ సుకృతమని మతమనే మత్తు మందుతో ప్రచారం చేశారు.

ఈ విధంగా మానవాభివృద్ధి క్రమంలో పుట్టిన ఓ తప్పుడు భావజాలమే ఈ మతం.

ఇలా పుట్టించబడ్డ మతమే ప్రపంచ వ్యాపితంగా సమాజాల్ని నియంత్రించడమే కాక, దీన్ని వ్యతిరేకించిన వారిని, శాస్త్రజ్ఞాల్ని ఊచకోత కోసింది. ఈ నరమేధం అభివృద్ధి చెందిందని చెప్పబడుతున్న అన్ని దేశాల్లో, వర్గాల్లో కొనసాగుతూనే వున్నది. మనముల్ని కులాలుగా, మతాలుగా, వర్గాలుగా కర్తృ సిద్ధాంతాల్ని జోడించి, విడదిని అభివృద్ధికి అడ్డుకట్టలు వేస్తూ మారణ పోయామాన్ని సాగిస్తూనే వున్నది. రాజకీయ పార్టీలు, రాజ్యం వీచిని పెంచి పోషించి రాజకీయ లబ్దిని పొందుతున్నది మనకు అనుభవంలోనిది!

సైన్సు వీటన్నింటికి శాస్త్రీయంగా, రుజువులతో సమాధానం చెప్పగలదు. చెపుతూనే వుంది కూడా! అయినా, ఈ వాదనను, శాస్త్రీయ రుజువుల్ని వ్యతిరేకించేవారు అత్యధికులు విద్యావంతులు, అందులో కొంతమంది పరిశోధనకారులు కావడం గమనార్థ! ఈ మిథ్య విద్యావంతుల్ని, శాస్త్రజ్ఞాల్ని మిగతా సమాజం ఉదాహరణగా తీసుకొని, ఈ మతం మత్తులో కొట్టు మిట్టుడుతూ, తమ జీవనయానాన్ని కొనసాగిస్తున్నారు. వీరపరికి పారశాల స్థాయిలో చదువుకున్న రసాయనిక చర్యలగూర్చి, ద్రవ్యనిత్యత్వ నియమం (Law of conservation of mass) గూర్చి వీరి చెవికెక్కుదు. పరిక్షల్లో మార్పులకోసం, ఆ తర్వాత డాలర్ సంపాదనకై మాత్రమే ‘చదువు’ అనే సూత్రికరణతో జీవితాన్ని మతంతో జోడించి, తమతోపాటు ప్రజానికాన్ని మోసిస్తూ, మోసం చేస్తూ వుంటారు. ప్రభుత్వాలు కూడా వీరికి అందగా వుంటున్నాయి.

కరోనా సందర్భంగా సైన్సు యొక్క ప్రాధాన్యత ఎంతగా పెరిగిందో చూస్తున్నాం. ఈ రోజు ఏ నమ్మకాలు పనిచేయడం లేదు. ఏ ఒక్క మతం, దయాగుణాన్ని ప్రదర్శించక పోగా తలుపుల్ని మూసుకుంటే, మతాధిపతులు ఏ ఒక్కరికి బరోసా ఇవ్వేలేకపోతున్నారు. పైగా, వాక్సిన్ ఎప్పుడు వస్తుందా అని ఎదురు చూస్తున్నారు. ఈ సందర్భంగా, మానవ కళాణానికి సైన్సు ఏ విధంగా దోహద పడుతుందో ఆర్థం చేసుకోవాలి. ఇదంతా పైవాడి కృష, దయ అని నమ్మేవారు, ప్రచారం చేసేవారిని ఇప్పుడన్నా నిలదీయక పోతే, భవిష్యత్తు అంధకారంగానే వుంటుంది. ఇలా నమ్మేవారు కరోనాకు, మరో వ్యాధికి వ్యాస్టిన్ తీసుకోకుండా వుంటారేమోనని ప్రశ్నించాలి.

చిరవగా, ఈ జన్మస్తుతే ఒక జీవితో మరో జీవి సహవర్యం చేసేలా చూస్తుంది. అందుకే ప్రకృతిలో జీవుల్ని ఉత్పత్తిదారులుగా (మొక్కలు), వినియోగదారులుగా (జంతువులు), పరాన్నజీవులుగా (సూక్ష్మజీవులు) విభజించడం జరిగింది. దీన్ని ఆపోరపు గొలుసులో (Food Chain) వివరంగా చూడవచ్చు! ఈ జన్మస్తుతి లేకుంటే, అసలు జీవం ఏర్పడేది కాదు. ఎందుకంటే, ప్రతీ జీవి బతకాలంటే విధిగా ఆపోరం కావాలి కాబట్టి. ఈ ఆపోరం, ఈ జన్మస్తుతి యొక్క వరం కాబట్టి, జంతువులు మొక్కలపై, మొక్కలు ప్రకృతిపైన, పరాన్నజీవులు ఈ రెండించిపైన ఆధారపడి వేలాది సంవత్సరాలుగా మన జాలుతున్నాయి. లేదంటే పుట్టక, మరణం వెనువెంటనే జరిగేవి.

❖ శిలాజల వయస్సు ఎలా లెక్కిస్తారు?

(రెండో వ్యాసంలో ప్రస్తావించిన దానికి వివరణ)

లక్ష్మలాది సంవత్సరాల క్రితం భూమి పొరల్లో నిక్షిప్తమైన మానవ, జంతు ఎముకల్ని, శరీర ఆకృతులను తవ్వాల్లో గుర్తించి వాటి కాలాన్ని (వయస్సును) ఈ కింది పద్ధతుల్లో లెక్కిస్తారు.

- రేడియో ధార్యిక పద్ధతి
- పొటాసియం పద్ధతి
- రేడియో కార్బన్ పద్ధతి

ఇందులో చివరిది కొంత ఆధునికమైన విధానం.

మొక్కలు కిరణజన్య సంయోగక్రియ అనే ప్రక్రియలో ఆపోరాన్ని తయారు చేసుకోవడం, జంతువులు వీటిని ఆపోరంగా తీసుకోవడంతో శరీరంలోకి కార్బన్ (C) చేరుతుంది. ఇందులో మామూలు కర్బనం (బొగ్గుతో పాటు 'కార్బన్-14') అనే రేడియో ధార్యిక కర్బనం కూడా కొంత పరిమాణంలో వుంటుంది. కాలం గడుస్తున్న కొద్ది రేడియో కార్బన్ క్రమంగా విచ్చిన్నమైన నత్రజని (N)గా మారుతుంది. అనగా

ఒక గ్రామ మామూలు కర్బనంలో ప్రతి నిమిషానికి 15.3 కార్బన్-14 అణవులు విచ్చితి చెందుతాయి. ఈ లెక్కన సగం కార్బన్-14 అణవులు విచ్చిన్నం చెందడానికి 5,568 సంగా కాలం పడుతుంది.

దీన్నే కార్బన్-14 అర్దాయుషు కాలమంటారు.

ఇలా గొలుసు పద్ధతిలో సగం సగం చొప్పాన విచ్చిన్నము జరుగుతూ 11,136 సంవత్సరాలకు ఒక గ్రామ కర్బనంలో పాపు (1/4) కార్బన్-14 అణవులు మిగులుతాయి. తిరిగి ఇందులో సగం విచ్చిన్నం కావడానికి మరో 5,568 సంగా కాలం పడుతుంది.

ఈ విధంగా దౌరికిన ఎముకలలోని మిగిలి వున్న కార్బన్-14 అణవులతో వాటి కాలాన్ని నిర్ణయిస్తారు.

❖ ఈ విధానంతో 50,000 సంగా వరకు కాలాన్ని లెక్కిస్తే, రేడియోధార్యిక యురేనియం పద్ధతిలో కోట్ల సంవత్సరాల శిలాజల కాలాన్ని లెక్కిస్తారు.

❖ ఈ విధానాన్ని **Paleontology** అంటారు.

లేదా ఎలా వుండేదో ఊహించలేము.

గమనిక : స్వర్ద, సరకాలు, పునఃర్జున్న సిద్ధాంతాల గూర్చి హేతుబధ్ధంగా ఆలోచించేలా ఉపాధ్యాయులు ఎదగాలి. అప్పుడే రేపటి మానవీయ సమాజం రూపుదిష్టకుంటుంది.

(ఆర్కె సారాయట్ రాసిన Malgudi days లోని A Tryst at the Temple (Nitya) అనే కథను ఈ సందర్భంగా అందు చదవాలి.)

(పచ్చే సంచికలో 18వ ప్రకృతి సూత్రాన్ని చూద్దాం!)

- దా॥ లచ్చుయ్య గాండ్ల

m : 9440116162
e : drglachaiyah@gmail.com

తీగజాతి కూరగాయలలో సస్యరక్షణ

మన తెలంగాణ రాష్ట్రంలో తీగజాతి కూరగాయలను విరివిగా సాగుచేస్తున్నారు. అందులో బీర, కాకర, దోస, పొట్ల ముఖ్యమైనవి. నీటికి మార్కెట్లో మంచి డిమాండ్ ఉంది. థర కూడా స్థిరంగా ఉంటుంది. తీగజాతి కూరగాయల సాగులో కొన్ని మెళకువలు పాటించి సరైన సస్యరక్షణ చర్యలు చేపట్టినట్లయితే మంచి దిగుబడి పొంది ఎక్కువ లాభాన్ని సాధించవచ్చి.

గుమ్మడి పెంకు పురుగులు :

పిల్ల పురుగులు పెరుగుదల దశలో ఆకులను, పూలను కొరికి తింటాయి. తీవ్ర దశలో ఆకులను, పూలను పూర్తిగా తిని నష్టాన్ని కలుగజేస్తాయి.

నివారణ :

డై మిథోయెట్ 2 మి.లీ. లేదా మలాధియాన్ 2 మి.లీ. లేదా మిథ్రైల్ డెమటాన్ 2 మి.లీ. లీటరు నీటిని కలిపి పిచికారి చేయాలి.

గొంగళి పురుగులు (పొట్ల ఆకు పురుగు) :

ఇవి పంట పెరుగుదల దశలో మరియు పూత దశలో ఆకులను కొరికి తినేస్తాయి.

నివారణ :

క్లోరిఫ్రైఫాస్ 2.5 మి.లీ. లేదా క్వినాల్ ఫాస్ 2 మి.లీ. లీటరు నీటికి .

పండుతీగ :

పూత దశలో తల్లి ఈగలు పువ్వులపై గ్రుఫ్టను పెడతాయి. ఇవి పూత, పిందెలలోనికి చేరి కాయలను తిని నష్టపరుస్తాయి. ఈ పురుగు బీర మరియు కాకర పంటలను ఎక్కువగా ఆశిస్తుంది.

నివారణ :

మిథ్రైల్ యుజెనాల్ ఎరలను ఒక ఎకరానికి 4-6 చౌప్పున అమర్చినట్లయితే తల్లి ఈగలు ఎరలో పడి చనిపోతాయి. రాలిన కాయలను ఏరి కాల్చియేయాలి. పూత, పిందె దశలో మలాధియాన్ 2 మి.లీ./ లీటరు నీటికి కలిపి 10 రోజుల వ్యవధితో పిచికారి చేయాలి.

తెగుక్కు - నివారణ చర్యలు :

బూజు తెగులు :

�క వూదిరి వర్షంతో కూడుకొన్న చల్లని వాతావరణంలో ఆశిస్తుంది. మొదట్లో లేత ఆకుపచ్చ, ముదురాకుపచ్చ కలిసి మొజాయిక్ వలె కనిపిస్తుంది. తర్వాత ఆకుల పైభాగాన పసుపు రంగు మచ్చలు, అడుగుభాగాన ఊదారంగు మచ్చలు, బూజు మంచి పదార్థం ఏర్పడుతుంది. ఆకులు పండుబారి ఎండిపోతాయి.

నివారణ :

మాంకోజెబ్ 2.5 గ్రా లేదా మెటలాక్సీల్ ఎమ్.జెడ్. 2గ్రా/ లీటరు నీటికి కలిపి పిచికారి చేయాలి.

బూడిద తెగులు :

ఆకుల పై భాగాన ముందుగా తెలుపు లేదా బూడిద రంగులో

చిన్న మచ్చలు ఏర్పడి తర్వాత తెల్లని పొడి వంటి (బూడిద) పదార్థం ఏర్పడుతుంది. ఆకులు పండుబారి ఎండిపోతాయి. లేత ఆకుల కన్నా దాదాపు 20 రోజుల వయసున్న ఆకులపై ఈ తెగులు ఎక్కువగా అశిస్తుంది.

నివారణ :

త్రై ఒమార్, లేదా డైనోకావ్ 1 మి.లీ./ లీటరు నీటికి కలిపి.

మృదేరియం వేరు కుళ్ళు తెగులు :

దీన్ని ఎండు తెగులు అని కూడా అంటారు. తెగులు సోకిన తీగలు వడలిపోయి అకస్యాత్తగా ఎండి పోతాంఱి. ఆకులు వాడిపోతాయి. ఈ శిలీంద్రం భూమిలో పుండి వ్యాపిస్తూ పుంటుంది.

నివారణ :

బోర్డ్ మిశ్రమం 1% లేదా కాపర్ ఆక్సిక్లోర్డ్ మందును లీటరు నీటికి 3గ్రా. చొప్పున కలిపిన ద్రావణాన్ని మొక్క మొదలు చుట్టూ నేల తడిచేలా పోయాలి. పదిరోజుల వ్యవధిలో 2-3 సార్లు చేయాలి. ఈ శిలీంద్రం భూమిలో పుంటుంది. కనుక పంట మార్పిడి చేయాలి. ఆఫర దుక్కిలో వేపిండి 2 గం కిలోలు /ఎకరాకు వేసి కలియదున్నాలి. పంటవేసిన తర్వాత ట్రైకోడర్యా విరిదే అనే కల్చర్ ను భూమిలో పాదుల దగ్గర వేయాలి.

వెప్రి తెగులు :

ఆకుల ఈనెల మధ్య మందంగా చారలు ఏర్పడి, పెళుసుగా మారి, గిడసబారి పోయి, పూత, పిందె ఆగిపోతుంది.

నివారణ :

తెగులు సోకిన మొక్కలను వీకి నాశనం చేయాలి. తెగులును వ్యాప్తి చేసే పేనుబంక పురుగులను లీటరు నీటికి 2మి.లీ. చొప్పున డైమిథోయెట్ లేదా మిథ్రైల్ డెమటాన్ కలిపి పిచికారి చేసి నివారించాలి.

అంత్రాక్సాన్ పక్షికన్ను తెగులు :

ఆకులపై, కాయలపై గుండ్రని చిన్న మచ్చలు ఏర్పడి, ఎండి పిందె దశలో రాలిపోతాయి.

నివారణ :

తెగులును గమ నించిన వెంటనే కాపర్ ఆక్సిక్లోర్డ్ రైడ్ 3గ్రా. లేదా కార్బ్యండిజమ్ 1 గ్రా. లీటరు నీటికి కలిపి 10 రోజులకు ఒకసారి చొప్పున ఒకసారి పిచికారి చేసుకోవాలి.

తీగజాతి పంటలపై గంధకం సంబంధిత పురుగు/ తెగులు మందులు వాడరాదు. దీని పలన ఆకులు మందిపోతాయి.

ఎ. రాములమ్మ (సర్పురక్షణ శాస్త్రవేత్త),

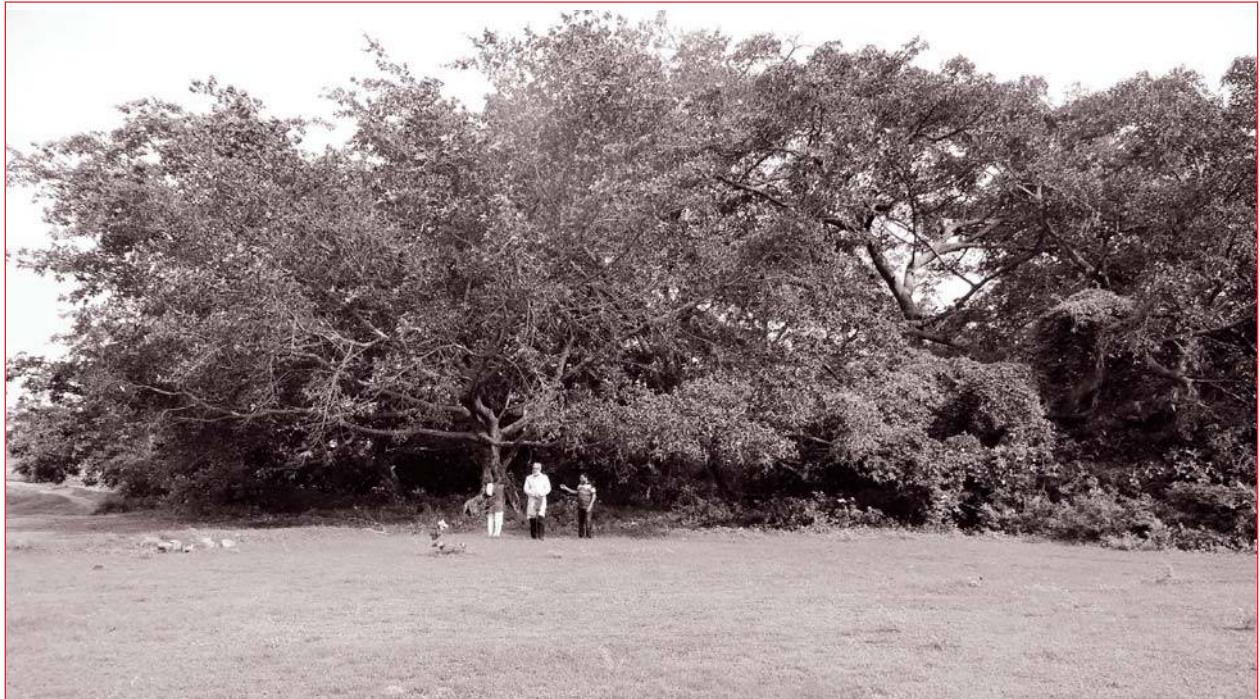
డా॥ ఇ. రాంబాబు (ఉద్యాన శాస్త్రవేత్త)

డా॥ ఎన్. కిశోర్ కుమార్ (విస్తరణ శాస్త్రవేత్త),

క్రాంతికుమార్ (పంటల ఉత్పత్తి శాస్త్రవేత్త)

ఎ. సరశకుమార్ (ప్రెగ్రాం కో అర్దినేటర్),

కృషి విజ్ఞానకేంద్రం, మల్యాల. 8317505717. ఢ

వృక్ష క్షీత్రం మరికల్ మరి

మహబూబ్ నగర్ జిల్లా వట వృక్షాలకు పేరెన్నిక గన్వది. మహబూబ్ నగర్ జిల్లా క్షీంద్రం నుండి చుట్టూ పక్కల సుమారు 30 కిలోమీటర్ల వ్యాసార్థంలో అరడజన్ మరి వృక్షాలున్నాయి. ఇవన్నీ పర్యాటకానికి అనువైనవే. కానీ ఒక విల్లలమరిని మాత్రమే ఇప్పటివరకు ప్రభుత్వం పర్యాటక స్థలంగా అభివృద్ధి చేసింది. అలా అభివృద్ధి చేయవలసినది, అంతకంటే అందమైన మరి మరికటి విల్లలమరికి 30 కిలోమీటర్ల దూరంలోనే ఉంది. దాని పేరు గోసాయి మరి.

కొన్ని వందల సంవత్సరాల కింద ఈ మరి కింద గోసాయిలు అనే సన్మానులు నివసించారు. కాబట్టి దానిని గోసాయి మరి అని స్థానికులు పిలుస్తున్నారు. కానీ ఆ వృక్షం గోసాయిల కంటే ముందు నుంచే మనుగడలో ఉంది కాబట్టి ఆ మరి ప్రాంతంలో ఏర్పడిన ఊరికి దాని పేరునే పెట్టారు. అదే మరికల్. ఈ మరికల్ గ్రామం రంగారడ్డి జిల్లాలోనే కులక్ష్మ మందల పరిధిలోనే కొత్తప్రభీ తాండ్రాకు దగ్గరలో ఉంది.

హైదరాబాద్ నుండి బెంగళూరు రహదారిలో వచ్చే జడ్పుర్లకు ముందున్న మాచారం (87 కి.మీ.) నుండి కుడివైపుకు తిరిగి నవాబ్ పేట మీదుగా 20 కిలోమీటర్ల ప్రయాణించి ఈ మరిని పేరుకోవచ్చు.

వృక్ష క్షీత్రం :

ఈ మరి కేవలం పెద్ద చెట్టుగా మాత్రమే కాకుండా క్షీత్రంగా కూడా తరతరాల నుండి పూజలందుకుంటున్నది. ఇందుకు కొన్ని కారణాలు కన్పిస్తాయి. ఒకటి, ఇది అందమైనది, అప్పుడుకరమైనది కావడం వల్ల మనుషులతో పాటు పశుపక్షీయులు కూడా ఈ చెట్టును ఆశయిస్తున్నాయి. ఎన్నో ఏళ్ళ కింద గోసాయిలు సంచార వశంగా వచ్చి, ఈ చెట్టు అందం నచ్చి దీని కిందే కొంత కాలం నివసించారు. చుట్టూపక్కల గ్రామ ప్రజల రోగాలకు, గ్రహ బాధలకు మందులిచ్చి మంచి చేయడం వల్ల ఆ మంచికి కేంద్రమైన మరి చెట్టు ఒక క్షీత్రమైంది. ఈ మరి కింద గోసాయిలు వీరాంజనేయ విగ్రహస్ని ప్రతిష్ఠించి మరి ఊడలనే గోడలుగా మలచుకొని ఆలయం నిర్మించారు. ఆంజనేయుడు శని గ్రహ బాధల నుండి భక్తులను విముక్తులను చేయడం అనాదిగా వస్తున్న ఆచారం. ఈ ఆంజనేయుని విగ్రహం దక్కిణాభిముఖంగా ఉంది. సూర్య కిరణాలు విగ్రహం మీద పడుతుండడం గమనార్థం. ఈ కారణంగా హనుమంతుని విగ్రహం మహిమాన్వితమైందని, కాబట్టి కొన్ని దశాబ్దాల క్రితం ఒక కోతి ఈ హనుమంతుని చబ్బే తిరుగుతూ కొన్ని సంవత్సరాల కాలం గడిపిందని, ఆ కోతిని ఒక ఆకతాయి వడ్డెర కులస్తుడు తుపాకితో కాల్చి చంపాడని, ఆ పాప ఫలితంగా కొన్నాళ్ళకు అతని కుటుంబం మొత్తం నామరూపాల్చేకుండా తడిచిపెట్టుకొయిందని స్థానికులు

చెప్పారు.

ఆంజనేయుని ఆలయం ముందు రెండు శిల్పి శోభితాలైన స్తంభాలున్నాయి. సుమారు ఐదు అడుగుల ఎత్తుతో నలు చదరాలుగా ఉన్నాయి. ఒక స్తంభానికి హనుమంతుడు నాలుగు రూపాలతో శిల్పించబడ్డాడు. ఎదు వైపుకు చూస్తున్నట్లు, కుడి వైపుకు చూస్తున్నట్లు, ఎదురుగా చూస్తున్నట్లు, వంగి చూస్తున్నట్లున్న హనుమంతుడు సదా జాగరూకుడై మానవాళి సంక్లేషణానికి కృషి చేస్తున్నట్లు ఒక అర్థం స్ఫురించగా, హనుమంతుడి నడకను సూచిస్తుంది ఇంకొక విశేషం. ఈ శిల్పాల్లో హనుమంతుడు చేతులు జోడించి పఱ్పుతీ పట్టుకున్నట్లుండడం ఆతని రామభక్తిని తెలియజేస్తుంది. అయితే రాముడి విగ్రహం ఈ పరిసరాల్లో కనిపించలేదు. కానీ రాముని పూర్వ అవతారాలుగా చెప్పే విష్ణు, వరాహం, కూర్చుం, మత్స్యం శిల్పాలు మరో స్తంభానికి చెక్కి ఉన్నాయి. తాచేలు శిల్పం కింద ఒకే కన్ను ఆధారంగా నాలుగు చేపలు శిల్పించిన తీరు ఆసక్తిని రేకెత్తిస్తుంది. ఈ మర్కికి ఈశాస్యంలో ఉన్న ఊరి కుంటలో, అగ్నీయంగా ఉన్న ఊరి చెరువులో తాబేళ్ళు, చేపలుండడటం గమనార్థం. అయితే ఈ శిల్పాలన్నీ స్పష్టికమాన్ని సూచిస్తుండడమూ గమనార్థం. దీనికి నిదర్శనంగా రెండవ స్తంభానికి ఒక వైపు దంపతులు కూర్చుని సంభోగిస్తున్నట్లును శిల్పం కన్నిస్తుంది. హనుమంతుని శిల్ప స్పంభం మీద ఒక గుండు, దానిపై ఆరు అంగుళాల ఎత్తున్న పిడి ఉన్నాయి. ఇవి హనుమంతుని జెండాను సూచిస్తాయేమో!

మర్కి చెట్టుకు వాయువు దిశలో ఉన్న బురుజు దగ్గర 'బురుజు మైసమ్మ' సన్నిధి ఉంది. అదే దిశలో ఘర్లంగు దూరంలో ఉన్న మరో బురుజు దగ్గర పరిగి తిప్పపు విగ్రహమంది.

పైన పేర్కొన్న విపరాలు ఈ మర్కి, దీని పరిసరాలు పవిత్ర స్తలాలని తెలియజేస్తున్నాయి. కాబట్టి స్థానిక గ్రామాల ప్రజలు ఈ మర్కి వ్యక్తం చూట్లూ ప్రతి యేటా ఉగాది పండుగనాడు ఎడ్డబండ్లు తిప్పుతున్నారు. పరిగి తిప్పపు పేరును బట్టి, ఆ విగ్రహమున్న ఒకప్పటి ఊరు పేరు (అప్పిరెడ్డి గూడం)ను బట్టి కొన్ని వందల ఏండ్ర కింద ఇక్కడికి సమీపంలో ఉన్న పట్టణం పరిగి నుండి అప్పిరెడ్డి అనే భూస్యామి వచ్చి ఇక్కడ తన పేర గ్రామాన్ని పొందించి దాని చుట్టూ కోట కట్టి ఆ కోటలో అతను, అతని వంశ పరంపర నివసించారు అని అర్థమవుతుంది. ఇప్పుడు పూర్తిగా శిథిలమైన ఆ కోటలో ఆనాటి కుండ పెంకలు, తదితర వస్తుగత ఆధారాలను కొన్నింటిని తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ అర్ధించులు ల్రీ ఎం.వేదకుమార్ గారు, ఈ వ్యాసకర్త సేకరించారు. ఇప్పటికీ ఈ మర్కి అప్పిరెడ్డి గారి వంశస్తుల ఆధీనంలోనే ఉంది.

ఈ చెట్టును కొన్ని దశాబ్దాల కింద ఇక్కడికి దగ్గరలో ఉన్న వెంకటాపురం గ్రామస్థుడైన ఒక ముస్లిం పెద్ద మనిషి 66 వేల రూపాయలకు కొనుగోలు చేశాడట. కాని కీడు సూచిత మపడంతో దాన్ని కొట్టి కలపను అముకునే ప్రయత్నాన్ని మానుకున్నాడట.

పర్మాటక ప్రయత్నాలు :

ఈ విశిష్టమైన మర్కికి విశేష ప్రాధాన్యం కల్పించాలని సుమారు మూడు దశాబ్దాల కిందట కొందరు స్థానిక యువకులు ప్రభుత్వానికి విస్మయాలు చేయగా ఆనాటి జిల్లా కలెక్టర్ ల్రీ ఎస్.పి. టిక్కర్ గారు స్వయంగా వచ్చి ఈ చెట్టును చూసి దాని అభివృద్ధికి ప్రణాళికలు రచించాలని సంబంధిత అధికారులను ఆదేశించారు.

రాష్ట్ర పురావస్తు శాఖ అధికారులు ఈ మర్కిని పరిశీలించి,

ఇది 600 సంవత్సరాల కంటే ముందుగని, తమిళనాడు రాష్ట్రంలో ఉన్న అడయార్ మరి కంటే పెద్దదని నివేదించారు. అటవీ శాఖ వారు ఇంతటి విశిష్టమైన చెట్టును అభివృద్ధి చేయడానికి దీనిని నమీపంలోని మహమ్మదాబాద్ అడవుల్లో భాగంగా చూపుతూ దీని కింద మొక్కలను (నర్సరీ) పెంచాలని, జింకల పార్కును ఏర్పాటు చేయాలని అందుకు తగిన నిధులు విడుదల చేయాలని ప్రభుత్వానికి నివేదించారు. కానీ ప్రభుత్వం ఇప్పటి వరకు ఏ కార్యక్రమాలనూ ఇక్కడ చేపట్టలేదు. పైగా ఈ చెట్టు చుట్టు పక్కలా భూ ఆక్రమణాలు విస్తరిస్తున్నాయి.

పర్యాటక అవకాశాలు :

ఈ మరి చెట్టు, దాని పరిసరాల్లో పర్యాటక అవకాశాలు పుష్టిలంగా ఉన్నాయి. కాబట్టి ప్రభుత్వం ఈ క్రింది కార్యక్రమాలు చేపడితే బాగుంటుంది.

1. ముందుగా ఈ చెట్టు ఇక మీదట ఆక్రమణకు గురికాకుండా దీని చుట్టూ కంచె ఏర్పాటు చేయాలి.
2. దీని కింద నర్సరీని పెంచాలి.
3. దీని కింద జింకలు, కుండేళ్ళను పెంచాలి. సందర్భకులకు అవి ఆహారాన్ని కూడా పంచుటాయి.
4. ఈ చెట్టు కొమ్మలు, ఊడలు చాలా ఎత్తుగా ఉన్నాయి. కాబట్టి వాటి పైన (పది మీటర్ల ఎత్తున) పాపు కిలోమీటర్ పొడవున తలకోన (చిత్తారు జిల్లా)లో ఏర్పాటు చేసినట్లుగా ఊగే ఊయల వంతెన ఏర్పాటు చేసి దాని మీద ఆహాదకరంగా నడిచే అవకాశాన్ని పర్యాటకులకు కలుగజేయాలి.
5. నమీపంలోని ఊరి కుంట, ఊరి చెరువులో పెడల్ బోట్లు ఏర్పాటు చేయాలి.

6. చెట్టు, ఊరి కుంట మధ్యలో పిల్లల ఆట స్థలం ఏర్పాటు చేయాలి.

7. పర్యాటకుల కోసం ఒక రెస్టారెంట్ ఏర్పాటు చేయాలి.

పైన పేర్కొన్న విధంగా చేస్తే ఆరు వందల ఏళ్ళ చరిత్ర కలిగి నాలుగు ఎకరాల్లో విస్తరించిన ఈ అరుదైన మరి చెట్టును కాపాడినట్లు అవుతుంది, పర్యాటకులకు కొత్త పర్యావరణ పర్యాటక క్లైంట్లాన్ని అందుబాటులోకి తెచ్చినట్లు అవుతుంది. ప్రభుత్వానికి సాధ్యం కాకపోతే పర్యావరణ హిత నిబంధనలతో అభివృద్ధి చేయాలని ప్రైవేట్ సంస్థ(లకైనా పై పనులను అప్పగించాలి. లేదంటే ఈ అరుదైన చెట్టు ఆక్రమణాలకు గురై అవశేష స్థితికి చేరే ప్రమాదముంది.

- ద్వావసపల్లి సత్యనారాయణ,
m : 94909 57078

e: dyavanapalli@gmail.com

(‘తెలంగాఇ కొత్త విహిర స్థలాలు’ పుస్తకం నుంచి)
ప్రతులకు: తెలంగాఇ రిసోర్స్ సెంటర్, చంద్రం 490, వీధి నెం. 12,
హిమయత్నగర్, హైదరాబాద్-29.
తెలంగాఇ. వెల: రూ. 100

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD

(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)

E-mail : jbrarchitecture@jbgroup.org.in, www.jbrarchitecture.com

రామప్ప పుణ్ణ జ్యోతిం

స్క్రేన్ టెక్నాక భరణి అంతరిక్షంలో ఆవగింజలా తేలిపోతోంది. కాపైన్ మారుతి నొకను నెప్పుణ్ణేన్ కక్షలోంచి ఇవతలికి లాగాడు. భరణిలో దాదాపు వెయ్యిమంది సైనికులున్నారు. అత్యంత శక్తివంతమైన ఎన్నో మారణాయుధాలున్నాయి. నెప్పుణ్ణేనికి ఆవలగల ‘జంబా’ గ్రహంలో తలత్తును తిరుగుబాటును అణిచిచియెయ్యాడానికి భరణి వెడుతోంది. మారుతి పక్కనే గోడలో టీ.విలాంటి ఒక పరికరం బిగించబడి ఉంది. మారుతి సహాయకురాలు శశిరేఖ ఆ టీ.విలోకి పరీక్షగా చూస్తోంది. ఉన్నట్టుండి శశిరేఖ “మారుతీ” అని గట్టిగా అరిచింది.

మారుతి ఉలిక్కిపడ్డాడు. అయ్యామయంగా శశిరేఖ మొహంలోకి చూశాడు. ‘ఇదిగో ఇటు చూడు’ అంటూ తెరవైపు చూపించింది శశిరేఖ. తెరలోకి చూసిన మారుతికి భరణి బయటున్న విశాల విశ్వం కనిపించింది. ఇంకా పరీక్షగా చూసిన అతనికి భరణి వెనుకాలే వస్తున్న ఒక బంతిలాంటి ఆకారం కనిపించింది. ఆ బంతి ధగ ధగ వెఱిసి పోతూంది. వెంటనే మారుతి తన ముందున్న ఒక స్విచ్చని నొక్కాడు. ‘కల్పల మహా భాషుని మాటలుడుతున్నాను’ అని వినిపించింది.

“కల్పలో! ఒక సారి కాంపిటలోకి రండి. ఏదో వింత వస్తువు మన నొకను వెన్నంటి వస్తోంది” అన్నాడు మారుతి.

క్షణంలో కల్పల మహాబహు కాక పిటలోకి వచ్చాడు. తెరలోకి చూసిన మహా భాషు మొహం బిగుసుకుపోయింది. “జిది శత్రువులు మన నొకమీద ప్రయోగించిన ఆయుధం అని తోస్తోంది. దాన్ని వెంటనే పట్టుకోవాలి” అన్నాడు.

మారుతి తన ముందు ఉన్న బల్లకి అమర్చిన వందలాది స్విచ్చులలో ఒక స్విచ్చని నొక్కాడు. వెంటనే భరణి కింది భాగంలో పక్కగా అమర్చిన తలుపు ఒకటి తెరుచుకుంది. మారుతి మరొక స్విచ్చి నొక్కాడు. తెరుచుకున్న మార్గం ద్వారా లేజర్ కిరణాలు ఆ బంతి దగ్గరకి వెళ్ళాయి. ఆ బంతి చుట్టూ గొలుసుల్లాగ చుట్టుపోయాయి. మారుతి ఇంకో స్విచ్చి నొక్కాడు. లేజర్ గొలుసులు

ఆ బంతిని భరణిలోకి తెచ్చాయి. వెంటనే తలుపు మూసుకుపోయింది.

భరణి మొదటి అంతస్తులో ఇంజినీర్ రామప్ప తనకు ఎదురుగా బల్లమీద ఉన్న ఆ బంతిని పరీక్షగా చూస్తున్నాడు. కల్పల మహాబాహు, దాక్షర్ ధన్యంతరి అతనికి చెరో వైపున ఉన్నారు. బల్ల చుట్టూ పదిమంది మెరికల్లాంటి కమెండోలు ఉన్నారు.

“ఇది గాజు బంతి - ఇందులో రెండు ఆకారాలున్నాయి” అన్నాడు రామప్ప. వెంటనే కప్పు ఎగిరి పోయేలా తుమ్మాడు. జేబులోంచి చేతిగుడ్డ తీసుకొన్ని ముక్కు తుడుచుకున్నాడు.

“ఆ బంతిని పగలగొట్టు. లోపల ఆకారాల సంగతేమిటో తేల్చుకుండాం” అన్నాడు మహాబాహు.

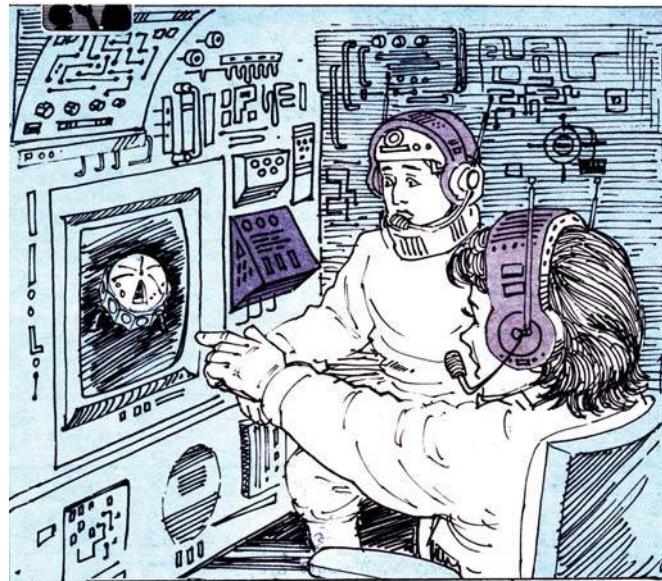
“హోచ్” అని మళ్ళీ తుమ్మాడు రామప్ప. చాలాసేపు తంటాలు పడి ఆ బంతిని తెరిచాడు. వెంటనే ధన్యంతరి ఆ బంతి దగ్గరికి వెళ్ళాడు. దాదాపు ఒక గది అంత ఉన్న ఆ బంతిలో రెండు బల్లలున్నాయి. ఆ బల్లల మీద రెండు ఆకారాలు నిద్రపోతున్నట్లు పడుకొని ఉన్నాయి. ఒక ఆకారం దాదాపు 8 అడుగుల పొడవు ఉంది. దానికి ఈ చెవి సుంచి ఆ చెవి దాక కనుబొమల మీదుగా దట్ట వైన వెంట్లుకులున్నాయి. ఆ జాతి

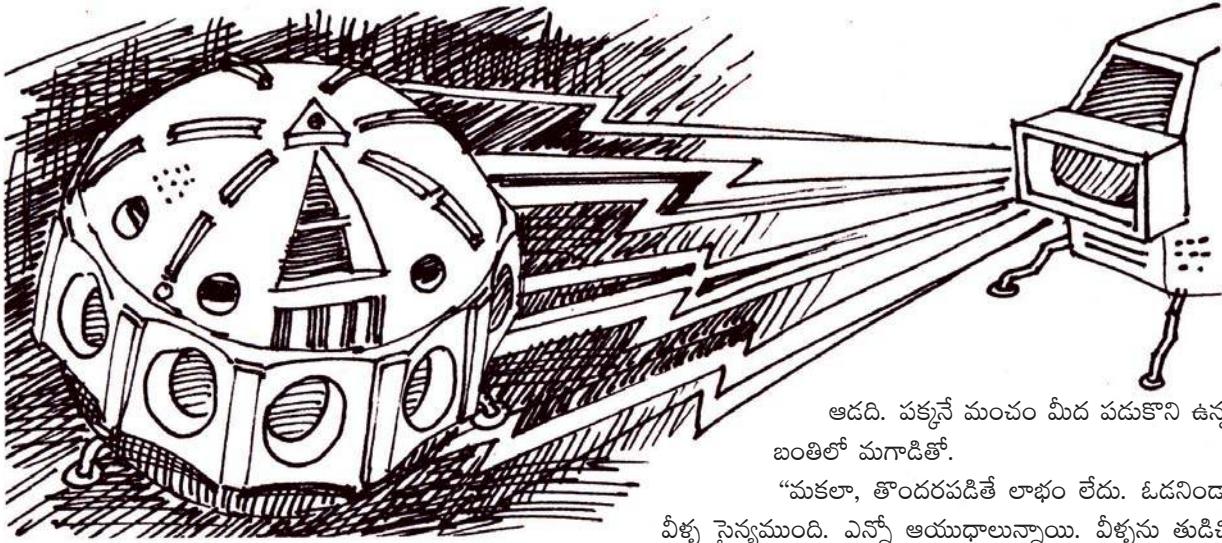
మగవాళ్ళకు మీసాలు కళ్ళమీద ఉంటాయి కాబోలు అనుకున్నాడు ధన్యంతరి. రెండో ఆకారం సుమారు 7 అడుగుల పొడవు ఉంది. అది ఆడమనిషి అని చూడగానే తెలిసిపోతుంది. ఆ ఆకారాల మూతలు మటుకు గుండ్రంగా సున్నాలలాగ ఉన్నాయి.

“ఒక మగవాడు ఆడది లోపల ఉన్నారు” అన్నాడు ధన్యంతరి. అతని మాటలు పూర్తి అయ్యాయో లేదో, బంతిలోని ఆకారాలు లేచి కూర్చున్నాయి.

“ఎవరు మీరు? ఈ బంతిలో పడుకొని ఎక్కడికి వెడుతున్నారు? ఏదీ దాచకుండా చెప్పండి” గర్చించాడు మహాబాహు.

ఆ బంతిలో మనుషులు జవాబివ్వాలేదు. కుడిచేతి చూపుడు వేలును, ఎడుచేతి శోటున వేలుమీద చెట్టి అరగదిసినట్టు కాసేపు

రాశారు. మహాబాహు మళ్ళీ గర్జించాడు.

“మీరు ఎవరు? ఈ నొకలో ఎక్కడికి వెదుతున్నారు? ఏది దాచకుండా చెప్పండి” అన్నాడు ఆ బంతిలో మగాడు.

మహాబాహుతో సహా అందరూ ఆశ్చర్యంతో నోరు వెళ్ళాట్టారు. “మీ భాష నాకెలా తెలిసింది అని కదూ మీ ఆశ్చర్యం” అన్నాడు బంతిలో మగాడు.

“అంతేకాదు మా భాషలో నువ్వేలా మాట్లాడగలుగుతున్నావో కూడా, అర్థం కావడం లేదు” అంటూ ముక్కు ఊడేలాగ తుమ్మాడు రామప్ప. తరవాత జర్రున చీడాడు. “పాడు ఫ్లూ. మూడు రోజుల నుంచి బంకలా పట్టుకొని ఒదలడం లేదు” అంటూ మూతి, ముక్కు తుడుమకున్నాడు.

“మా బొటన వేలిలో భాషా విశ్లేషణి ఉంది. అది ప్రతి భాషని మా భాషలోకి తర్జుమా చేస్తుంది. అంతేకాదు. ఆ భాష మాట్లాడటానికి కావలసిన సంకేతాలను కూడా మా స్వరపేచికకు పంపిస్తుంది. అయినా మీ ఆటవికులకు ఇలాంటి విషయాలు తలకెక్కువులే” అంది బంతిలో ఆదది.

మహాబాహు మొహం కోపంతో జేపరించింది. “ఎన్నో గ్రహోలను ఆక్రమించి, ఎన్నో జాతులను లొంగింసుకున్న మేము ఆటవికులమా?” అని కోపంతో అరిచాడు. వెంటనే తమాయించు కొన్నాడు. “సారే వీళ్ళ సంగతి తెల్లురాక చూడ్దాం. వీళ్ళను బంధించండి. అందరూ వెళ్ళి పడుకోండి” అంటూ వెళ్ళిపోయాడు. రామప్ప వాళ్ళతో ఏదో మాట్లాడామనకునే లోపలే పెద్ద తుమ్ము ముంచుకు వచ్చింది. “హోచ్” అని ఆ బంతి మనముల మొహం మీద తుమ్మాడు. క్షమించండి వెధవ ఫ్లూ” అంటూ తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు. అందరూ వెళ్ళిపోయాక కమెండోలు బంతి మనమల్ని నాలుగో అంతస్తులోకి తీసుకెళ్ళారు.

“హోమన్, చక్కగా పడుకున్నావేమిటి! మనం వచ్చింది పెళ్ళికి కాదు. తొందరగా పని మగించుకొని పోదాం” అంది బంతిలో

ఆదది. పక్కనే మంచం మీద పడుకొని ఉన్న బంతిలో మగాడితో.

“మకలా, తొందరపడితే లాభం లేదు. ఓడనిండా వీళ్ళ సైన్యముంది. ఎన్నో ఆయుధాలున్నాయి. వీళ్ళను తుడిచి పెట్టాలంటే మనం ప్రతి అడుగు జాగ్రత్తగా వెయ్యాలి.” అన్నాడు హోమన్.

“స్వీచ్చ కోసం పోరాచుతున్న జంబూ గ్రహవాసులకు అండగా ఉంటామని మాట ఇచ్చాం వాళ్ళకు ఈ భూమి మనుషుల పీడ తొలగించాలి. మనం వెంటనే రంగంలోకి దిగాలి” అంది మకల.

“దిగుదాం. అందుకేగా మనం కావాలని వీళ్ళకు పట్టబడింది. అయితే మకలా! ఒక విషయం మరిచిపోకు. ఈ భూహ్రావాసులకు విమున్నా లేకపోయినా ఆయుధాలు మటుకు కొల్లులగా ఉన్నాయి. మన విషయంలో వీళ్ళకున్నన్ని ఆయుధాలు ఎవరి దగ్గరాలేవు. వీళ్ళకున్నంత దోషిడి గుణం కూడా ఎవరి దగ్గరా లేదు” అంది మకల.

“మకలా! నేను చెప్పేది జాగ్రత్తగా విను. ముందుగా మన మానసిక శక్తినంతా కళ్ళలోకి తెచ్చుకుందాం. మన చూపుల ద్వారా వీళ్ళను చంపుదాం. అంతగా అవసరమయితే మనశక్తిని వేళ్ళలోకి కూడా తెచ్చుకుందాం. వేళ్ళ ద్వారా కూడా వీళ్ళని చంపేద్దాం. తెల్లవారేలోగానే వీళ్ళను మట్టు బెట్టాలి. లేకపోతే వాళ్ళ ఆయుధాల్ని మనం ఎదుర్కోలేం” అన్నాడు హోమన్.

హోమన్ మాటలు పూర్తువుతుండగానే తలుపు చప్పుడయింది. తయారుగా ఉండమని హోమన్, మకలికి సంజ్ఞ చేశాడు. వెంటనే వాళ్ళిద్దరూ కళ్ళు మూసుకొని చచ్చిన వాళ్ళలా బిగుసుకుపోయారు. వాళ్ళ శరీరాలు కుత కుత ఉడుకుతున్నట్టు కంపించిపోయాయి. మొహాలు వికృతంగా మారిపోయాయి. కానేపు వాళ్ళు అలాగే ఉండి పోయారు. తరవాత వాళ్ళ మొహాలు ప్రశాంతంగా మారిపోయాయి. కళ్ళు తెరిచారు. తెరిచిన వాళ్ళ కళ్ళు పేలడానికి సిద్ధంగా ఉన్న బాంబుల్లా ఉన్నాయి.

టకటకమని మళ్ళీ చప్పుడయింది. హోమన్ లేచాడు. అడుగులో అడుగు వేసుకొంటూ వెళ్ళి తలుపు తీశాడు. ఎదురుగా పక్కింలో భోజనం పట్టుకొని నించుని ఉన్న బట్టర్ కనిపించాడు. హోమన్ అతని వైపు ఒకసారి చూశాడు. అంతే బట్టర్ ఒకసారిగా విరుచుకు

పడిపోయాడు. వెంటనే హోమన్, మకల కళ్ళజోడు పెట్టుకున్నారు. గదిలోచి ఇవతలికి పచ్చారు.

వరందాలో ఒకళ్ళ వెనుకగా మరొకళ్ళ నక్కినక్కి సదుస్తున్నారు. ఇంతలో మకల కెవ్వున అరిచింది. గిరుకుస్త వెనక్కి తిరిగాడు హోమన్. ఒక కమెండో మకలను రెండు చేతులలో బిగించి పట్టుకొన్నాడు. వెంటనే హోమన్ కళ్ళజోడు తీసి ఆ కమెండో వైపు చూశాడు. ఆ కమెండో విరుచుకుపడిపోయాడు. అతని చేతులలో చిక్కుకుపోయిన మకల కూడా అతనితో పాటే పడిపోయింది. హోమన్ కమెండో చేతుల్లోచి మకలను బయటకు లాగాడు. మకల కూడా కళ్ళ జోడు తీసిసేసింది. అన్ని గదులూ తిరుగుతూ నిద్రలో ఉన్న సైనికులను చూపులతో చంపేశారు.

“హామ్యుర్య అంతా చచ్చారు” అంటూ కళ్ళజోడ్లు పెట్టుకున్నారు. చివరికి భరణి కింది అంతస్తులోకి వచ్చారు.

“హోమన్ నాకు ఎలాగో అవుతోంది. కళ్ళు మనకలు కమ్ముతున్నాయి” అంది మకల.

“అయిపోయింది ఆయుధాల కొట్టును పట్టుకొంటే ఈ నోక మన చేతిలోకి వచ్చేస్తుంది. ఎందుకో అర్థం కావడం లేదు. నాకూ చెమటలు పోస్తున్నాయి” అన్నాడు హోమన్.

ఇంతలో హారాత్తుగా వాళ్ళను కమెండోలు చుట్టు ముట్టారు. “చేతులెత్తి నించోండి. పిచ్చి పిచ్చి వేషాలేశారంటే కాల్చి చంపేస్తాను”. ఒక కమెండో అరిచాడు.

మకల కళ్ళజోడు తీసి వాళ్ళ వైపు చూసింది. కమెండోలు విరుచుకుపడిపోలేదు. మకల మొహం భయంతో వికృతంగా మారి పోయింది. “హోమన్, నా చూపులలో శక్తి హరించుకుపోయింది. నా ఒళ్ళు తేలిపోతుంది.” అంటూ దభీమని పడిపోయింది. పడిపోయిన మకలని ఒక కమెండో ఎత్తి స్ఫూర్య మీద కుడేశాడు. ఆ స్ఫూర్యకు ఉన్న ఒక స్విచ్చిని నొకాడు. వెంటనే ఒక ఇనుపవల మకల చుట్టూ అల్లుకుపోయింది.

మకల పడిపోగానే హోమన్ కళ్ళు మూసుకొన్నాడు. మానసిక శక్తినంతా కూడగట్టి పైకి ఎత్తి పట్టుకొన్న చేతి వేళ్ళలోకి పంపసాగాడు. అతనిలో క్షణక్షణికి అలనట ఎక్కువ కాసాగింది. ఓపిక ఉడిగిపోసాగింది. ఎలాగయితేనే వేళ్ళలోకి శక్తిని తెచ్చుకోగలిగాడు. తరవాత ఒక వేలును కిందికి వంచి ఒక కమెండో వైపుకు ఎక్కు పెట్టాడు. ఆ వేలలోచి దూసుకు వచ్చిన మంట కమెండోను చంపివేసింది. మిగతా కమెండోలు ఆపాకు నుంచి తేరుకోక ముందే వేళ్ళను బాణాల్ల వాళ్ళవేపు ఎక్కుపెట్టాడు. కమెండోలు ఎక్కడ వాళ్ళక్కడ పడిపోయారు. ఒక కమెండో పడిపోతూ పక్కనే ఉన్న బల్లకు బిగించి ఉన్న తీగను లాగాడు. వెంటనే భరణి అంతా దీపాలతో

వెలిగిపోయింది. ప్రతీ గదిలోనూ, కాక్షపిట్లోనూ గణగణ మంటూ గంటలు మోగాయి.

ఆ వెలుగులో హోమన్కి ఎదురుగా స్ఫూర్య మీద ఇనుపవలలో చిక్కుకొని కూర్చుని ఉన్న మకల కనిపించింది. ఒక్క దూకులో ఆమె దగ్గరకు వెళ్ళాడు. వేళ్ళను కత్తుల్లా వాడుతూ ఆమెను చుట్టుకొన్న మంట కోసేశాడు. మకల నిర్మించాడు. అంటూ ఇట్లు కింద పడిపోయింది. హోమన్ మకలను అటూ, ఇటూ కదిపాడు. అతని ముఖంలోకి రక్తం చిమ్ముకుపచ్చింది. “నిన్ను చంపిన వీళ్ళ అంతు చూస్తాను. ఒకళ్ళనీ మిగల్చును” అంటూ గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగాడు. అలా వెనక్కి తిరిగిన అతనికి మహో బాహు, చావుకుండా మిగిలిన సైనికులు కనిపించారు. మహో బాహు మొహం కోపంతో కండగడ్డలా ఉంది. “నిన్ను బతకనివ్వను. చిత్ర హింసలు పెట్టి చంపుతాను” అంటూ హోమన్ మీదకి దూకాడు. హోమన్, మహో బాహు వైపు వేలు ఎక్కు పెట్టాడు. మహో బాహు పెద్దగా అరుస్తూ పడిపోయాడు. వేళ్ళను బాణాల్లా ఎక్కు పెడుతూ ఆ సైనికులను కూడా చంపేశాడు హోమన్. తరవాత కాక్షపిట్ వైపు పరిగెత్తాడు. కానీ మధ్యలోనే కూలిపోయాడు. లేద్దామని ప్రయత్నించాడు. అతని పల్ల కాలేదు. వెనక్కిపడిపోయి బిగదీసుకు పోయాడు.

భరణిలో ఎవరయినా ప్రాణాలతో ఉన్నారేమో అని కష్టమే మారుతి ప్రతీ గదిలో చి.వి. తెరమీద చూస్తున్నాడు. ప్రతి గదిలో చచ్చిపడి ఉన్న సైనికులే కనిపిస్తున్నారు. శశిరేభు వెక్కి వెక్కి వెదుస్తోంది. “శశిరేభా! రామపు, ధన్వంతరి బతికే ఉన్నారు” అని గట్టిగా అరిచాడు. వెంటనే శశిరేభు రెండు స్విచ్చిలు నొక్కింది. వాళ్ళ గదుల్లో గంటలు పెద్దగా మోగాయి.

రామపు, ధన్వంతరి ఇద్దరూ కాక్షపిట్లోకి వచ్చారు. రామపు ఇంకా తుమ్ముతునే ఉన్నాడు. ధన్వంతరి మొహంలో అలనట కొట్టచ్చినట్టు కనిపిస్తోంది. “అందరినీ పరీక్షించాను. మనం నలుగురం తప్ప అంతా చచ్చిపోయారు” అన్నాడు ధన్వంతరి.

“ఆ బంతిలో మనుషులు ఎలా చచ్చిపోయారు? అడిగాడు మారుతి. “వాళ్ళను రామపు చంపాడు” అన్నాడు ధన్వంతరి.

“ఆ బంతిలో మనుషులు ఎలా చచ్చిపోయారు? అడిగాడు మారుతి. “వాళ్ళను రామపు చంపాడు” అన్నాడు ధన్వంతరి.

“నేనా? నేను నిద్ర మాత్రలు వేసుకుని పడుకున్నాను. ఇప్పుడే కదా లేచాను” అన్నాడు రామపు.

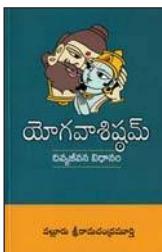
“అపును నువ్వే చంపావు. ఆ బంతిలో మనుషులకు పూర్తి అంటించావు. వాళ్ళ గ్రహంలో పూర్తి ఉండడు. అందుల్లా ప్రైరస్తిని తట్టుకోగల శక్తి వాళ్ళ శరీరాలకి అలవడలేదు. అందుకే వాళ్ళ చచ్చిపోయారు” అన్నాడు ధన్వంతరి.

- దక్కన్ న్యూస్,

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

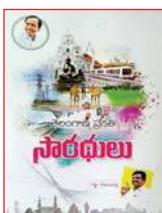
యోగవాళిష్టమ్

రచన : వల్లారు శ్రీరామచంద్రమూర్తి
ప్రచురణ : విఎస్ ఆర్ ఫాండేషన్
వెల : రూ. 50
ప్రతులకు : విఎస్ ఆర్ ఫాండేషన్, జ-61,
డిడి కాలనీ, హైదరాబాద్ - 500 007
ఫోన్ : 9440603499

The Book of Indian Birds

Writer : Salim Ali
Published : Bombay Natural History Society Oxford
Rs : 495
Copies Available with :
www.oup.com,
www.bahns.org

తెలంగాణ ప్రగతి సారథులు

రచన : గడ్డం తేశ్వర ముఖ్య
ప్రచురణ : జ.కె.ఎం. ఐజెస్టీస్
వెల : రూ. 300
ప్రతులకు : ఇం.ఎం.4-7-138/1, కుమరప్పల్లి,
హాశ్వకొండ, వరంగల్ లార్డ్-506001.
ఫోన్ : 8008794162

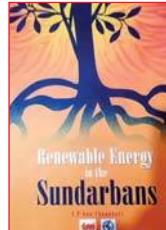
Enduring Legacy

Editor : Nawaz B. Mody
Published : 56A Anita,
Mount pleasant Road,
Mumbai 400 006.
nawazmody@hotmail.com

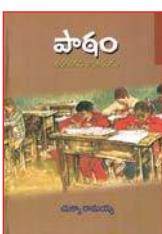
ప్రయాణం

రచన : డా.వి.ఆర్.శర్మ
ప్రచురణ : పిల్లలలోకం - బాలసాహిత్య వేదిక
వెల : రూ. 60
రచయిత ఫోన్ : 09177887749
ప్రతులకు : ప్రముఖ పుస్తక ఘాపుల్లో

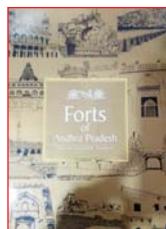
Renewable Energy in the Sundarbans

Writer : SP Gon Chaudhuri
Published :
Rs : 650
Copies Available with :
Ph : 24682100 or 41504900
teripress@teri.res.in
www.teriin.org

పారం (తరగతిగఢ అంతరంగం)

సంపాదకుడు : జాలుఱ గారీశంకర్
ప్రచురణ : రామయ్య విద్యాపీఠం
వెల : రూ. 160
ప్రతులకు : రాష్ట్రప్రాంతిని అన్ని పెద్ద పుస్తకాల పాపుల్లో.
ఎమ్సికెట్ టపర్స్, హైల్ నెం.410, స్ట్రీట్ నెం.11,
హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్-500026

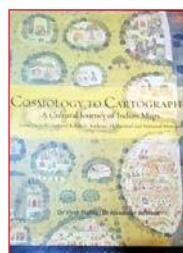
Forts of Andhra Pradesh

Writer : Birad Rajaram Yajnik
Published : Visual Quest Books
Copies Available with :
Andhra Pradesh Tourism
email : mail@visualquestbooks.com
www.visualquestbooks.com

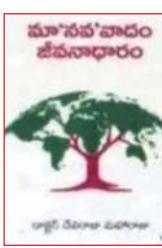
మహబూబ్ నగర్ (ఉమ్మదీ) జిల్లా

వీరశిలులు పరిశీలన
రచన : కొమ్మగోని శీనయ్య
వెల : రూ. 100
ప్రతులకు : ఇం.ఎం.1-48/4/సి1, శ్రీవాచీ
నిలయం, రాధాకృష్ణ కాలనీ, బస్సిడిపేరి వెనుక,
కల్కుత్తల్, నాగర్కర్ణాలు.
ఫోన్ : 9440118718, 9398602166

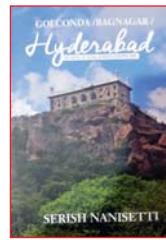
Cosmology to Cartography

Writer : Dr. Vivek Nanda
Dr. Alexander Johnson
Rs : 495
Published : National Museum,
Janpath, New Delhi - 110011

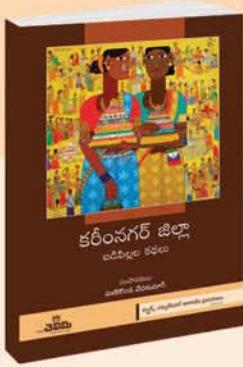
మానవ వాదం జీవనాధారం

రచన : ప్రాథమిక డాక్టర్ దేవరాజు మహిరాజు
ప్రతులకు : నవతెలంగాణ పజ్ఞాపింగ్ పోస్,
అజమాబాద్, అర్ణీపి కల్యాణమండపం దగ్గర,
హైదరాబాద్ - 500 020.
ఫోన్ : 9490099378

Golconda / Bagnagar /

Hyderabad
Writer : Serish Nanisetti
Rs : 799
Copies Available with :
serish.nanisetti@gmail.com

చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ

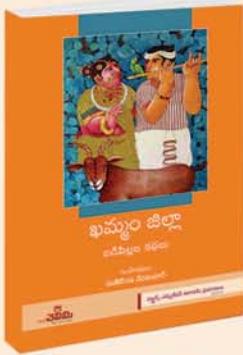
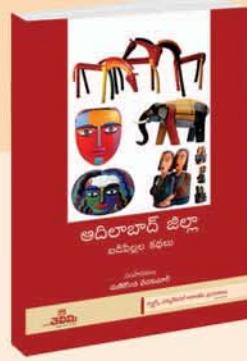
హైదరాబాద్ (Regd. 720/1982)

బాలచెలిమి

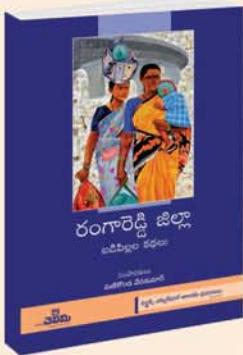
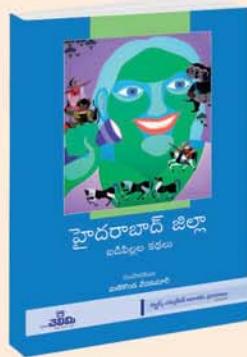
పిల్లల వికాస పత్రిక

తెలంగాణ బడి పిల్లల కథలు

పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచేంది ఆట బొమ్మలు, కథల పుస్తకాలే. పార్శ్వపుస్తకాలు అందినచే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా మరంతో లోకజ్ఞానాన్ని అందినచేది బాల సాహిత్యమే. పుస్తకాలు పిల్లల ఆలోచనా నైపుణ్యాలను పెంచుతాయి. వారి ఊహలకు ప్రాణం పోస్తాయి. వారిలో సృజనాత్మకతను పెంచుతాయి. చరిత్ర, సంస్కృతి, కళలు, సైన్స్, మానవ స్వభావాలు, జంతు స్వభావాలు, ఆర్గ్యం సంబంధిత అంశాలు - ఒకపేమిటి ప్రాథమిక విజ్ఞానాలని బాలసాహిత్యం. పిల్లలలో మైత్రికతను, అధ్యాత్మికతను, స్పందమైన ప్రపర్చనను, మంచి చెడుల అవగాహనను పెంచే బాధ్యతను బాల సాహిత్యమే నెరవేర్పగలదు.

ఇవి అన్యంగా మన పిల్లలు రాసిన కథలు, న్యాచ్చమైన కథలు. ‘చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ’ తెలంగాణలోని ఉమ్మడి 10 జిల్లాల “బడి పిల్లల కథలు” సంకలనాలుగా అందమైన బొమ్మలతో వెలవరించింది.

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ.330 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు.

మరియు

‘భూపతి సదన్’ 3-6-716,

స్ట్రీట్ నెం. 12,

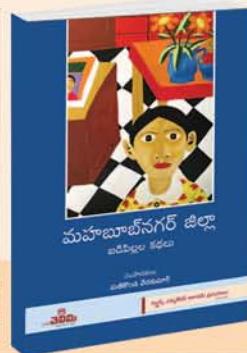
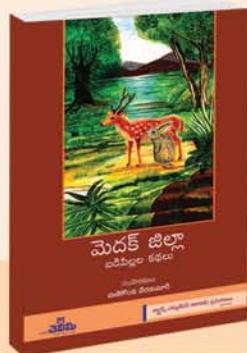
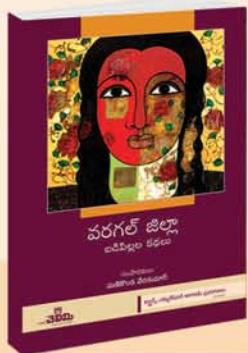
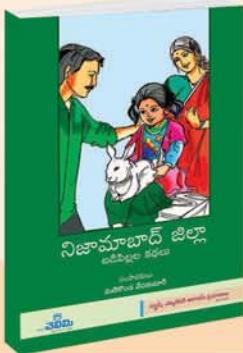
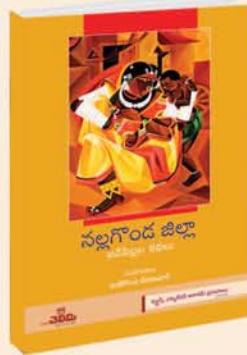
హిమాయత్నగర్,

హైదరాబాద్-500029

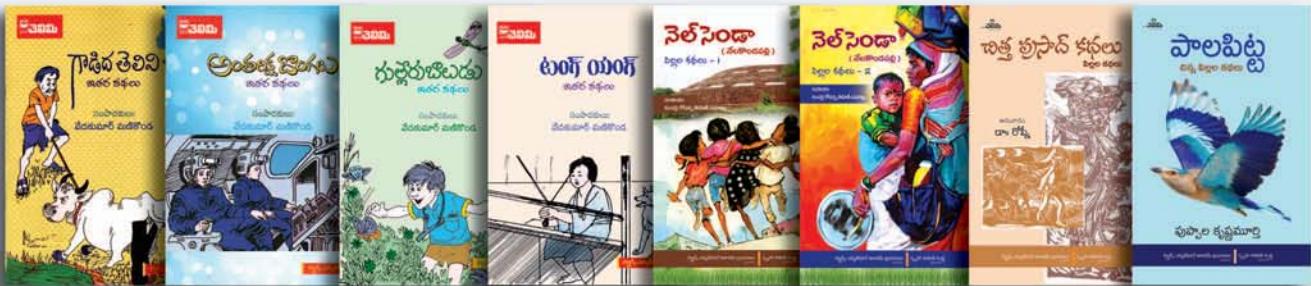
ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com

website : www.balachelimi.com

చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ ప్రచురించిన ఇతర పుస్తకాలు

Late Sri J. Bhaskar Rao Garu
Founder, J.B Group
12.05.1940 - 17.06.2014

JBR Architecture College was established by Joginpally B.R.Educational Society in the year 2012 under the patronage of Sri Late J.Bhaskar Rao garu, devoted Educationist and Philanthropist, with a view to impart quality Architectural Education with state of the art infrastructure and Creative learning environment.

In interaction with professionals and experts Ar. Gayatri decided that bigger strides needed to be made in the world of education. Before establishing her institute in 2012, she visited a multi-faceted, state of the art Architecture university, the Texas A&M University in 2011. With the help of her father-in-law, Late Shri J. Bhaskar Rao, founder-chairman of the JB Educational Society, she founded the JBR Architecture College in 2012, with a mission to produce the country's most promising architects. She also designed the college, playing an instrumental role in helping the campus acquire green building status

JBR Architecture College is approved by the Council of Architecture, Affiliated to Jawaharlal Nehru Architecture & Fine Arts University - JNA & FAU, Hyderabad and is offering Five year Bachelor of Architecture Course and two Year Master of Architecture (Environmental Design) Course.

Ar. Gayatri worked towards establishing her goals. She embraced her true passion of creating an environment (JBR Architecture College) that would conceive home-grown, evolved leaders who would create an iconoclastic impact in the realm of Architecture.

The college is located in Bhaskar Nagar, Yenkapally in a sprawling 100 acre campus. The campus also houses many prestigious institutes of the Group including Medical, Engineering, Dental, Pharmacy and Law Colleges, with a combined strength of more than 10,000 students and best infrastructure and sports facilities. Ar Gayatri was part of the designing and execution of the Infrastructure of the college with the help of her administrative team.

During the initial years of JBR Architecture College, she visited numerous Architecture colleges in India and the United States namely J. J College, Manipal University, RVCE Bangalore, BIMS Bangalore, Pratt Institute New York, Arizona State University and University of Illinois Chicago to gain exposure and insight into the field of coherent architectural education. Further committed to

promoting green architecture, she introduced a post-graduate programme in environmental design at the college. All this was achieved with the help of case studies on Pedagogical approaches from prestigious institutes such as Bartlett and Oxford University in the United Kingdom. She has closely studied the concepts behind Rishi Valley and Jiddu Krishna Murthy.

JBR Architecture College Building is one of the best Architectural Campuses in the States of Andhra Pradesh & Telangana with Contemporary Architectural Design incorporating many Green Building Principles and innovative features. The institute has established State of the Art Infrastructure for Architectural Learning with WiFi Facility, Audio Visual Equipment in every class room and studio, well stocked Library, e-library, Computer Lab with advanced programs and softwares, A spacious Auditorium, Landscaped Open Air Theater, Construction Yard etc., College Bus Facility is also available from every part of the city.

As an associate professor at JBRAC, she has been teaching Basic Design, Building Construction and Architectural Design to students from various semesters. Through her own brilliant example, she hopes that JBRAC serves as a model for other design schools across the country and helps mould them into the builders and change-makers of tomorrow. She also supervises day-to-day operations and oversees administrative work at JBRAC and other colleges in JB Group of Educational Institutions.

It has a team of highly qualified Faculty coming from different parts of the country graduated from various reputed national institutions and supported by highly experienced Visiting Faculty with international experience.

In interaction with professionals and experts along with the students A meticulous perfectionist, she ensures that the standard of education provided is holistic and emphasizes on knowledge and development. She also organises seminars, workshops and study tours for her students, allowing them to gain first-hand experience through their interactions with professionals and experts.

JBR Architecture College aims to become one of the Premier Architectural Institutes in India and plans to evolve into a School of Excellence, offering Post Graduate Courses in Architecture, Urban Planning, Landscape Architecture, Construction Management etc. A Research and Consultancy Cell is going to be set up soon in the campus to promote advanced research in the related fields and to facilitate interaction and collaboration with reputed institutes in India and abroad. Ar Gayatri has been closely associated with Research Projects and is part of Pedagogical Research in the Design Studio.

Bhaskar Nagar, Yenkapally (V), Moinabad (M), R.R Dist-500 075, Telangana, India,
<https://jbrarchitecture.com> email: jbrarchitecture@jbgroup.org.in
Ph: 08413-235242, Mob: 9121155517, 18